TEODOR MAZILU

[illegible]

Tandrețe și icre negre

– Schițe satirice –

REMEMBER: Radu Beligan

Fănuș Neagu

ulegere îngrijită și
notată de: Gh. Zoltan-Gheorghiu și
George Mihalache

Stimată redacţie,

Am întîlnit, etalată în librăriile bucureştene, o carte apărută sub semnătura lui Teodor Mazilu - carte ce are, pe lîngă păcatul devenit banal - cel de a fi fost publicată de către Editura CARRO fără nici un acord al celor în drept - cel, mult mai grav şi inadmisibil, de a constitui un adevărat sabotaj literar. În text s-au operat imixtiuni grosolane, începînd cu refrene de muzică uşoară, proverbe de genul - citez: „Casa fără femeie, e ca broasca fără cheie", şi sfîrşind cu reflecţii aparţinînd ne-îngrijitorilor de ediţie, d-nii Zoltan Gheorghiu şi George Mihalache (ex: „Femeia ageră la minte care e încredinţată de atu-ul frumuseţii sale, se îmbracă cu bună cuviinţă...").

Şi ca şi cum înjosirea textului mazilian, obligat la o searbădă vecinătate a tuturor acestor clişee vulgare, nu ar fi fost suficientă, d-nul Carol Roman, director al editurii, adaugă un apendice monstruos acestei cărţi (?!) - un necrolog Mazilu semnat de Fănuş Neagu (a cărui dezicere o anexez), intitulat: „...Adio, Micul meu Napoleon", din care am trista obligaţie să citez:

„...Şi totuşi de fiecare dată, pe unde a trecut, a lăsat în urmă baze sportive „model", echipe clădite pe betonul valorii şi tenacităţii sale."

Sau:

„Am știut, mărturisea el, că pentru adevărul profesiei mele, de misionar al fotbalului, lupta mă va ține doar ea, în picioare..."

Tîrziu, cu greu și durere, am înțeles, întru lămurirea acestor rînduri, halucinante de inepție și impudoare, că Editura CARRO îl confundă pe Mazilu cu Teașcă...

Pînă ce, toți cei ce au lucrat în bandă la această batjocură a ideii de carte, de identitate literară, de profesionalism editorial, să fie chemați la judecata de apoi a oamenilor de litere, să fie măcar livrați judecății cititorilor...

Ioana Mazilu

Declarație

Subsemnatul Fănuș Neagu declar că articolul „Adio, Micul meu Napoleon" nu-mi aparține. Nu l-am gîndit, nu l-am scris, nu-mi place. Gîndesc că dl. Carol Roman e un ins grosolan, care-și permite obrăznicii ordinare la adresa marelui scriitor care a fost Teodor Mazilu.

Fănuș Neagu

București, 13 aprilie 1998

PENTRU CEI CE NU-L CUNOSC (ÎNDEAJUNS) PE TEODOR MAZILU...

A văzut lumina zilei la 11 august 1930, într-o căsuță modestă din cartierul Grant. Tatăl său, „Nea Vițu“, cum i se spunea, oltean, din comuna Redea, era muncitor la STB, iar mama, Maria, clujeancă, se născuse în comuna Gherla.

Copilăria lui Teodor se va desfășura în cartierul Rahova, unde familia se va muta curând după naștere și unde băiatul va termina școala primară.

La 15 ani, „în pantaloni scurți“, tânărul vlăstar al familiei Mazilu intră pe ușa redacției „Tinerețea“ oferindu-i colaborarea cu câteva... caricaturi. Peste un an e angajat ca ziarist la „Scânteia tineretului“, publicând primele sale articole și schițe. Printre colegii de redacție: Fănuș Neagu, Ion Băieșu, Radu Cosașu, Nicolae Țic, Ion Hobana, Carol Roman, Mirel Ilieșu... Absolvă cursurile liceului comercial „N. Bălcescu“, la „fără frecvență“ în 1950 și se înscrie la Facultatea muncitorească. La 20 de ani rămâne fără tată, consolat însă că a început să-și facă drum în literatură, primind peste câțiva ani (1956) primul său premiu pentru volumul „Insectar de buzunar“ apărut la ESPLA.

Trei ani mai târziu este angajat la „Gazeta Literară“, iar în 1960 devine membru al Uniunii Scriitorilor.

Astfel se dezlănțuie „avalanșa maziliană“. Sute și sute de schițe și foiletoane publicate în numeroase publicații, numeroase romane și piese de teatru fac din Mazilu un preferat al cititorilor care îi urmăresc cu asiduitate ascensiunea sa spre piscurile literaturii ironice, dominate până atunci de Caragiale sau Tudor Mușatescu...

Apare romanul „Bariera“ (1959), urmat de „Aceste zile și aceste nopți“ (1962), „O plimbare cu barca“ (1964), „Vara pe

verandă" ([illegible]), „Proză satirică" ([illegible]), „Cântece de alchimist" versuri (1972), „Ipocrizia disperării", „Fotbalul n-a fost creat de diavol", „Înmormântare pe teren accidentat", „Este corida o luptă cu moartea?" (1973), „Într-o casă străină", „Iubiri contemporane", „O singură noapte eternă" (1975), „Elegie la pomana porcului" (1976), „Doamna Voltaire" (1979), „Pelerinaj la ruinele unei vechi iubiri" (1980).

În tot acest timp Mazilu nu neglijează întâlnirea cu luminile rampei. El va dărui teatrului prima sa piesă, „Proştii sub clar de lună", în decembrie 1962, primind premiul I la Festivalul naţional de dramaturgie. Vor urma „Somnoroasa aventură" (1964), „O sărbătoare princiară" (1965), „Tandreţe şi abjecţie", „Don Juan moare ca toţi ceilalţi", „Frumos e în septembrie la Veneţia", „Aceşti nebuni făţarnici" şi „Mobilă şi durere".

Anul 1980 pare a fi anul de glorie al scriitorului, romanele se reeditează în tiraje impresionante, iar piese i se joacă pe mai toate scenele ţării... Din păcate, implacabila „Doamnă în negru" îşi cere tributul, nemiloasă... Teodor Mazilu părăseşte această lume a himerelor pline de tainele iubirii şi suferinţei, într-o zi de octombrie a anului 1980, lăsându-ne în inimi amintirea unor versuri ale sale care oglindeau întreaga sa „somnoroasă aventură":

„– Nu pot să mor sub cer albastru
Nici să trădez în zilele cu soare
Când frumuseţea zorilor triumfă
Ticăloşia mea mai rău mă doare
Zorile-s biciul, soarele e cnutul
Însângerat, îmbrăţişez splendoarea
Sub care îmi târăsc urâtul..."

Gh. Zoltan-Gheorghiu

George Mihalache

I. OAMENI SUNTEM...

MAZILU (remember):

„- *NU MĂ CONSIDER MAI BUN DECÂT ALȚII...*"

...Ar trebui să existe multă vanitate în mine ca să mă consider un moralist. Nu este vorba aici de morală, ci de o îngrijorare în legătură cu existența oamenilor, cu propria mea existență de fapt. Nu mă consider mai bun decât ceilalți și, în orice caz, nu mă hrănesc de dimineață până seara cu iluzii asupra superiorității mele etice. Singurul lucru care-l știu despre mine e că sunt poate ceva mai viu.

Și mai e ceva!... Eu nu sunt atât de înțelept pe cât de înțelepte sunt ideile mele. În plus, mă consider un om viu!

Ce înseamnă a fi un om viu? Un lucru destul de simplu și totodată îngrozitor de greu de realizat. Înseamnă a nu trăi după clișee stabilite dinainte, a nu trăi în trecut, a nu te hrăni cu amintiri, a nu dormi niciodată, a nu te sprijini pe idei care ne-au fost date cu împrumut de către alții, a nu trăi prin intermediari.

Mă cred, deci un om viu pentru că nu socot că viața e absurdă. Pot să admit că, din când în când, eu sau altul putem comite un gest absurd, dar viața nu poate fi absurdă, ea nu suportă categorii estetice, ea se descurcă foarte bine și fără

adjectivele mele. Eu mă mânii adesea, e adevărat, dar mânia mea nu e cea a unui om care se crede el nedreptățit și frustrat, ci mânia unui om îngândurat. Una este când te îngrijorezi de soarta omului pentru că ție nu-ți merg pur și simplu afacerile – revolta aceasta este mediocră, meschină și încetează exact în clipa în care-ți rezolvi cu folos treburile – și alta e acea durere plină de emoție față de om, care nu poate în nici un caz fi temperată cu recompense.

Sunt dezbrăcat de orice vanitate de pedagog, un om nu poate deveni virtuos luând de la alții lecții de virtute. Fiecare trebuie să fie propriul și primul său dascăl.

OAMENI, OAMENI... MINUNAȚI (?!?!)

– refren dintr-o melodie de Marius Țeicu,
interpretată de regretatul Aurelian Andreescu –

(n.a. – Dacă n-ați aflat, încă, ar fi bine să știți câte ceva despre OM... Că „e un animal sociabil“ cum atestă filozofii... că „om fără prihană găsești numai la icoană“ sau „fără oameni n-ar fi întâmplări“... În rest lăsăm bisturiul disecției în mâinile iscusite ale chirurgului Teodor Mazilu)

P.S. – ...Munca l-a creat pe om, dar nici LENEA n-a omorât pe nimeni! (Proverb arab). În fond, ce suntem noi oamenii? Niște jucării aruncate într-o lume alandala, a himerelor...

Omul care promite

Y are o înfățișare dintre cele mai agreabile și, în afară de asta, e oricând gata să-ți facă un serviciu... Chiar dacă nu-i ceri nimic, el nu te lasă să pleci până nu-ți promite un colț de paradis. Te supune la un adevărat control te scotocește prin toate ungherele, prin toate buzunarele și, până la urmă, Y găsește un mod de a se face util.

Adevărul este că lui Y îi face o reală plăcere să promită în dreapta și-n stânga cu dărnicia unui nabab. E cu atât mai darnic cu cât n-are o lețcaie în buzunar... Nici nu-i trece prin cap să-și țină făgăduiala și, din această pricină, se arată foarte generos... Dacă ți-a promis ceva – i se pare suficient...

Cu femeile e desigur cel mai simplu... Imediat le promite fericirea. Imediat le propune o căsnicie bazată pe stimă și interes reciproc... Imediat le propune – o dată cu iubirea veșnică – o călătorie prin O.N.T.-Carpați... Când e vorba de promisiuni, Y nu e de loc zgârcit... Și tocmai vidul interior îl face atât de darnic...

Dar Y promite tuturor oamenilor câte ceva... Te asigură că, o dată ce se ocupă el de lucru, orice problemă dispare.

– Nu te îngrijora, băiete... Se rezolvă...

Y nu promite oricum. El transformă toată tărășenia într-un adevărat ceremonial. El promite în mod solemn. El promite în mod ferm... Și nu pentru un viitor îndepărtat și echivoc. Nu. Imediat. Chiar mâine dimineață. Dă și garanții. Pe cuvântul lui de om. Pe cuvântul lui de contabil. Pe cuvântul lui de onoare... La nevoie se și jură cu mâna pe inimă... Să n-aibă parte de... etc., etc.

Bineînțeles, ca să facă atâtea promisiuni, Y lasă impresia că ar fi un fel de Dumnezeu atotputernic, capabil de orice, nimerit, nu se știe cum, printre noi, muritorii. El asigură orice – de la butelia de aragaz până la iubirea veșnică. De la permis de pescuit până la viața viitoare...

Y n-are absolut nimic. Goliciunea lui n-are nici o fisură. De aceea îi dă mâna să fie atât de generos.

Omul de hârtie

Așa – de la depărtare – pare și el un om ca toți ceilalți. Se pare că nimic nu-i lipsește. De mers, merge. De tușit, tușește. De întrebat cât e ceasul, întreabă.

Foarte straniu, are toate obiceiurile unui om adevărat. Inima acestui manechin bate ca orice inimă omenească. Își duce mâna la frunte și toată lumea are impresia că gândește – altfel de ce ar fi făcut-o...? N-

are cultură, dar are în schimb oboseala în fața culturii, nobila plictiseală a omului care a zăbovit prea mult în fața cărților... Nu l-a citit pe Tolstoi, dar se arată deja plictisit de atâta Tolstoi...

Asemănările lui cu un om adevărat, în carne și oase, merg foarte departe... Se spală pe dinți și are păreri proprii. Uneori chiar râde la câte o glumă idioată.

Înainte de a fi un om autentic, bietul om de hârtie a avut nefericita idee, catastrofala idee de a căuta să semene cu un om. El a crezut că viața e o suită de obiceiuri pe care trebuie să le copiezi și să le imiți. El nu râde decât după ce râde altcineva, din proprie inițiativă nu e-n stare să facă nimic.

El trebuie să examineze îndelung un alt om care râde, să-i copieze timbrul și să-i imite buna dispoziție. De aceea omul de hârtie caută cu disperare modele pe care să le imite... Imitația e la fel de importantă pentru el cum e pentru noi respirația. Dacă nu imită, moare... Copiază tot ce-i iese în cale. Până și păcatele le copiază de la alții – în fondul lui propriu n-are nimic, nici măcar vicii... Ca să fiu drept, trebuie să recunosc că omul de hârtie e-n stare să copieze, să fure de la alții chiar și acte de curaj... E drept că demnitatea o imită ceva mai prost, dar de străduit se străduiește...

Omul de hârtie e totuși foarte activ... Foșnește încontinuu... Se agită, se zbenguie și o să vi se pară curios dar hârtiuța noastră și țipă câteodată.

Omul de hârtie e într-un fel desăvârșit... Nu-i lipsește nimic... Are totul, în afară de viață. În rest – totul e-n regulă.

Omul-marfă

A fost și el cândva un om, dar această stare i se părea cu totul nesatisfăcătoare. Idealul său ascuns, pentru care se zbătea cu o amarnică încleștare, era să devină și el un om-marfă. Chiar de pe timpul provizoriei lui purități, invidia pe omul-marfă, pe omul care putea să fie cumpărat sau vândut. Era chiar indignat că, deși se simțea la fel de ticălos ca și ceilalți, pe el nu venea nimeni să-l cumpere. Întunericul care-i stăpânea sufletul nu

putea să fie comercializat. «Adică, eu de ce să nu pot fi corupt cum sunt corupți atâția alții, chiar mai puțin ticăloși decât mine?» Faptul că nu venea nimeni să-l cumpere, să-i evalueze financiar întunecimea sufletului, i se părea o nedreptate strigătoare la cer. «Vreau să fiu și eu vândut!»

În sfârșit, a reușit și el să intre în diverse combinații, a reușit și el să fie mituit, a reușit și el să fie cumpărat. Prețul cu care fusese mituit nu era destul de mare; asta îl jignea puțin, dar începutul se făcuse totuși. Devenise și el o marfă. Visul tainic i se împlinise. De-abia când devenise o marfă, socotea și el că este, în sfârșit, un om, că are o anumită valoare. Devenind marfă, numai marfă vedea în jurul lui. Tot ce vedea, marfă era, tot ce simțea, marfă era. Nu mai existau nici oameni, nici peisaje, nici cărți, nici idei, ci numai obiecte care pot fi cumpărate, împrumutate sau rechiziționate. Și a început să ducă o viață de om care vinde și care cumpără. Își vindea ticăloșia la prețuri cât mai mari și încerca să cumpere, cu banii astfel căpătați, mobilă și femei, idei și apusuri de soare. Nici nu-și închipuia că există ceva care să nu poată fi cumpărat. Tot ce vedea, căuta imediat să aprecieze financiar. «Asta cât face?» Imediat căuta să stabilească prețul, să se târguiască puțin, ca orice negustor, și să obțină ceea ce dorea. În interiorul ticăloșiei lui avea și el o anume morală. «Totuși, am trăit și am murit ca un negustor cinstit».

Bineînțeles, pe omul-marfă l-a năpădit singurătatea. Căci, deși este o marfă, simte și el nevoia unei atmosfere de liniște în jurul negustoriei lui. De aceea a încercat să-și cumpere o nevastă. E drept însă că întâi și-a cumpărat un apartament și de-abia după ce și-a cumpărat apartamentul s-a gândit să-l mobileze cu mobilă florentină și cu o ființă încântătoare. Mobila a găsit-o relativ ușor, ființa încântătoare ceva mai greu. Căci deși e un bărbat-marfă, este foarte exigent în ceea ce privește farmecele Evei. A găsit o ființă într-adevăr încântătoare, o ființă într-adevăr gata să-i lumineze mobila și existența dar, vai, nenorocire, nu s-au înțeles la preț. Nici dânsa, intransingentă, n-a vrut să lase nici o centimă, nici el, grijuliu cu banii strânși la ciorap, nu s-a hotărât să adauge ceva peste prețul stabilit inițial. Din această cauză, omul-marfă trăiește clipe de deznădejde

sufletească. Din această pricină, omul-marfă a rămas burlac, plimbându-și singurătatea printre mobile florentine. Dar tot e convins că o dată și o dată va găsi o ființă încântătoare la un preț convenabil. Nu se poate. Trebuie să existe undeva, în lumea asta mare, o ființă suavă, la un preț convenabil. O va cumpăra, o va iubi și va fi fericit.

Omul-monopol

Știam că de multă vreme există monopolul chibriturilor, al băuturilor, dar nu știam că există monopolul ideilor generoase. Uite că există totuși... Printr-o mișcare bruscă și violentă, el a monopolizat, a pus sechestru și a rechiziționat toate bunele intenții... A pus mâna pe întreaga gamă a valorilor etice, culturale, și nu vrea să le împartă cu nimeni... Cum vede ceva frumos, o frază inteligentă, o vorbă de duh, un gest spontan, și le atribuie cu multă grație, căci i se pare logic ca tot ce e sublim pe lume să-i aparțină lui și numai lui. Își înghesuie valorile în suflet cum își înghesuie geambașul banii în chimir. A pus monopolul până și pe sentimentul generozității. Și din această pricină nu mai dă voie nimănui să fie generos... Dacă vrei să nu te ia la hartă, n-ai decât să fii meschin și egoist. Ești meschin, ești omul lui, nu pățești nimic... Dacă însă te prinde că faci un act de generozitate devine galben de ciudă, de parcă i-ai fi călcat moșia... Generozitatea e moșia lui și nimeni nu mai are voie să fie generos... Inteligența e de asemenea moșia lui și nimeni nu are voie să mai fie inteligent. Seriozitatea e pământul lui și nu dă voie nici unui plug străin să-l are...

Încetul cu încetul se chinuiește să acapareze totul, să devină proprietarul tuturor valorilor etice și culturale... De sublimul în muzică nu te mai poți atinge... Sublimul în muzică îi aparține lui pentru veșnicie.

Dacă te vede că admiri natura, iarăși se supără... Până și frumusețea naturii a devenit un fel de monopol. Căci deși se arată foarte sensibil, are o sensibilitate de rechin. Înghite imediat pe cei care se dovedesc la rândul lor sensibili. Tu nu trebuie să admiri un apus de soare, asta e treaba lui și tu ești dator să nu te amesteci...

Își păzește cu strășnicie tezaurul etic și estetic, nici nu doarme noaptea; îi e teamă că în timp ce el doarme să nu cumva să vină altul și să-l asculte pe Bach... Cum vede un om dornic să-l asculte pe Bach, rechinul sensibil se pregătește de atac. Bach e al lui și nu vrea să-l împartă cu nimeni.

Bineînțeles, a monopolizat și adevărul... Nu putea să lase tocmai adevărul pe seama altora... De aceea crede că în toate problemele el are dreptate, că unde se mută el se mută și adevărul. Adevărul e un fel de lacheu pe care-l trage după el în toate vizitele, pe care le comite. O dată ce el a monopolizat tot adevărul, e limpede că celorlalți colegi le-a rămas numai eroarea... E limpede că o dată ce el a sechestrat toată politețea lumii, celorlalți le-a rămas numai vulgaritatea și grosolănia. Cu copita lui exigentă izgonește pe toți ceilalți și în toate domeniile își întinde atotputernic coada lui dornică de sublim. Dacă ești greu de cap, crești imediat în stima lui, te invită la masă, te plimbă cu mașina, n-are nimic ce să-ți obiecteze, nu reprezinți nici un pericol.

Dar tot sublimul pe care l-a rechiziționat în dreapta și-n stânga, nu-i folosește la nimic... Toate bunurile etice și culturale pe care le-a adunat cu japca au început să degenereze. Bach nu mai e Bach... Politețea pe care și-a însușit-o prin fraudă s-a transformat în bădărănie. Superbul apus de soare în munți a devenit o jalnică și meschină băltoacă. Iar adevărul rechiziționat, un lacheu ca oricare altul...

Mincinosul

E adevărat că literatura modernă se ocupă de păcate mai subtile, din această pricină defecte dintre cele mai răspândite sunt trecute cu vederea pe motiv că sunt prea bătătoare la ochi... Analizăm abisuri sufletești, metode noi de abilitate și uităm astfel tocmai defectele cele mai primejdioase. Avarul, ipocritul, meschinul ni se par astăzi figuri prea simple, păcate prea evidente.

Desigur, ipocrizia progresează și ea o dată cu tehnica, dar și stările de spirit clasice mai prezintă totuși interes.

Cunosc de pildă pe cineva care n-are nici un păcat complicat. Din punct de vedere literar nu prezintă nici o noutate. Viciul său a fost condamnat de mult de literatură.

Omul de care ne ocupăm minte. Minte de îngheață apele. Minte, desigur, când are interes s-o facă. Minte și când n-are interes s-o facă. Minte pur și simplu din plăcerea de a minți. Nu urmărește întotdeauna ceva cu minciuna lui. Dar minciuna a devenit stilul lui de viață. Nici măcar prin cap nu-i trece să spună adevărul. Minte pe toată lumea. Și pe cei străini, și pe cei apropiați. Și pe cei care-i iubește, și pe cei care-i urăște. Minte chiar și-n privința lucrurilor lipsite de orice însemnătate. Nici când întrebi cât e ceasul nu poate să-ți răspundă cu exactitate. Și aici simte nevoia să mistifice realitatea; altfel nu se simte bine. N-are somn și liniște.

Dar ar fi o greșeală să credem că minciuna lui e totuși dezinteresată, că face artă pentru artă. Minciuna a devenit pentru el a doua natură, posibilitatea de a rezolva fiecare problemă a vieții. I se pare foarte comod să mintă, adevărul i-ar cere un consum prea mare de energie. Dacă a lipsit de la serviciu, el îți spune cu aerul cel mai firesc din lume că a fost grav bolnav. Asta e marele lui avantaj. Dar el crede în minciuna lui. Crede mai mult în minciună decât în orice adevăr posibil. Minciuna devine un crez, o idee, o religie, ceva foarte sacru. Adevărul i se pare suspect... El e chiar convins că a fost bolnav. Din pricina acestei mari convingeri intime, poate chiar să-i crească temperatura. Dacă te îndoiești de minciuna lui, suferă, se plânge de condiția umană, protestează și se lamentează. Minciuna e el, e viața lui. Dacă nu-i crezi minciuna, înseamnă că nu-l respecți...

O dată ce a comis o minciună, el are impresia că a și construit ceva real, de aceea la el minciuna se confundă cu starea de creație. Minciuna i se încorporează firesc în datele existenței, nici el nu mai știe ce este adevărat sau nu...

Cu timpul, individul nostru a progresat. Nu mai trebuie să mintă. A devenit chiar el o imensă și sinistră minciună... Așa că,

chiar când se mărturisește la un pahar de vin, tot minte de îngheață apele. Chiar dacă sondează în adânc, tot minciună scoate la suprafață.

Omul cu zâmbet de piatră

Nu e atât un om cât mai curând un zid, și încă un zid de piatră. Desigur, cândva a fost și el un om, a iubit, a suferit, s-a plimbat cu barca; nimeni nu se naște zid, tot așa cum nimeni nu se naște soldat, asta se învață cu timpul. El a fost însă un elev sârguincios și a reușit ca într-un timp record să se transforme dintr-un om de treabă într-un zid de piatră.

Nu-l interesează decât ceea ce se întâmplă cu el, toată ziua stă de gardă durerii lui de măsele. Dacă i se anunță moartea cuiva, ridică din sprâncene.

– A murit? Ei, nu vorbi... Interesant, interesant... Durerea, și așa fățarnică, nu și-o duce până la capăt. Imediat, în coada oftatului fățarnic se și nasc grijile pentru vila de la Comarnic. El crede că e singurul om viu din univers, singurul om în carne și oase, restul, inclusiv soția, sunt doar niște sărmane abstracții. E o adevărată nebunie să-i ceri omului-zid un ajutor, chiar dacă ai fi pe patul de moarte; el nu te aude, el nu te vede. Dacă-i ceri o bucată de pâine, omul cu zâmbet de piatră îți povestește cu lux de amănunte impresiile nostime ale unei escapade nostime. Orice necaz al altui om îl consideră o jignire adusă tabieturilor sale.

– De ce s-a îmbolnăvit X tocmai când eu eram așa de bine dispus? Ca să nu-mi fac eu partida de table, de aia s-a îmbolnăvit...

Omul-zid ține la sacrele lui tabieturi. Chiar dacă planeta s-ar prăbuși, el n-ar renunța la partida lui de table. Urăște oamenii fiindcă aceștia îi amenință cafeluța și căscatul.

– Cum o să mă duc duminică la spital? Duminica e ziua mea de odihnă... Duminica e ziua mea de pescuit...

Omul-zid pare un om tare, de piatră. Aparențele nu înșală de multe ori, dar de data aceasta înșală cu adevărat. Omul-zid e un om slab, care se clatină, în ciuda înfățișării lui magnifice, la cea mai firavă atingere. Când interesul lui este lovit direct, omul-zid umblă pe

străzi ca un om beat. Și deși e de piatră, deși are o înfățișare atât de copleșitoare, la cea mai plăpândă lovitură se scurge și se stinge picătură cu picătură. Dacă vedeți undeva o baltă stătută, să știți că aici și-a dat sfârșitul, neputincios și ridicol, omul cu zâmbet de piatră.

II. PROȘTII NU SUNT NUMAI CEI DE SUB CLAR DE LUNĂ

Mărturisește Mazilu, la o ceașcă de cafea:

– Prostia care îmi provoacă cea mai mare tristețe este prostia oamenilor inteligenți, cea care s-ar părea că seamănă cu inteligența. Mimarea adevărului pare uneori mai reală ca adevărul însuși. Adevărul nu este nici în adânc, nici la suprafață – cum ar crede psihologii – ci este acolo unde este, adică peste tot, și-ți trebuie puterea și harul să-l descoperi.

Literatura mea pare dură pentru că eu nu accept o contradicție între adevăr și frumusețe. Un lucru care nu există, care e un fals, nu are cum să fie frumos, deși există o întreagă literatură a minciunii pline de poezie, a amăgirii pline de farmec, în care fuga de realitate e romanțată iar eroii sunt duși pe malul mării sau tolăniți rustic într-o căpiță de fân. Nu-mi plac oamenii care aduc ploaie pentru o singură zi și pe urmă își fac bagajele și nu-i mai vezi niciodată.

Frica mea de prostie e la fel de mare ca și frica de moarte. Prostia, despre care s-a scris atâtea cărți, nu este decât o incapacitate de a trăi. Eu nu cred că există oameni inteligenți și oameni proști. Există numai oameni vii și oameni morți.

(n.a.: – Într-adevăr, alambicul „mazilian" distilează în profunzime nerozia și prostia omenească. El se ghidează, de altfel, după vechi cugetări înțelepte rămase din bătrâni:

– Pentru cap cât un dovleac, nu s-a găsit leac...

– Cere lână de la broască și minte de la un neisprăvit...

– Greu unui om să-i scoți din cap prostia, mai degrabă îi scoți un... cui!

– Are cap ca să poarte pe el căciulă!
– Cu alifie nu se vindecă prostia.
– Pune prostul să facă mătănii și-o să spargă podeaua etc.).

Prostul cocoțat pe-un vârf de munte

Sunt proști care adoră înălțimile. E o prejudecată să credem că proștii se descurcă numai în realitatea imediată și că resping orice avânt filozofic. Nu este adevărat... Există o categorie de idioți care, șontâc-șontâc, ba prin eforturi, ba prin contrabandă, ba prin învârteli, ajung pe-un vârf de munte și de acolo se uită de sus la oameni. Chiar dacă s-au cocoțat prin fraudă, ei nu încetează să-și manifeste superioritatea.

N-ați văzut proști ironici? Când nici nu te aștepți, ei te iau peste picior, te strivesc c-un zâmbet al dracului de malițios. Nu e chiar așa de greu să fii ironic, prostul a împrumutat câteva fraze și cu aceste fraze de împrumut se socotește urmașul lui Voltaire... Orice-ai spune, el e ironic... Are câteva formule: «Ei, nu mai spune», sau «Interesant», sau «Nu e prea original», și cu aceste formule trece drept un individ cu mintea iscusită... Dacă îl întrebi unde vine strada cutare, el, sărăcuțul de el, tot ironic e: «Nu e prea originală întrebarea»... Mulțumit de ironia lui, nu-ți mai răspunde la întrebare.

N-ați văzut proști cu aptitudini metafizice? Sigur că ați văzut! Proștii de esență cerească sunt la fel de numeroși ca și proștii de esență terestră. Sunt proști cu chip și problematică de îngeri... toată ziua bună-ziua îți vorbesc despre teoria reîncarnării... Sunt convinși că au un nimb deasupra frunții și se necăjesc cumplit dacă observându-le stupiditatea nu le observi în același timp și aureola...

N-ați văzut idioți exigenți? Mereu nemulțumiți? Nemulțumiți de femei, de restaurante, de peroanele gărilor, de cinematograf, de absolut orice... Ei nu știu decât să strâmbe din nas; în fața unui apus de soare – se strâmbă; în fața unei fripturi – se strâmbă; uite-așa, o duc într-o strâmbătură, cum alții o duc într-un bairam... Nimic nu le place. Nimic nu se ridică până la exigențele lor. Nici un apus de soare nu le satisface dorința lor de frumos. Nici o femeie nu e demnă să se

plictisească în brațele lor ambigue. Nici un restaurant n-a mers până acolo cu desăvârșirea încât să fie demn de a le oferi o ciorbă de peste... Nu s-a născut încă viața pe care ei, exigenții, rafinații, educații, să merite s-o trăiască.

De aceea preferă să se suie pe-un vârf de munte, să se hrănească acolo cu hrană rece și excelenta lor părere despre ei înșiși...

Ei se dau jos numai să-și încaseze salariul, pe urmă, cu banii în buzunar, se întorc înapoi – stupizi, leneși și mândri.

Ah, ce mai derbedei...

Despre prostia demnă

Există și o prostie demnă, aproape maiestuoasă, plină de conștiința forței. Îi auzi pe scări de marmură pașii ei greoi și demni. O asemenea prostie țanțoșă își face intrarea elegant, ca o tânără fecioară la primul bal de la curte.

Prostul demn crede în prostia lui. O ține morțiș pe-a lui. În ciuda evidenței, în ciuda logicii, el nu-și trădează prostia. Mai curând și-ar trăda mama decât prostia. Are toate păcatele din lume – în afară de ipocrizie... Cade în străchini cu multă convingere. Spune inepții cu ochii dilatați de patimă. Prostul demn își apără prostia precum o cioară puii. N-o lasă la voia întâmplării. E-n stare să se bată pentru ea – s-o apere cu prețul vieții. Are și el dreptatea lui. Bună, rea – e prostia lui...

Căci prostul demn simte că prostia e a lui și numai a lui. Chiar dacă ideea e o tâmpenie – el e mândru că are o idee... De aceea, față de toate inepțiile își exercită toate privilegiile unui stăpân.

Spre deosebire de alții, prostul demn n-are «capul gol»... Dimpotrivă – își umple mereu capul cu câte o idee, cum și-ar umple o gospodină perna cu fulgi. Mereu fură câte o idee și și-o îndeasă în cap. Din pricina acestor neroade aglomerări capul s-a umplut până la refuz, e nevoie de mari eforturi ca să mai încapă o idee... Ideea, săraca, nici nu mai poate să răsufle, zace ticsită lângă alte idei, gata să se asfixieze.

Din pricină că nu-și aerisește creierul, ideile au început să se degradeze. Lipsa de oxigen se face simțită. Tot din pricina acestei aglomerări, capul, inițial rotund, se îndreaptă vertiginos și implacabil spre o indiscutabilă formă pătrată.

El nu vrea să-și aerisească de loc capul. Îi e frică, săracul, că dacă deschide puțin fereastra îi zboară ideile.

Că deși n-are idei – că alea numai idei nu se pot numi – îi e teamă să nu i se facă concurență. N-are nimic în cap și cu toate astea își apără «nimicul». E ca o femeie în toată firea, căreia îi e teamă să nu-i fure cineva fecioria.

Melancolia proștilor

De o vreme, în domeniul gingaș al artei, proștii nu se mai înțeleg între ei. Proverbiala solidaritate a proștilor, emoționanta lor întrajutorare reciprocă, începe să se ducă de râpă. Pe cât de mult s-au iubit cândva, pe atât de mult se urăsc acum. Prostul găsea în celălalt prost un prieten, un frate de cruce gata să-i dea oricând un pahar cu apă și calificativul de «genial»; acum fiecare prost vede în fratele său la fel de greu de cap un dușman, un rival. Era o vreme când prostia singură ajungea să reușești în viață, era chiar o greșeală s-o mai îndulcești sau s-o mai îmblânzești puțin, îi răpeai din puterea ei de granit.

Cum de a început războiul proștilor? Cum au început proștii să se demaște între ei, să se calomnieze, să se condamne, să se masacreze? Drama s-a născut în fiecare prost, luat individual; el nu s-a mai recunoscut ca atare, s-a dezis de el, cel dinainte, convins că și-a găsit capul pe care nu-l avusese niciodată. Prostul s-a hotărât peste noapte să fie inteligent, și atunci fratele lui de cruce i s-a părut, inevitabil, prost. A pornit la această cruciadă de la ideea sănătoasă că «cine strigă primul, ăla e». S-a grăbit să-i demaște prostia fratelui, ca nu cumva să-i demaște fratele prostia lui; totul e cine se scoală mai devreme. De aceea toți proștii au început să se scoale cu noaptea-n cap, s-o ia înainte, să fie primii indignați de mediocritate. De aici dueluri sângeroase: «Tu ești mediocru». «Ba tu ești mediocru». «Tu

ești schematic». «Ba tu ești schematic» «Tu-l copiezi pe Antonioni». «Ba tu-l copiezi pe Antonioni».

Prostul devenit deștept peste noapte urăște mediocritatea mai cumplit ca Voltaire. Simte că se sufocă. «Nu se mai poate trăi de atâta impostură. Prostia ar trebui pedepsită prin lege»

Totuși e bine că proștii se războiesc între ei. Din această încleștare tot mai cade un prost mai debil sau un idiot cu nervii mai slabi.

Am văzut însă un spectacol emoționant. Un prost viguros, cruce de voinic, pansa cu grijă maternă rănile care le căpătase în luptă un prost mai firav. Voia să-l însănătoșească, să-l pună pe picioare. Până la urmă, tot or să se împace între ei.

Prostul în pribegie

E unul din proștii cărora nu le place să stea pe acasă. Îi place mereu să se plimbe de colo până colo, să schimbe locurile, să discute, să comenteze. El e convins că, cu fiecare carte citită, cu fiecare film văzut, va progresa. Dar ceea ce este specific prostului de care ne ocupăm acum e dorința lui de a pribegi. Sau, mai exact, de refugiu. E un prost care, spre lauda lui, spre gloria lui, se plictisește cu prostia lui. Alți proști se mulțumesc cu prostia lor, se simt bine cu ea, dar omul nostru e altfel făcut. El nu știe unde să mai fugă cu el însuși, se îngrozește de propria lui personalitate. Ca orice om amenințat de primejdie, caută refugiul. Cine caută, găsește. Și prostul nostru a căutat, și iarăși, spre gloria lui, a găsit. A găsit niște adăposturi derizorii dar destul de plăcute. Într-un asemenea adăpost poate să ningă, poate să curgă apa, dar trebuie totuși să fie plăcut. Așa că amicul nostru și-a găsit un refugiu plăcut în jocul de table, căruia îi dedică chiar și 14 ore pe zi. Nopți întregi e în stare să nu părăsească masa, să depună toată pasiunea într-un asemenea joc. Dar, tot spre slava lui, după cum vedeți, e un prost căruia îi ridicăm mereu osanale el se refugiază chiar și în lucruri frumoase spectacole și expoziții, audiții de muzică și discuții metafizice. E în stare să înghită frumosul până cade jos de oboseală. Aleargă după

Cucerindu-și faima de idiot, individul și-a cucerit, în același timp, și securitatea. Nimeni nu-i reproșează nimic – ce să-i reproșezi unui om cu mintea de pasăre? E atât de încântat de avantajele pe care i le-a adus faima de nătărău, încât n-are niciodată obsesia inteligenței. Prostia i se pare un teren sigur – lipsit de riscuri, poate zbura și pe ceață, nu pățește niciodată nimic. De aceea își iubește aprig prostia, cu patima comercială cu care numai curtezanele își mai iubesc trupul. Nimeni n-are nici o pretenție de la el, nu-l trage de mânecă și prostul-benevol zburdă și cântă ca un cintezoi.

Dar obișnuința e a doua natură... Tot făcând pe prostul, a devenit prost cu adevărat. Această constatare nu l-a îndurerat... E fericit că poate fi idiot fără să se prefacă.

Prostul-supraetajat

Ați auzit de blocuri supraetajate... Supraetajarea e un termen obișnuit în construcție, cu toți l-am întâlnit cel puțin o dată în viață.

Dar de idiotul-supraetajat ați auzit mai puțin... Cu toate astea, există... Prostul-supraetajat e prostul care lăsând prostia de la parter intactă își construiește încă un etaj, pe o bază, crede el, nouă. El crede că poate să fie idiot la parter și inteligent la primul etaj. El crede că poate să fie nătărău la subsol și Kant pe terasa primului etaj... El nu știe că cine e prost la subsol e prost și ceva mai sus.

Cu toate astea, idiotul cu pricina și-a pus mari speranțe în supraetajare... La subsol – n-a schimbat nimic. A lăsat intactă mobila. A lăsat intactă stupiditatea. Făcând abstracție de această mizerie, el vrea să zboare. Vine o vreme când proștilor le cresc aripi. Vine o vreme când idiotul își pune problema metafizică.

Dar idiotul cu pricina vrea să zboare cu subsol cu tot. El vrea să zboare, dar nu vrea să-și părăsească nici afacerile, nici tabieturile.

Peste toată murdăria, el încearcă să arunce un strop de lumină și de metafizică. Își acoperă mobila cu întrebări despre existența lui Dumnezeu. Aruncă peste culmea potlogăriei o întrebare chinuitoare, în așa fel încât porcăria să nu se vadă... Are și superstiții. Crede că

dacă își pune problema metafizică, miliția economică o să-i dibuiască mai greu...

Dar adevarul e cel știut. Cine e prost la parter nu poate fi Kant la primul etaj.

Progresele prostiei

E o greșeală să se creadă că prostia stă pe loc. Prostia - prin însăși natura ei - are o mare putere de adaptare... Uneori se adaptează atât de bine încât se confundă cu inteligența. Una e prostia de pe timpul locomotivei cu aburi și una e prostia din epoca rachetelor cosmice.

Se poate spune că prostia bate pe loc? Nu. Nicidecum. În primul rând – ceea ce e extraordinar de comic – prostul azi gândește mai mult decât prostul de ieri. Prostia a căpătat evident, o nuanța mai meditativă... Desigur, tot inepții, numai că în anumite condiții inepțiile sunt spuse cu mâna la tâmplă... Înainte, prostul își debita imediat inepția. Acum, prostul s-a rafinat. Înainte de a arunca în lume gugumănia, prostul se concentrează. Ăsta e progresul! Prostia nu mai e spontană, ci elaborată, cu alte cuvinte e o prostie gândită, chiar foarte gândită.

Nu-i de glumă cu prostia. Proștii – dacă observați – au devenit foarte exigenți. În primul rând, proștii urăsc prostia. În mintea lor de pasăre s-a cuibărit ideea că prostia e o primejdie. Și de aici un adevărat lanț de consecințe. Mediocrii urăsc mediocritatea. Vicioșii urăsc viciul... Prostul poate la un moment dat să fie bine informat. Ei, ei, s-au dus vremurile de aur când prostia putea fi confundată, simplu și tinerește, cu ignoranța. Avem acum și proști culți. Avem idioți la curent cu toate noutățile. Chiar mai mult decât asta. Idiotul erudit te va teroriza întotdeauna cu argumentul «ultimei informații».

– Cum, n-ai citit pe cutare? O, teza asta e deja depășită...

Apoi, ceea ce e radical deosebit, ceea ce istoria prostiei n-a cunoscut până acum sub nici o formă, am fost binecuvântați și cu prostul «tragic». Până acum tragedia și prostia erau incompatibile. Ei, s-a sfârșit și cu această ultimă iluzie. Am trăit s-o vedem și pe-asta.

Prostul care-și pune probleme. Prostul care se zbuciumă. Prostul care se îndoiește. Prostul tragic.

Avantajul prostiei e că – tragică sau veselă – nu-și trădează niciodată substanța. Prostul, tot prost rămâne.

Întâlnirea dintre prostia groasă și prostia subțire și festivitățile care au avut loc

El era un prost cu inima deschisă, puțin cam din topor, dar nu făcea din idioțenia lui o taină, ce-i în gușă și-n căpușă. Detesta orice formă de subtilitate, detesta aluzia și paradoxul, el nu se sfia să mărturisească inepțiile, prin cuvinte simple, accesibile tuturora. Mintea – care era de fapt un fel de panou – era pavoazată cu fel de fel de lozinci și citate pe care le scotea la suprafață ori de câte ori avea nevoie, de sărbători și în situații critice. Avea câteva fraze în sacoșă, ca de pildă «trebuie să vedem fenomenele mai adânc» sau «nimic nu e întâmplător», pe care le lipea, ca pe un timbru fiscal sau ca pe un bacșis pentru lăutari, pe tâmpla tuturor problemelor. Departe de individul cu prostia groasă, într-un ungher de provincie, trăia individul cu prostia subțire. El avea un nivel de trai incomparabil mai scăzut decât amicul său cam din topor, nu primise casă, ședea la un prieten, logodnica îl părăsise cu un acrobat de circ și se încălzea cu lemne. Pe cât de directă și frustă era prostia confratelui din metropolă, pe atât de ambiguă, subtilă, anevoioasă și încărcată era cea a individului care locuia într-un târgușor uitat de Dumnezeu. La început se urau. Polemicele dintre cei doi deveniseră celebre. Provincialul îl decretase «rigid», iar rigidul îl decretase decadent. Provincialului îi era greu să ierte tezele simplificatoare și faptul că se bucura de încălzire centrală. Celălalt îi reproșa ideile confuz exprimate și faptul că, deși greșit orientat ideologic, fusese trimis într-o călătorie de studii la Paris.

Deși se urau, dar această ură îi ajuta pe amândoi să trăiască, ceilalți confrați uitaseră de mult de existența și de divergențele lor.

– Eu sunt idiot... Recunoașteți că e nevoie și de unul care să dea din cap mecanic. E absolut o nevoie. Eu sunt ăla...

Mai mult decât atâta. Are convingerea că el – prin prostia lui – duce tot greul.

– Dacă n-am fi noi, ăștia, grei de cap, ce v-ați face voi, ăștia, inteligenții?

În orice caz Z e un idiot care-și caută un loc sub soare. Nu neapărat un loc magnific. Nu neapărat un loc foarte bine retribuit. Nu. Căci Z e un idiot modest, un idiot care-și vede lungul nasului. El își caută, mai curând un locșor. Un locșor în care să se facă util. Că Z nu vrea să mănânce pâinea de pomană. Nu. El vrea să și-o câștige cinstit. De aceea se străduiește să-și ofere serviciile. Adică, mai exact, micile lui servicii. Cu cât sunt mai mici, cu atât e mai bine. O recenzie de câteva rânduri, o butelie – orice – e gata să-ți asigure. Ai nevoie să-ți manifești superioritatea? El e oricând gata să se lase ironizat... Ai nevoie să țipi la cineva? El e oricând gata să se lase umilit. Umilința e pentru el o meserie, el se umilește cu veselie fiindcă știe că din umilință își câștigă pâinea.

Și totuși acest idiot modest e singurul care are ceva de diavol în el.

Idiotul cu viziuni cosmice

Nu-i adevărat, e o prejudecată ideea că prostia e tot una cu mărginirea minții. Există, desigur, idiotul mărginit, tamponat într-o realitate îngustă și meschină, dar există și idiotul superb, idiotul cu mișcări mărețe de profet, idiotul sacru ca o statuie de marmură, idiotul cu o viziune largă asupra universului. Deși e prost ca noaptea, el vede departe, dincolo de lumea materiei, dincolo de sistemul nostru planetar.

Pe cât e de strâmbă mintea fratelui său de cruce, pe atât de amplă, vastă, sonoră ca o orgă măreață, ca o catedrală, e mintea idiotului cu viziunea clară asupra lumii. El nici n-are minte în sensul obișnuit, ci un fel de altar sacru, unde se înghesuie o dată cu florile aduse de admiratori, jertfe mărețe, tot felul de idei, viziuni.

amenințări, profeții și anateme. Mizeria e aceeași, numai că idiotul cu viziune vastă asupra lumii o scoate la aer cum scot femeile rufele pe frânghie la uscat.

Când ți-e lumea mai dragă – așa hodoronc-tronc – se întreabă dacă există oameni pe planeta Marte și toată lumea îi ascultă, cu venerație, ultimele noutăți științifice culese dintr-o revistă de popularizare a științei. Nimeni nu-i mai pune la îndoială inteligența, oare poate fi prost un om care se întreabă dacă există viață pe planeta Marte? Așa se explică și admirația pe care i-o poartă de ani de zile fratele lui de cruce, idiotul mărginit.

Toate mișcările lui au ceva de ritual, domoale și bine gândite, îl privim cu admirație chiar când bea un banal pahar de bere, în tot ce face se observă un împărătesc echilibru, o dulce împăcare cu legile firii și o excelentă părere despre sine însuși.

Idiotul cu vederi largi urăște prezentul, nu-l înțelege – și din această privință, tema lui favorită e viitorul. Cum vom iubi peste 400 de ani, cum vom dansa peste 6000 de ani și cum vom lua micul dejun în viitoarele opt milenii. Aici, la mâncare, devine și profetic:

– Domnilor, șunca va dispărea... Din cauză că e incapabil de cel mai mic efort practic are numai planuri grandioase. Vrea o artă mare, bineînțeles. Cine nu vrea o artă mare când bea un pahar în plus? Ce-ar fi acea «artă mare» habar n-are, dar asta nu-l împiedică s-o ceară cu toată căldura.

Ascuns când în Marte, când în Venus, e convins că, de aici, de pe pământ, nu i se mai vede prostia.

Idiotul și destinul

De câte ori Y face câte o porcărie – eveniment care nu se întâmplă prea rar – mulți îl privesc cu un amestec de ironie și nemărginită înțelegere.

– Așa e el... Nu-l știți pe Y?

Consecvența ticăloșiei i-a adus un fel de imunitate:

– Ce pretenții poți să ai de la el?

Porcăriile trecute i-au creat un fel de autoritate morală, o bază temeinică pentru cele viitoare. Ca și cum prin potlogăriile curente și-ar ispăși pedeapsa pentru cele mai vechi.

Orice ar face Y, nimeni nu se miră. Ticăloșia lui e confundată cu destinul, cu furiile oarbe ale naturii. N-ai cum să le prezici. N-ai cum să le împiedici. Trebuie doar să te resemnezi. Nimeni nu-i spune nimic. Nimeni nu-l amenință cu ceva. În cel mai bun caz se dă din umeri, iar cei mai evlavioși își fac cruce. Așteaptă cuminte ca taifunul să se potolească. Unii vor să-l îmblânzească puțin, ca pe un monstru sacru. I se aduc jertfe și sacrificii, doar, doar o să comită mai puține potlogării... Dar degeaba sunt sacrificați berbecii, Y își vede de treaba lui.

De la o vreme și Y a început să-și îmbrobodească șmecheriile în armura sacră a destinului. El crede că are dreptul sfânt de a trăi ca un parazit. Că dreptul de a bate apa în piuă i l-a dat o forță ocultă și nimeni n-are voie să i-l ia... El crede că plăcerea de a comite mici găinării sau mici escrocherii are valoarea unor prerogative regale. Pe ticăloșia lui se simte suveran. E ticăloșia lui și face ce vrea cu ea...

El nu vrea să se schimbe... Chiar sfidează pe cei care îndrăznesc să-i aducă aminte în ce lume trăiește. Ticăloșia lui e destinul lui. Are aerul că vrea să spună: «Eu n-am nici o vină că sunt ticălos. Asta e destinul meu...»

Când se îmbată îi dă nemernicia și mai multă grandoare.

– Natura mi-a dat acest caracter... Astrele mi-au decis felul de a fi... Asta e crucea care mi-a fost dat s-o duc...

Cred însă că până la urmă ar putea fi convins să-și schimbe crucea.

Idiotul indispensabil

desigur prost, dar spre deosebire de alți proști, o recunoaște cu mândrie. El nu face din această infirmitate un secret. «Ce, dacă sunt prost eu n-am voie să trăiesc...? Ce s-ar face deștepții fără proști? Ar muri de foame».

Așa cum alții își proclamă geniul, ei își proclamă prostia. Mai mult

decât asta, el crede în calitatea prostiei lui. Totdeauna e nevoie și de un om lipsit de caracter. El și-a făcut din prostie și umilință o sursă de câștig și de relații. A devenit prost fiindcă a văzut că postul de prost era liber. Trebuie să fiu idiot, e liber postul de idiot, mă fac idiot, sănătate să fie. Toate locurile rezervate inteligenților erau de mult ocupate. De așa ceva nu mai era nevoie. Așa că s-a făcut prost din instinct de conservare și din superbă viclenie. «Aici, un idiot are ce face».

Și idiotul modest își oferea serviciile. «În orice împrejurare, cugeta prostul, căci e prejudecată stupidă ideea că proștii n-ar cugeta, e nevoie de un tip slugarnic, de un om fără personalitate». El face tot felul de servicii, face rost de vin de la țară, se lasă călcat în picioare, înjurat, admonestat. Nu se supără, nu se simte batjocorit, umilit, subapreciat, că doar el și-a ales soarta. Și idiotul a reușit să se facă util. Mai util decât multe inteligențe diabolice. Toate treburile mărunte le face prostul. Când e nevoie de o măgărie, prostie, își oferă ticăloșia imediat, fără frământări de conștiință. Mai mult decât atâta, prostul a devenit indispensabil. Când el lipsește se creează panică.

– Unde e prostul? Ce ne facem fără prost?

Și prostul apare ca din pământ, gata să facă orice serviciu convins de morala lui. De aceea și privește pe așa-numiții oameni inteligenți ca pe niște prunci neajutorați:

– Ce v-ați face voi fără mine? Ați muri de foame.

De fapt, prostul îi are la mână pe toți. Le cunoaște viciile și slăbiciunile, le măgulește vanitățile și le hrănește toate speranțele. El le ascultă toate spovedaniile fără să obosească. Nu-i contrazice niciodată. Pe spinarea lui toți își demonstrează superioritatea și el nu se supără.

Și sub aparența lui îngerească de smerenie, prostul e ca un vrăjitor care-i lasă pe alții să se desfășoare, să-și facă iluzia superiorității, în timp ce el culege toate avantajele.

Feriți-vă de proștii indispensabili! Când un prost a devenit indispensabil, înseamnă că ceilalți s-au prostit.

Stupidul

Stupidul este un idiot fără scop. Într-un fel sau altul, stupidul este partizanul gratuității, el face artă pentru artă. Cu alte cuvinte este prost de dragul de a fi prost, din bucuria de a fi prost nu urmărește să-și exploateze prostia și s-o transforme în tantieme.

De aceea, el se ocupă de o mulțime de drăcii care par multora fermecătoare, dar care nu sunt decât dovada sigură a stupidității. El este în primul rând mare meșter în farse, și dacă-ți pune nisip în supă se socoate în al nouălea cer. În materie de farse fantezia lui e inepuizabilă. O altă plăcere e să telefoneze diverșilor cunoscuți sau necunoscuți în miezul nopții, să-i trezească din somn. După fiecare farsă pe care o comite capătă, Dumnezeu știe de ce, un aer de măreție. Adevărul e că acest individ te scoate din sărite și numai uimirea noastră în fața atâtor obrăznicii infantile îl ajută să supraviețuiască și să-și continuie opera. Nu există zi în care individul să nu-și manifeste talentul care l-a consacrat.

Partea ridicolă e că individul nostru nu mai e de mult un copil și farsele pe care le face au în ele ceva nemărginit de trist. La un moment dat te obișnuiești cu el, cu stupiditatea lui și cu nisipul pe care ți-l aruncă în supă. Nu te mai indignează, nu te mai miră, te lași copleșit numai de un sentiment de tristețe. Are 45 de ani și tot se ține de șotii. Farsele pe care le comite aproape cu fanatism e modul în care amicul nostru se realizează, își dezvoltă personalitatea. Curios e că, în ceea ce privește afacerile, stupidul nostru pus pe șotii și drăcovenii dovedește un simț practic cu totul ieșit din comun. Când e vorba de interesul lui direct și material nu mai glumește. Joaca s-a terminat. Devine îngrozitor de serios și de metodic. Nici urmă de zburdălnicie, nici urmă de copilărie. În fața afacerilor se transformă radical și devine bătrânelul pedant, sufletul birocrat care este în realitate. Pe cât e de jucăuș în viața personală, pe atât e de crâncen și de metodic în afacerile personale.

... Anii au trecut, individul nostru a îmbătrânit, părul a albit, dar oricât de vlăguit ar fi tot mai are puterea de a fi idiot... Nu degeaba se spune că prostia e o forță. Chiar când se află bolnav, se dă jos din pat, așa cu temperatură, numai să-ți mai pună nisip în supă. Cum să nu te umple de uimire?

III. FEMEIA, ETERNA POVESTE

Din reflecțiile „maziliene":

"Eu mă număr printre oamenii care încearcă o uimire în fața femeii, o uimire care e totală cu cea încercată în fața soarelui și a vieții, o încântare plină de emoție.

– Numai iubirea adâncă poate naște o intoleranță insuportabilă. Dacă n-ar exista această iubire, condiția umană a femeii mi-ar fi indiferentă și m-aș hrăni și eu cu tot soiul de dulci fraze comune."

(n.a. Reamintind o veche zicală populară precum „Casa fără femeie, e ca broasca fără cheie", am dori să adăugăm și un alt amănunt: Femeia ageră la minte care e încredințată de atu-ul frumuseții sale, se îmbracă cu bună cuviință, și e atât de înțeleaptă încât să înțeleagă că nu va dobândi de la croitor – vezi „Casa Modei" mai mult decât a dobândit de la înțeleapta mână a naturii!

Și să nu uităm că uneori, „privirea unei femei e ca o pânză de păianjen, abia te atinge și începi să te zbați ca o muscă în ea…").

Interesul are ochi albaștri

Am auzit zilele acestea o declarație cu totul senzațională. Dacă n-aș fi obișnuit, cât de cât, cu întunericul sufletului omenesc, aș fi rămas îngrozit. Dar chiar și cu această sumbră obișnuință declarația, făcută de femeie încă tânără, încă frumoasă, încă lirică, mi s-a părut ieșită din comun

– De când nu mai are mașină, simt că nu-l mai iubesc. Nu e vorba de nici o fățărnicie. De când nu mai are mașină, nu mai avem

ce să ne spunem. Cum te-ai putea înțelege cu un om care nu-ți asigură tot confortul? Cum ar putea să te mai emoționeze un bărbat care nu-ți îndeplinește imediat orice dorință?

La această admirabilă ființă, sinceritatea și interesul se contopiseră armonios, se realizase astfel un fel de monstruoasă coaliție. Ea nici nu vedea posibilă o viață sufletească în afara interesului. Pentru dânsa interesul lua culori romantice, o făcea să trăiască stări de adevărată exaltare. După câteva zile am regăsit-o nou-născută. Nu-i mai distingeam de loc urmele trecutei dezamăgiri. Credea din nou în oameni, recita din poeții romantici germani, într-un cuvânt, zburda de fericire. Găsise ceea ce căutase.

-- Iubitul meu are ochi albaștri...

După câteva secunde am dezlegat taina acestei mărturisiri sentimentale. De data aceasta interesul avea ochi albaștri. A cunoscut și un interes cu ochi căprui, dar interesul acela s-a destrămat. A cunoscut și un interes cu ochi verzi, dar nici din acel interes nu s-a ales mare lucru. Acum, și-a pus toată speranța în interesul cu ochi albaștri.

-- E atât de cald, atât de bun. Ne înțelegem numai din priviri. N-avem nevoie de cuvinte.

Oare ce să stea la baza acestei admirabile înțelegeri aproape metafizice? Tot fascinanta femeie mi-a dezlegat taina.

-- Iubitul meu are ochi albaștri... Dar n-are numai ochi albaștri, n-are numai o privire care îți aduce liniște în suflet, are și o mașină care nici măcar n-a intrat în rodaj. Când văd că un bărbat stă foarte bine simt că-l iubesc cu o pasiune telurică și inexplicabilă. Pur și simplu, o bunăstare materială mă face să-mi pierd capul, să redevin iarăși copilă. Totdeauna m-au emoționat pașii bărbaților bine situați... Nu e așa că e ciudat sufletul femeii? Nu e așa că am fost și vom rămâne o enigmă?

La drept vorbind, nu mi s-a părut nimic enigmatic. Interesul are câteodată ochi căprui, câteodată are ochi albaștri

Tandrețe și icre negre

Deși nu se înțeleg în căsnicie, deși își aruncă unul altuia blesteme crude cu o precizie birocratică, o dată ajunși în societate vor să facă impresia unei familii fericite. Scotocesc prin lada de amintiri și găsesc cu chiu cu vai o expresie mulțumitoare, mai cârpesc din te miri ce o undă de demnitate, își fac unul altuia jurăminte și schimb de diminutive.,. Toată grija lor e ca – stăpânindu-și ura – «să iasă basma curată» și de data asta. Când ajung acasă își azvârlă cât colo blănurile și gingășiile, bijuteriile și diminutivele și se întorc la ura pe care de abia o părăsiseră.

E psihologia oamenilor care cred că «numai firma contează». Abjecția cea mai adâncă e parfumată, pieptănată, dresată și scoasă în lume ca simbol al armoniei. Ei nu țin să fie fericiți, ci să lase altora impresia că sunt fericiți. Acasă trăiesc din ură și iaurt, vor să facă economie de bani și sentimente, când ies în lume devin risipitori, o duc numai în tandrețe și icre negre. Ca lumea să moară de ciudă, să-i invidieze. Să vadă lumea ce bine se îmbracă ei și cât de mult se iubesc. N-au înțeles niciodată nimic din cultură, și această ignoranță au transformat-o în exigență, ea e exigentă cu pictura, el e exigent cu arhitectura. Au descoperit că dacă ești exigent nu trebuie să te mai cultivi, poți să-l negi pe Tolstoi și fără să-l cunoști.

La serviciile bine plătite pe care le au manifestă aceeași grijă pentru triumful suprafeței, au insuccese și raportează succese, bat pasul pe loc și dau impresia că progresează. Ei sunt un fel de impresari ai propriei imposturi pe care reușesc s-o comercializeze, s-o fructifice și s-o scoată în turnee... Nu muncesc dar au grijă ca lipsa lor de activitate să fie bine apreciată, stimată, croazierată și bine retribuită. Când într-un semestru în care n-au făcut nimic nu sunt premiați, amândoi se indignează și protestează.

Căci așa trândavi și escroci cum sunt, «nedreptatea» îi înfurie.

Despre minunatul fiat 1300 care a făcut să renască o iubire sortită pieirii

Este știut că un sentiment, oricât ar fi de gingaș, are nevoie de oarecare bază materială. Programele de dezvoltare economică pe care cei doi îndrăgostiți și le fac sărutându-se cu patimă creează clipe de inegalabil lirism. Cele două salarii, puse cap la cap, simt că renasc sufletește de câte ori au de cumpărat ceva.

Dar baza materială, oricât de puternică și de sistematică ar fi ea, nu ajută ca sentimentul să dureze multă vreme: când cele două salarii romantice și-au făcut rost de covor și televizor, simt nevoia și unor clipe de romantism mai acut. Înțelegerea reciprocă întârzie să apară și drept consecință încep să apară supărările, trântirile de uși, amenințăriule patetice cu «eu mă întorc la mama, la Găiești», sau «nu ești ceea ce am crezut eu». Cu timpul, și salariul de parte bărbătească împrumută accente de demnitate. «Eu nu sunt bărbatu care să mănânce cartofi prost prăjiți». Celălalt salariu, doar salariu e și el, se simte și el jignit. «Eu nu sunt femeia care să prăjească numai cartofi!»

Căsnicia cu pricina se afla pe marginea prăpastiei. Soții nu-și mai vorbeau, dezamăgitele salarii își întorceau spatele. Părinții erau alarmați și încercau să-i convingă să nu se despartă. Iubirea s-ar fi dus de râpă, dacă n-ar fi apărut atunci ideea unui automobil. Cum a apărut ideea unui automobil, cum au început să mijească semnele înțelegerii. «Iaurtul pe care-l mâncau amândoi, dornici de aprige economii, crea clipe de inegalabilă tandrețe. În sfârșit, aveau un ideal comun. Persectiva automobilului îi făcea să aibă grijă unul față de celălalt. «pune ceva gros pe tine, să nu răcești». Cu gândul la automobil, se simțeau ca în primele zile ale iubirii, el descoperise chiar, în dorința lui aprigă de automobil, că ea are ochi frumoși. Ea, cu gândul la plimbările la Sinaia, descoperise că el are o gură frumoasă și o tandrețe reală. În puține cuvinte, automobilul a reușit să facă ceea ce nici sentimentele, nici părinții nu reușiseră să facă. Automobilul

reușise să aducă liniștea în mijlocul familiei. De aceea, cele două renăscute salarii vorbesc despre automobil ca despre un prieten care i-a salvat de la o pieire sigură. «Dacă nu era Fiatul 1300, azi eram despărțiți. Datorită lui, suntem uniți și fericiți.»

Dar nici fericirea pe care Fiatul 1300 a adus-o n-a durat multă vreme. Automobilul a început să se mai strice puțin, să aibă nevoie de reparații, și aceste reparații creau clipe de tensiune. Iubirea celor două salarii se află din nou în primejdie și amândoi se întreabă ce anume să mai cumpere ca să reînnoade firul pasiunii. «O să ne cumpărăm o vilă la Sinaia. Altfel iubirea noastră se preschimbă în cenușă.»

... Și-au cumpărat și vilă la Sinaia. Iubirea lor nu s-a transformat încă în cenușă...

Înțelegere reciprocă

Mătușa Rely la care ședea în gazdă, avea obiceiul de a-l întreba întotdeauna ce mai e nou pe la servici.

– Nimic serios, tanti... – răspunse destoinicul funcționar, cu gândul la fasolea cu cârnați de atâta vreme promisă și tărăgănată. Ai făcut ce mi-ai promis?

Mătușa Rely era o femeie foarte inteligentă și rezolvase simplu, în avantajul ei, toate enigmele care-i chinuise pe filozofii lumii. Tot ce făcea pentru ea, dădea a înțelege că face pentru alții, așa se explica de ce astăzi îi îndeplinise nepotului vechea dorință: i se făcuse și ei chef să mănânce cârnați cu fasole.

– Ți-am făcut... ce m-ai rugat – surâse mătușa Rely, transformând, cu un aer foarte firesc, grija pentru sine în dezinteresare totală.

– Cu ceapă prăjită?... – întrebă Andreescu cu o sfială dulce, multă vreme studiată. Desigur, lipsa cepei prăjite nu atinge fondul problemei, dar Andreescu ar fi vrut să fie și cu ceapă prăjită.

– Cu ceapă, dragă, cu ceapă... Nu știu cu cât de mult îți place ție ceapa prăjită și tocată mărunt...

– Andreescu luă un aer neîncrezător din teama de a nu alunga, printr-un optimism exagerat, fericirea care i se înfățișase. Cunoștea și el superstiția potrivit căreia bucuria prea mare alungă fericirea.

Fasolea cu cârnați născuse în nepot o acută nevoie de comuniune, nevoia de a transmite și altora bucuria care-l copleșise. De abia aștepta să iasă după aceea în lume, să fie întrebat ce-a mâncat la prânz și el să spună ce a mâncat la prânz. Lucru foarte curios, Andreescu avea impresia că toată grandoarea evenimentului o dădeau nu fasolea și cârnații, cum ar fi fost logic de altfel, ci ceapa prăjită, tocată mărunt.

Sub povara acestei fericiri copleșitoare, funcționarul deveni un om mai bun și mai drept, mai înțelegător cu oamenii. Și, tot sub presiunea fasolei și cârnaților, și poate a cepei prăjite, descoperi în mătușa Rely calități pe care înainte le trecuse cu vederea. «Ce mătușă simpatică am... și ce plină de viață, cu toată vârsta ei înaintată!»

Când tanti Rely intră în cameră cu farfuria încărcată cu fasolea amânată sistematic atâta amar de vreme, Andreescu închise ochii o clipă.

– Mă duc să-ți aduc o lingură... – auzi Andreescu ca prin vis vocea energică a mătușii.

Cu lingura în mână, Andreescu nu îndrăznea să se apropie de ceea ce visase în atâtea ceasuri de insomnie.

– Ce te uiți așa? Acu' se face patru și trebuie să spăl vasele...

Cuvintele acestea i se părură lui Andreescu complet lipsite de cel mai elementar bun-simț.

«Mitocanca dracului! – își zise Andreescu în sinea lui. Se putea să fie ea cumsecade până la sfârșit! Se putea să nu-și dea în petic!»

Trădat de propria-i mătușă, Andreescu se închise în sinea lui. Dar într-un fel își explica atitudinea femeii. «Oamenii în vârstă nu se înțeleg cu cei din generația tânără... Ei au alte concepții, alte păreri...» Și cu teamă în suflet se întreba Andreescu dacă nu cumva, când o îmbătrâni, n-o să procedeze și el la fel.

De aceea, jignit de ieșirea vulgară a mătușii, Andreescu mâncă cu poftă; în curând farfuria cu fasole se golise. Multe taine descoperise Andreescu în timp ce mâncase fasolea cu cârnați; fără

îndoială că dacă ar mai fi mâncat încă vreo trei porții ar fi ajuns la convingerea că întreg universul poate fi cunoscut.

Toate lucrurile au un început și un sfârșit. Andreescu ajunse la această concluzie când observă că în farfurie nu mai rămăsese decât o lingură de fasole; o vârî în gură cu o ușoară melancolie.

Această ultimă lingură de fasole îl duse pe Andreescu la o nouă concluzie, de care nici nu auzise până atunci: «Tot ce e prea frumos, se sfârșește prea repede».

Dar aceeași ultimă lingură de fasole care născu în sufletul lui scepticismul fu cea care, puțin mai târziu, născu în sufletul lui Andreescu optimismul, hotărârea de a lupta împotriva destinului.

Examină lucid situația. Știa că mătușa Rely se grăbește să plece. Știa, de asemenea, că vrea să se ducă la o conferință urmată de un film artistic. Știa că vrea să spele vasele, inclusiv farfuria lui. Știa că are obiceiul de a închide cămara și de a lua cheile cu ea. Cu cât numărul greutăților creștea, în exact aceeași măsură creștea și dorința lui de a le înfrânge.

– Mai vreau o porție! – strigă Andreescu, cu voce amenințătoare, gata de atac. Era convins că de data asta nu se va lăsa călcat în picioare. Și funcționarul își aminti că el muncește, se scoală de dimineață, asudă la serviciu.

– După opt ore de lucru, am voie să mănânc omenește...

– E ora patru... – auzi Andreescu vocea pițigăiată a mătușii.

– Ora patru... Auzi ce argument!... – se miră Andreescu.

Andreescu credea, că cu cât va fi el mai sensibil și mătușa lui mai grosolană, cu atât sorții de izbândă vor fi mai mari...

– Bine, mătușico, eu vin de la serviciu obosit...

– Dacă e patru, trebuie să strâng vasele – îi aminti logic mătușa Rely.

Andreescu își dădu seama că nu poate obține nimic prin forță; de aceea hotărî să aibă încredere în fondul bun al mătușii, la dragostea ei dezinteresată, în sensibilitatea ei, în bunătatea ei, în puterea ei de discernământ...

– Așa vorbești tu..., de fapt ești bună... Acu' te duci și-mi mai aduci o porție...

Tactica lui Andreescu dădu însă greș. La încrederea pe care respectivul o manifesta în fondul bun al mătușii Rely, aceasta îi răspunse prin încredere în fondul bun al nepotului și, în acest fel, îi paraliză atacul:

– Ce, parcă tu ești băiat rău... – surâse mătușa Rely și se apropie de nepot să-l mângâie. Vorbești și tu așa... Gura spurcată, inima de aur...

Văzând că nici prin încredere în fondul ei bun nu obține mare lucru, Andreescu se întoarse iarăși la vechile arme:

– Eu plătesc în casa asta... – țipă funcționarul. Am dreptul să pretind menajul...

– O să ți se facă rău la stomac – îi aminti matern tanti Rely în timp ce spăla vasele. Ți-ajunge cât ai mâncat, e foarte suficient.

«Nu, n-o să țin seama de ce spune, nu pot să mă pretez la mintea lui. El e un copil ignorant, nu-și cunoaște organismul». Îl și vede galben la față, zvârcolindu-se în pat, trimițând-o după Salvare, cheltuind banii cu doctorii. «Doar n-are cine știe ce salariu mare».

Cu cât se apropia ora la care să se deschidă ușa sălii de conferințe, cu atât creștea și convingerea că se purtase ca o mătușă ce-și iubește nepotul ca lumina ochilor.

– Pa... eu am plecat... – îi spuse mătușa Rely cu duioșie în glas, așteptând ca nepotul să-i sărute cu recunoștință mâinile. Tare mi-e teamă c-am pierdut conferința.

Ciudată întâmplare... Deși atât Andreescu cât și mătușa Rely aveau încredere unul în celălalt, nu-și duseră planurile la bun sfârșit: nepotul nu mai mâncă încă o farfurie, iar mătușa Rely întârzie la conferința urmată de film.

TRAGEDIA UMANĂ...

OAMENII SUNT UNEORI NIȘTE FLUTURI PRINȘI ÎNTR-UN URAGAN...

Cel care nu se oprește niciodată

Într-adevăr, el e omul care nu se oprește niciodată. Orice s-ar întâmpla, el nu stă locului. Tot ce face, face în viteză, cu gândul la cu totul altceva. Pentru nimic nu are timp, ca și cum timpul i-ar fi fost dat pentru niște treburi miraculoase, străine de omeneasca noastră existență. Aleargă ca un bezmetic, de când s-a născut și până va muri. Chiar spre moarte va alerga ca un nebun, îngrozit că ar putea să întârzie, va ofta în pripă, va suferi în pripă și va muri cu aceeași grabă frenetică și inexplicabilă. Se învârte tot timpul, pentru nimic nu are răbdare, totdeauna aude voci misterioase care-l trag în altă parte.

Din cauză că aleargă tot timpul, n-are timp să trăiască. Căci pentru toate își face timp, chiar în viteză, dar pentru viață timpul se subțiază într-un mod ireparabil. Veșnic e în criză de timp. Ca și cum timpul ar fi un sac de bani pe care trebuie să-i cheltuiască până la ultima centimă. De aceea toate relațiile lui cu oamenii se fac sub semnul acestei demonice viteze. Repede, repede, repede de tot. De aceea el nu citește, ci mai mult înghite cărțile. În ultimul timp a renunțat chiar și la digeratul cărților și preferă să cumpere de la alții conținutul lor. «Spune repede despre ce e vorba în Război și pace».

Cere tuturor oamenilor să i se dezvăluie numai sub prisma interesului strict necesar. Nimic în plus, nimic care ar putea să-i râpească acest timp absurd, cu care n-are de fapt ce face. «Nu-mi descrie stările tale sufletești, spune-mi repede dacă mă iubești sau nu.

că pierd trenul de Constanța». Gâfâind, ajunge la Constanța. Gâfâind, se întoarce de la Constanța. Tot timpul e pus pe drumuri.

Din această stare de frenetică agitație nimeni nu reușește să-l oprească, trece prin viață ca un bolid, înzestrat cu o viteză cosmică. Câțiva prieteni apropiați l-au rugat să se oprească măcar o clipă. «Mai stai puțin locului». Dar el nu poate sta locului, el trebuie să se agite, să zburde. De fapt, acestui om atât de agitat îi este frică de viață, n-are curajul să dea ochii cu viața și de aceea fuge ca bezmeticul de câte ori simte că viața aleargă după el. Frica l-a ajutat să capete o viteză aproape cosmică, și viața nu reușește să-l ajungă din urmă. Dar o dată și o dată viața îl va ajunge din urmă și atunci amicul nostru zburdalnic va fi silit să dea ochii cu ea.

Celui ce veșnic corăbiile i se îneacă...

De la treizeci de ani s-a hotărât să se acrească, deși e, slavă Domnului, sănătos. Dar are o mutră veșnic suferindă. Nimic nu-i mai place, nimic nu-i mai spune nimic. Când discuți despre un lucru sau altul, te lovește drept în moalele capului cu aerul lui blazat: «Am fumat-o și pe asta». A fumat și pictura, a fumat și economia, a fumat și iubirea, a fumat și medicina.

Acritul nostru și-a făcut din nenorocita lui de acreală o superioritate evidentă, pe care o scoate duminica la plimbare cum își scot alții cățelușii. El confundă acreala cu suprema înțelegere. Din faptul că Tolstoi îl plictisește, se socoate superior lui Tolstoi. Faptul că Bach îl adoarme, îl obligă să pună la îndoială geniul muzicianului și să se convingă de măreția plictiselii sale.

A fi acrit, plictisit, lezat, blazat, i se pare o chestie de modernitate, de civilizație; se uită la oamenii care râd ca la niște troglodiți. Acritul privește cu aceeași totală și uzată superioritate relațiile dintre oameni. Dacă un amic se îndrăgostește, dă din umeri, vădit nemulțumit. «Cum mai pot unii să iubească?» Moartea însă nu-l miră, i se pare mai aproape de acreala lui. «A murit X? Nu mă miră. Era și timpul. Nu mai avea ce aștepta de la viață».

Nu-i adevărat că acritul nu mai așteaptă nimic de la viață. Ceva tot mai speră... Speră ca toți oamenii să-i semene. Pentru noi, o lume de acriți ar fi o lume de coșmar... Pentru el, paradisul...

Dar acritul nu se mulțumește să fie acrit. El ține să înăcrească și pe alții. Unde se duce se străduiește să aducă o atmosferă de coșmar. De aceea oamenii au început să-l ocolească. A devenit o primejdie. Cum se așază într-un loc cu oameni. Fug de lângă el. A început să fie asemuit cu o urgie a naturii.

– Plecați de acasă, vine acritul să vă facă o vizită...

Cu toate acestea, acritul susține că e fericit...

Derbedeul dinamic

Despre Y se spune că e un individ «iute ca argintul viu», duce o activitate neobosită, noaptea nu doarme, mereu se agită, mereu telefonează, mereu intervine, mereu aranjează. Din cauză că nu stă niciodată locului, i s-a dus faima de a fi «un tip dinamic». Despre dinamismul lui se vorbește cu evlavie, aproape cu religiozitate.

– Mai rar un individ atât de viu ca Y. Priviți-l! Admirați-l!

Dacă îl privim mai cu atenție vedem că n-avem nici un motiv de admirație. Cu cât îl privim mai cu luare aminte, cu atât motivele noastre de entuziasm se duc pe apa sâmbetei. Y este atât de dinamic din cauza binecuvântatei și sistematicii lui trândăvii. Lenea e cea care îl împinge încolo și încoace. Incapabil să facă un anume lucru, el e dispus să facă de toate. Îi e imposibil să se concentreze într-o singură direcție, de aceea aleargă ca nebunul în toate direcțiile.

Lenea îi dă sugestii, lenea îl învață să se ocupe cu tot felul de nimicuri. Spre aceste nimicuri Y se repede cu o îndârjire atât de mare, încât dă multora iluzia unui om clocotind de energie. De fapt, Y intuiește cu o mare precizie terenurile scutite de muncă și se grăbește să se instaleze acolo cu cafeluță cu tot. În primul rând, Y vorbește foarte mult. Și numai un cataclism poate să-i oprească avalanșa verbală. Vorbește de unul singur, dacă n-are cui ține predici. Vorbește în timpul ședințelor, vorbește în timpul somnului, vorbește în

mijloacele de transport în comun. Orice incident, oricât de mic, el e capabil să-l transforme în tema unei conferințe. De aceea, oricând riști să te trezești pe cap cu Y, gata să-ți țină o conferință. Y nu muncește, dare e oricând dispus să aibă idei despre munca lui. Y nu se ocupă de soarta nici unui om, dar e oricând dispus să-ți țină o amplă conferință pe teme dintre cele mai umaniste.

Această febrilă inactivitate, această trândăvie agitată, i-a adus riduri pe obraz și cearcăne la ochi. În orice caz, Y are o mina foarte obosită. Trândăvia l-a înrobit atât de mult încât i-a vlăguit toate puterile. Dar Y nu se gândește să muncească. Îi e teamă să-și piardă prestigiul de bărbat dinamic. Îi e teamă să-și piardă aureola de bărbat care clocotește de energie. Îi e teamă să-și piardă nimbul de bărbat activ.

De aceea, cu conștiința curată, preferă să trândăvească.

Trândavul care trage la galere

El se târâie prin viață, dar se târâie vesel și trepidant. Putreziciunea lui are pe undeva și ceva teeri... Deși de fapt vegetează, mormăie și moțăie, dă impresia unei extraordinare agitații: abia mai are timp să răsufle, [illegible]

Îi e frică de muncă și seriozitate cum altora le e frică de moarte. Adulmecă primejdia în aer ca un câine de vânătoare și cum simte că e rost de ceva serios fuge de înghite pământul... Decât muncă, mai bine chinurile iadului...

Ca să nu i se observe trândăvia, aruncă în luptă toate forțele cheltuind în acest scop o energie comparabilă cu cea a lui Napoleon Bonaparte... Se vântură de colo până colo cu un aer teribil de preocupat. Duduie, zumzăie, chiuie... Închide și deschide ușile. Comentează fiecare apariție: «Vai, ce te-ai îngrășat!» sau «Vai, ce-ai slăbit!» – de la caz la caz. Se așază pe scaun și se ridică de pe scaun. Se ridică de pe scaun și se așază [illegible]

reușește să fie omul cel mai ocupat din lume. Niciodată [illegible]

[illegible]

punct, de clarificat, mereu joacă table sau aspiră la ceva nobil... Trândăvia îi dă o față congestionată, spiritul trândav e gata să fie chiar și sincer... decât muncă, până și sinceritatea i se pare mai convenabilă. De aceea e oricând dispus să-și povestească viața, prin ce a trecut, cum nu s-a înțeles el cu nevasta de-a doua... Ce inimă curată a avut el și ce meschină a fost dumneaei etc., etc. Cum te vede, te cheamă și-și pune sufletul pe masă... Când te ții de spovedanii, nici nu știi când trece timpul... E așa de plăcut și, după toate, mai chiulește, având conștiința curată. Căci așa e el: orice ar comite, conștiința tot curată îi rămâne, ca și cum ea nici n-a auzit și n-a văzut nimic...

Își umple timpul având grija altora. Cu mare plăcere se ia cu mâinile de cap, indignat când de morala lui X, când de virtutea lui Y. Te indignezi, mai bei și-o cafeluță, și nici nu știi când trece timpul.

Decât să muncească, preferă să fie chiar și gentil. Oferă gratios servicii. Ascultă cu răbdare ultimele decepții. Devine și filozof la o adică și-și expune pe larg, în timpul producției, părerile lui asupra condiției umane. Oftează, comentează, se lamentează, mai bea o cafeluță, iar mai oftează și, gata, a venit ora plecării. Când a epuizat toate posibilitățile de a ucide timpul, începe să aspire la o altă viață... Ei, dacă urma el arhitectura, unde ar fi fost el acuma? Dacă ar fi găsit ei o femeie de caracter, alta ar fi fost viața lui. Ei, ei..., toate ar fi fost alt fel. Ei, nu-i nimic, își face el rost de un ideal și o scoate el la capăt...

Între moarte și seriozitate, spiritul trândav ar alege fără îndoială moartea. Decât să fie serios, preferă să-și pună ștreangul de gât și să exclame patetic: «Această viață nu merită să fie trăită».

Dar și asta i se pare totuși incomod. Ar însemna să privească moartea drept în față, și nu prea e el obișnuit cu așa ceva. Idealul lui secret e să nu facă nimic în viață, să putrezească și să moară în somn.

Cap de împrumut

După cum bine se știe există magazine care oferă sub formă de împrumut – contra cost – tot felul de obiecte, începând cu lenjerie și sfârșind cu rochii de mireasă.

Într-adevăr, de rochia de mireasă sau de costumul de ginere n-ai nevoie toată viața... Soarta acestor simbolice veșminte e foarte scurtă. O zi de strălucire le este îndeajuns. De aceea e foarte rezonabil să nu-ți cumperi un costum de ginere, ci numai să-l împrumuți.

Pornind de la această realitate, amicul W a ajuns la concluzii similare în ceea ce privește capul. Și-a dat seama, din propria lui experiență, că n-are nevoie de cap toată ziua, bună-ziua. Ar putea să numere pe degete zilele în care capul îi este cu adevărat necesar. Atunci, pentru aceste câteva ceasuri dintr-o viață de om, merită oare să-și permită luxul de a avea un cap permanent? Un cap, după cum se știe, costă foarte scump. A înțeles că n-are nici un rost să țină pe umeri, să hrănească și să justifice ceva de care are nevoie doar din an în paște.

Așa că W a ajuns la concluzia că ideea unui cap permanent e cu desăvârșire lipsită de sens. De ce să transporți în fiecare zi pe umeri ceva de care ai nevoie atât de rar. Așa că W a renunțat să mai aibă un cap permanent.

Când are nevoie de cap, W împrumută. Îl împrumută cu ora, cu ziua, după cum are nevoie. După ce-l folosește, îl înapoiază în cea mai bună stare.

Dornic să facă economii, W încearcă să aibă nevoie de cap cât mai puțin cu putință. Banii hărăziți acestui lux îi pune la ciorap. Așa că se duce să împrumute un cap numai în caz de forță majoră. Alteori, caută să utilizeze capul prietenilor care duminica se duc la pescuit și-l lasă acasă. În felul ăsta nu-l costă mai nimica...

Cu timpul au dispărut însă și cazurile de forță majoră. W s-a obișnuit atât de mult să trăiască fără cap, încât nu-i mai simte nici prezența, nici absența.

E fericit.

Necruțătorii

Sunt oameni care iubesc înălțimile spiritului numai pentru ca de la această sacră și inaccesibilă înălțime să-și ironizeze semenii. Ei se cocoață cât mai sus cu putință, pentru ca pietrele pe care le azvârlă de la această magnifică înălțime să lovească drept în creștetul capului.E știut că cu cât e mai mare înălțimea de la care se aruncă o piatră, cu atât și durerea pe care provoacă e mai intensă. Deci, călăuziți de aceste idei nefericite, mulți oameni își părăsesc locul lor modest, își pun superioritatea într-o gentuță de damă și de acolo de sus ne privesc îngrozitor de critic. Așa au apărut acești indivizi pe care-i putem numi «necruțătorii». Cineva scria cu o sfântă indignare că ar trebui să vină o vreme când prostia să fie condamnată prin lege. Autorul acelor rânduri drastice își închipuia ca o lume de paradis lumea în care poți să-ți dai în judecată semenul de bloc fiindcă nu-l apreciază pe Baudelaire. Autorul acelor sacre pagini ne aducea în fața ochilor imaginea mirifică a pedepsirii prompte a fiecărei greșeli de ordin estetic. Bineînțeles, autorul acelor rânduri se punea cu de la sine putere în rândul judecătorilor, în rândul celor capabili să discearnă cu o divină exactitate ce e prostia și ce e inteligența. Autorul acelor rânduri care luase, cum e și firesc în asemenea împrejurări, un prea mare avânt, socotea că și lipsa de sensibilitate la farmecele naturii trebuie pedepsită prin lege. Nu prin ședințe, nu prin discuții, ci pur și simplu prin lege. Dacă într-o bună zi nu te-a tulburat răsăritul soarelui, riști să înfunzi pușcăria, ca să nu mai spun ce poți să pătești dacă gingășia unui trandafir te-a lăsat indiferent.

La drept vorbind, asemenea fraze sublime sau care se vor sublime, sunt mai curând sinistre. De unde atâta necruțare și sacră intoleranță? De ce atâta cruzime față de bieții oameni și convingerea

că tu ești monopolul desăvârșirii? După cum vedem, sunt oameni care și în numele frumosului pot comite gesturi condamnabile. Sunt oameni care și în numele sublimului pot să îți dea două palme de să nu te vezi. Eu cred că dacă au măreția în cap, sau ceea ce cred ei că-i măreție, pot să facă tot ceea ce vor. Eu cred că frumusețea unui răsărit de soare justifică orice grosolănie.

Mă și văd luat la rost de un asemenea necruțător.

– Ia ascultă, domnule... Cum îți permiți să nu te tulbure răsăritul soarelui? Îți dau un ultim avertisment. Dacă te mai prind și altă dată că nu-ți dau lacrimile când răsare soarele, o să ai de-a face cu noi, derbedeule.

De aceea acești necruțători sunt puțin cam primejdioși. Oamenii trebuie lăsați să admire soarele cât doresc ei, și nu trebuie să ținem nici o evidență în această privință.

Escrocii visători

Când auziți de escroci visători, când auziți de escroci care plutesc cu capul în nori, nu trebuie să vă mirați prea mult. Am cunoscut chiar si asasini timizi, asasini care roșeau ca o fată mare. Am cunoscut un criminal timid care era în stare să-ți taie capul dar n-ar fi fost în stare să comită un gest de nepolitețe. Am cunoscut escroci capabili să-ți dea foc casei, dar incapabili să întârzie măcar o secundă la o întâlnire. Așadar, n-are nici un rost să vă mirați prea mult... Există escroci romantici, escroci care plutesc într-o lume de paradis si care aterizează pe pământ numai să-și încaseze beneficiile. Își umflă buzunarele și, cu interesul în cioc, se întorc din nou în sferele lor înalte și abstracte. Ei au aerul unor oameni pe care nimic din ce-i omenesc nu-i interesează, plutesc, plutesc dar nu stiu cum dracu' fac că întotdeauna sunt cei mai aproape de ciolan, ca să ne exprimăm într-un limbaj care le-ar displăcea profund. Așa se întâmplă că întâlnim multe femei nebune, romantice, care visează o singură iubire si care aterizează cu o teribilă siguranță pe pământul sigur al unui interes indiscutabil. Găsim bărbați care se laudă că au focul sacru, că duc pe umerii lor metafizici și voinici

ceasul înțelegerii, și până una-alta se țin de coțcării și de cuplete. Ei plutesc ca niște păsări de pradă și de acolo, din înălțimea lor încărcată de stele și abstracții, se reped spre interes cu o diavolească exactitate. Ei au însă mereu un aer abulic, sunt trași la față, au o privire pierdută. Deci ce le mai aduce, în afară de salariul tarifar, și farmec personal. Dintre toți escrocii, escrocii visători, escrocii meditativi mi se par cei mai primejdioși. Căci escrocii visători știu să se apere mai bine decât confrații lor, escrocii realiști. Știu să-și ia din timp măsurile de apărare, să-și găsească adăposturile cele mai sigure. Când vrei să pui mâna pe ei, să-i iei de guler pentru ultima coțcărie înfăptuită, fragedele pramatii se refugiază în stele și abstracții. Ca să pui mâna pe o asemenea lichea trebuie să te sui până la stele, ceea ce deocamdată e destul de greu.

Ticălosul provizoriu

El nu vrea să moară ticălos, e chiar convins că bătrânețea îl va găsi cu sufletul curat, înconjurat de stimă și de nepoți; are toate motivele să nutrească o asemenea speranță considerându-se un ticălos provizoriu. Ticălosul provizoriu are și el o morală, urăște din toată inima pe ticăloșii permanenți, pe ticăloșii care nu-și iau vacanță, pe ticăloșii care nu-și menajează sănătatea. Pentru un asemenea individ măgăria e accident, o etapă oarecare în drumul spre ridicarea nivelului de trai. Ca să-și cumpere o vilă la Slănic e în stare să-și lase și mama fără o bucată de pâine, dar o dată vila cumpărată ticăloșia s-a și epuizat. Instalat în vilă, ticălosul provizoriu devine un om cumsecade, animat de nobile aspirații.

Dar ticălosul provizoriu e și lacom în același timp. Josnicia pe care o comite i se pare totdeauna ultima, beția pe care o face este, evident, ultima. Peste ticăloșiile sale planează sceptrul apropiatei desăvârșiri morale. De aceea se grăbește să fie ticălos până nu-l năpădește virtutea. Virtutea e ca o boală care poate veni oricând. «Mai fac și măgăria asta și devin om de treabă». Dar totdeauna degenerarea lui morală e legată de o ultimă măgărie... «Încă doi-trei ani de duplicitate și pe urmă mă apuc de sinceritate». Spre deosebire

de ticălosul permanent, ticălosul provizoriu își ia din când în când câte o vacanță morală. Atunci înghite virtutea cu hapca precum alții înghit sarmale și cozonaci.

Are convingerea că și-a făcut suma, casa e gata, mașina e gata, n-are de ce să mai fie ticălos. Căci spre deosebire de ticălosul permanent, ticălosul provizoriu nu face nimic gratuit. Nu face artă pentru artă, e un practician mărunt. Ticăloșia e mai mult o metodă și mai puțin o trăsătură de caracter. Când «și-a făcut plinul», când se simte în siguranță și confort, virtutea apare imediat. Dacă o ticăloșie nu i se pare rentabilă, devine curat ca lacrima: «De ce să-l lucrez pe X? Nu câștig nimic din asta.» În timpul vacanțelor morale ticălosul provizoriu nu mai face nici o combinație. Dar ticălosul provizoriu, spre nefericirea lui, e lacom. Își fixează mereu noi obiective și, după o clipă de răgaz, după ce se oprește la umbra unui copac să se mai odihnească, o ia de la capăt. Trage aer în piept și iar pune la cale ceva. Trebuie spus că și ticălosul provizoriu își stabilește anumite oaze de liniște și virtute. El nu e ticălos în toate împrejurările și în toate mediile. Are oazele lui de virtute, unde ronțăie meditativ și autocritic oasele adunate. El confundă digestia cu virtutea. Are oameni pe care nu-i înșală, câțiva la număr, pe care-i conservă ca pe niște simboluri ale virtuții sale.

Dar după cum bine spun moraliștii francezi, provizoratul e cel care durează. Ticălosul provizoriu nu-i decât înfățișarea mai abilă a ticălosul permanent.

Ticălosul anonim

El are chiar modestia ticăloșiei lui.
El nu râvnește la cununi de lauri.
El nu caută să se evidențieze cu orice preț. El duce o viață ascetă, de sihastru. Nu apare în lume decât dacă are de făcut o măgărie... După aceea se întoarce în peștera lui și-și vede de viața lui anonimă.

Nimeni nu știe cum arată la față. Nimeni nu l-a văzut. Mulți au suferit din pricina lui, dar nimeni nu știe ce fel de ochi are.

El n-are curajul ticăloșiei lui. Nu vrea să-și ia nici un risc. De aceea el lucrează numai prin scrisori anonime... Trimite scrisori anonime în dreapta și-n stânga. În peștera lui numai de asta se ocupă, se hrănește cu vreascuri și scrie scrisori anonime.

Cum cineva nu-i place, cum inventează pe seama bietului om tot felul de ticăloșii. Chiar dacă omul nu pățește nimic, tot e mulțumit că l-a pus pe drumuri, l-a tracasat, l-a necăjit. Se mulțumește și cu puțin.

Bineînțeles, își justifică anonimatul. Și-l justifică foarte convenabil... El arată că, din pricină că iubește prea mult dreptatea, oamenii îl urăsc... Și se teme de ura oamenilor... Pe aceste considerente filozofice, semnează cu inițiale. Pe urmă, din prudență, a renunțat până și la inițiale.

Desigur, o dată cu anonimatul, i-a crescut și curajul. Cu cât e mai anonim, cu atât e mai curajos... Știind că n-are nici un risc, spune tot ce crede... Știindu-se la adăpost, sfidează întreaga lume...

Dar fiecare ticăloșie își are felul ei de a fi... Deși e anonimă, ticăloșia dumnealui a început să fie cunoscută de la distanță. Vrând-nevrând, anonimatul s-a spulberat. Nu mai are nevoie de semnătură... Chipul lui se recunoaște după ticăloșia lui care-i seamănă leit, și viceversa...

...Și așa a devenit cunoscut.

...De ce i-a fost frică, n-a scăpat.

Licheaua bine informată

E o lichea cu totul specială: e o lichea informată, o lichea la curent cu toate, cu alte cuvinte, o lichea care nu bate pasul pe loc. Sunt, desigur, și lichele care stagnează, lichele conservatoare, ticăloși de structură academică, lichele sclerozate, lichele mărginite, incapabile să-și schimbe mijloacele. Există chiar și lichele tragice, inadaptabile: ele nu pot manevra decât în anumite condiții; când condițiile se schimbă, se sufocă precum peștele pe uscat...

Dar atât lichelele academice, cât și lichelele tragice nu au o mare vocație; adevăratele lichele sunt cele care știu să se adapteze, nu se pierd în fleacuri, miros schimbările. O asemenea lichea renaște la fiecare conjunctură cu atâta vigoare, încât îi uiți imediat trecutul. Cu fiecare măgărie ia viața de la început; ultima ticăloșie e, în același timp, și prima.

Când i s-a părut că e la modă să fii încuiat, rigid, și să bați cu pumnul în masă, nu s-a sfiit, a bătut cu pumnul în masă. Desigur, se laudă că el bate cu pumnul în masă din convingere; oricum, țipă ca din gură de șarpe. Cerea o artă făcută din câteva lozinci puse cap la cap. Pentru el universul e o imensă tarabă, o vastă și inimaginabilă piață, de aceea e totdeauna atent la ceea ce i se pare că «se cere». El crede că știe «situația bursei». De aceea dă sfaturi sau, mai bine zis, vinde sfaturi. «Acum se cere asta – nu se cere asta». «A venit momentul – n-a venit momentul».

Pe urmă, cu aceeași grație, a trecut de la lozinci la Kafka. e fapt, n-a trecut – ar însemna să-l simplificăm aducându-i o asemenea imputare mediocră. A uitat de lozinci și s-a îndrăgostit de Kafka. «Băieți, angoasa, asta se cere acum. S-a dus cu optimismul... Nu mai fotografiați realitatea – nu se mai cere. Licheaua cu urechi atât de fine a mers până acolo su subtilitatea încât s-a indignat, tot din asemenea motive strategice, de lașitatea unui amic.

– Dragă, lașitatea nu mai e bine văzută. Ce dracu, nu simți pulsul? Mergi pe demnitate...

Și, din aceleași motive strategice, licheaua a devenit demnă. Evident, în perimetrul îngust al lichelismului său. Nu admite să fie jignit chiar când e prins cu ocaua mică.

– Sunt totuși om...

Un escroc la început de drum...

Cred că n-avea mai mult de douăzeci-douăzeci și ceva de ani. Era încă un copil. Bineînțeles, lăsa impresia unui om timid și mai ales a unui om capricios, foarte respectuos cu femeile și bătrânii.

Voia însă – în ciuda timidității lui funciare și a înfățișării atât de copilărești – să devină escroc. A spus cuvântul escroc cu multă claritate, fără nici o ezitare. Nu știa cum, nu știa în ce fel, nu știa nici dacă va reuși... El însă se simțea dator să încerce. Cine știe – poate reușește?...

Ceea ce m-a uimit era că tânărul cu pricina vorbea de dorința de a deveni escroc cu acele fierbinți izbucniri de romantism cu care alți tineri vorbesc de meseria de aviator sau de fizician. Căci a fi escroc era pentru el o meserie ca oricare alta... Nici mai bună, nici mai rea... Chestie de gust. Unora le place navigația, altora le place escrocheria.

Deși încă timid și încă feciorelnic, avea pe undeva încredere în vocația lui.

– Cred că voi putea reuși până la urmă...

Meseria de escroc i se părea o predestinare, o vocație firească, implacabilă.

Încă de mic avea capacitatea de a trage oamenii pe sfoară.

Escrocheria n-are «rațiuni» abisale. Știam asta dar mititelul mi-a confirmat-o cu o limpezime de cristal.

– Domnule, nu-mi place munca... Simplu ca bună ziua... Escrocheria e un destin. Ca destinul de poet sau de fizician... Nimeni nu s-a născut cu obligația sacră de a trăi pe spinarea altora... Ei bine, dracu-dracului, tânărul cu pricina socotea că a fi escroc e un fel de obligație, mai mult chiar, o datorie...

– Nu mă las până ce nu dau câteva lovituri... Mă simt născut pentru o mare lovitură...

Avea până și obsesia originalității.

– Trebuie lucrat altfel. Mult mai fin...

Ca orice tânăr în plină putere creatoare, se uita cam de sus la escrocii mai în vârstă. Era limpede că-i disprețuia și că-i socotea niște impostori.

– N-au stofă... Adică nu sunt escroci, ci găinari...

Avea planuri mari, băiețașul. Ochii-i străluceau de pasiune.

Se înflăcăra și-mi demonstra...

Eu eram însă mai puțin optimist

Și dacă nu reușești, ce faci?

Atunci mi-a răspuns ca un personaj de-al meu dintr-o schiță scrisă acum zece ani de zile, când tânărul cu pricina începea joaca în praf sau înălța zmeul.

– Dacă nu reușesc, mă fac om de treabă, mă duc undeva și lucrez...

Pentru el munca era o capitulare, o pedeapsă pe care și-o acorda singur... Să sperăm că înainte de a-l pedepsi alții, o să se pedepsească singur.

Bădăranul bine-crescut

Ceea ce se numește un individ din cale-afară de delicat... Să nu-l atingi nici cu o floare... Toată ziua nu face decât să demonstreze cât e el de delicat în comparație cu bădărănia altora. Dacă cineva îi cere ajutor, individul nostru binecrescut îl respinge grațios tot sub mantia delicateței.

– N-am vrut să te jignesc... Mi-era foarte jenă...

Și așa, sub pretextul delicateței nu mișcă un deget pentru nimeni.

Nu oferă nimănui nici un buchet de flori fiindcă el, în marea lui sensibilitate, ar fi dorit să ofere trei buchete... Așa că, din gingășie preferă să nu ofere nici unul. Nu-ți oferă nici măcar un pahar cu apă fiindcă el, în marea lui generozitate, ar fi dorit să-ți dăruiască un automobil... Cum n-are atâția bani câtă sensibilitate are, preferă să te lase să-ți crape buzele de sete. N-ar face o vizită în spital fiindcă pe el, atât de gingaș și de fragil, atmosfera spitalului îi deprimă. E prea sensibil ca să poată suporta spectacolul suferinței fizice. Așa că în să facă vizita promisă stă în fața televizorului și bea cafele... Din pricina sensibilității stă mai mult pe acasă. Delicatețea îl scutește de orice grijă. Din pricina delicateței a avut posibilitatea să strângă la ciorap o sumă frumușică. Din pricina delicateței individul nostru nici nu muncește... E prea gingaș ca să suporte povara de a se trezi în fiecare dimineață. Familia îi înțelege gingășia și delicatul nostru trăiește vesel pe spinarea altora, așa că pentru individul nostru

...ocatetea e o afacere grasă, n-ar renunța la ea pentru nimic în lume...

Ticăloșie și orgoliu

Când i-am adus la cunoștință că prin oraș circulă insistent zvonul că dumnealui ar fi o canalie, am crezut că se supără foc, trântește paharul și pleacă de la masă. Nu s-a întâmplat nimic din toate astea. Nici n-a trântit paharul, nici n-a plecat de la masă. Dimpotrivă, se părea că tocmai atunci se trezise, că-și recapătă gustul pentru viață...

– Se spune în oraș că sunt o canalie? Cine spune asta...?

Nici n-a mai așteptat precizările de rigoare, atât de grăbit era să-și guste triumful.Avea sentimentul că primise o decorație la care nu se aștepta. Era fericit că ticăloșia lui era cunoscută, apreciată la justa ei valoare. Se îngrășase de atâta fericire. Aproape că nu-i venea să creadă ochilor...

– Chiar se spune că sunt o canalie?

– Da. Așa se spune...

Se uita cu duioșie la mine, îmi mulțumea pentru vestea cea bună.

– Rândul ăsta de palincă îl dau eu.

Sunt unii oameni care devin fericiți când le sunt recunoscute păcatele... Au devenit și ei cineva... Păcatele nu-i jignesc, mai curând îi flatează... Ei socot, vă rog să nu vă mire paradoxul, că ticăloșia e tot ceva cu inteligența. Ești canalie, înseamnă că ai ceva în cap... «Buni»? Numai proștii sunt «buni». Socot bunătatea o jignire la adresa orizontului lor cultural.

– De-aia mi-am pierdut eu tinerețea prin biblioteci, ca să devin un om de treabă? De-aia am citit și-am studiat?

Recunoscut oficial drept «canalie», individul era cu adevărat fericit... Ticăloșia îi era înregistrată și analizată. Meritele îi erau recunoscute, nimeni nu-i va mai pune la îndoială vocația.

...Dar cât de gros de cap trebuie să fii ca să confunzi o înjurătură cu o decorație...

Derbedeul tulburat de mireasma florilor...

Că X e un derbedeu n-ar fi cine știe ce. Cazuri de acest fel s-au mai văzut. Dar X e un derbedeu cu pretenții. Și încă un derbedeu cu pretenții morale. După ce te trage pe sfoară, te obligă să-l și stimezi. Are nevoie nu numai de banii tăi, ci de stima ta... În egală măsură. dacă-i dai gologanii și nu-i dai stima, se supără.

Uită pungășia pe care a comis-o și te somează, ca un bandit de drumul mare, să-i acorzi pe loc un împrumut, evident nerambursabil, și-o considerație plină de evlavie. Toate pe loc – și stimă, și bani gheață.

Dacă ești mai slab de înger, îi dai dracului banii numai să scapi de mutra lui. Dar el rămâne pe loc și te privește dojenitor; mai așteaptă ceva...

Îi dai banii, îi aruncă în buzunar cu aerul că-ți face ție un hatâr, dar tot nu pleacă. Nu i-ai dat tot ce avea nevoie. Vrea și stima ta. Vrea să-l apreciezi, să-l inviți la masă și să-l socotești un om dintr-o bucată. Chiar dacă te vinde, trebuie să te mărturisești lui ca unui frate. Dacă nu-i acorzi stima ta, se simte jignit și, la un moment dat, începi să ai iluzia că, într-un acces de demnitate, îți va da banii înapoi... Nu, până aici nu merge cu nebunia. Îți ia banii și așteaptă plin de înțelepciune să-ți revizuiești concepțiile. Îți acordă el stima lui, are încredere în tine...

E indignat când o femeie, pe care a părăsit-o, nu-i poartă o amintire de neșters. El vrea să n-aibă nici o bătaie de cap și să rămână o amintire frumoasă.

Chiar dacă derbedeul te-a tras pe sfoară la modul cel mai ordinar, când te zărește pe stradă, se repede spre tine și te îmbrățișează ca un vechi prieten. El îți cere să-ți amintești de toată porcăria ca de-o întâmplare de basm

Îți mai amintești? Era o zi așa de frumoasă, un soare atât de plăcut, liliecii înfloriseră...

El uită că-n ziua aia în care liliecii înfloriseră te-a tapat de două mii de lei...

De ce o mai fi având nevoie și de amintiri frumoase?

De ce o mai fi având nevoie și de mireasma liliacului?

De ce nu ia banii și nu tace dracului din gură?

Nemernicie și modestie

Sunt desigur aventurieri care lucrează în stil mare. Sunt desigur aventurieri care pun la cale lovituri năprasnice sortite celebrității. Multe dintre aceste lovituri intră, într-un fel, în arhivă și în memorie și se numesc când «lovitura secolului», când «o adevărată capodoperă de furt în plină zi».

Dar nu toți nemernicii, nu toți aventurierii lucrează pe picior mare. Sunt și unii cu planuri ceva mai modeste. Ei u visează să dea «lovitura secolului», ci caută doar să se aranjeze. Ei trăiesc din ceea ce în limbajul comun se numește «găinării». Din pricină că nu dau o dată pe an o lovitură magistrală, ei sunt siliți să facă zi de zi și aproape oră de oră mici asemenea lovituri, mici asemenea gheșefturi. Cu cât sunt mai mediocri cu atât trebuie să muncească mai mult. Desigur, se gândesc și ei cu nostalgie să dea «lovitura vieții lor», dar pentru așa ceva n-au vocație. Așa că, striviți de modestie, frică și mediocritate, se țin din mici afaceri. De aceea n-au nici un scrupul. De aceea înșală de câte ori au prilejul.Orice găinărie, oricât de modestă, oricât de neînsemnată, e binevenită. N-au nici un orgoliu în această materie, chiar dacă te înșală cu cinci lei tot sunt fericiți. Nici nu-și imaginează să ducă o zi fără să-și treacă la activ un asemenea gheșeft. Sunt siliți să-și facă mereu planuri, să le urmărească metodic, și la capătul atâtor energii dezlănțuite se aleg cu o găinărie în plus. Atâta energie, atâta zbatere pentru o neînsemna găinărie!

Acești nemernici își iau drept aliat modestia. Ei critică pe aventurierii în stil mare și socot această modestie a ticăloșiei lor ca un fel de virtute. Virtutea de a nu lucra în stil mare...

Totuși, din aceste mici afaceri făcute metodic, aproape pe nesimțite, fără ca victimele să aibă măcar ocazia să bage de seamă,

apar deodată limuzine fastuoase și tot felul de alte bunătăți. Ei sunt liniștiți sufletește, modestia ticăloșiei îi împiedică să aibă grijă de conștiință. Ei au sentimentul că nici măcar nu fură, ci că iau de fapt cu împrumut niște sume atât de derizorii... Victimele nu trăiesc drame din cauza lor, nimeni nu-și zboară creierii din pricină că a fost jefuit cu zece lei.

Cineva, plictisit de acești nemernici modești și febrili, harnici și insalubri, mediocri și perseverenți, mărturisea cu melancolie:

– M-am săturat de lichele. Mi-e dor de-o canalie.

Ca să fim drepți, nu împărtășim întru totul acest sentiment. Nu ne e dor nici de canalii în stil mare, nici de lichele modeste și anonime. Cred că ne-am putea descurca și fără unii, și fără alții.

Licheaua sentimentală

Există desigur și lichele sentimentale. Există lichele care plâng foarte ușor, există chiar lichele care, sătule de întunericul lor, încearcă să se sinucidă. Nu reușesc niciodată să-și ducă până la capăt bunele intenții, dar, gestul contează.

O asemenea lichea te îmbrățișează de cum te vede. Că din această îmbrățișare vei pierde o sută, două sute de lei, este iarăși un fapt de netăgăduit. Dar la el neapărat escrocheria trece prin îmbrățișări și efuziuni sufletești. El nu te jefuiește cu răceală. El nu te jefuiește cu răutate. El te jefuiește și te îmbrățișează cu duioșie. După ce te-a jefuit, nici măcar nu-ți poartă pică. Îți iartă cu mărinimie faptul că te-a lăsat fără nici un ban în buzunar. E foarte generos și nu vrea să poarte ură nimănui.

După ce te-a jefuit, își pune sufletul la dispoziție. Din banii pe care i-a luat de la tine e în stare chiar să-ți facă cinste. Te asigură de stima și de dragostea lui și-ți propune la al treilea pahar să-ți fie frate de cruce. Dacă cumva rămâne fără bani, iar te îmbrățișează, iar te evaporează de câteva sute de lei.

Îi place chiar să-și ceară iertare. Așa cum sunt unii oameni care devin demni din cauză că n-au ce face și își mai omoară astfel timpul, tot așa și amicul nostru, când are o pauză pe care n-o poate umple cu

anecdote tâmpite, o umple cu o spovedanie sinceră. Numai timpi morți să nu fie.

Totdeauna înainte de a-ți face o măgărie are grijă să te întrebe cum o duci cu sănătatea, ce-ți mai fac soția și copilașii. Are și el ritualul lui. Desigur, el te jefuiește chiar dacă te-ai îmbolnăvit. Dar i se pare o datorie elementară să te întrebe cum o mai duci cu sănătatea și să-ți ureze un an bun.

Când nu te mai poate jefui în nici un fel începe să te urască, sau, mai exact, să te disprețuiască. Cum nu mai ai aptitudini de victimă, cum devii un om cu inimă de piatră. Atunci nici măcar nu te mai salută pe stradă. Atunci nu mai ești demn de stima lui.Are chiar impresia că l-ai trădat. Că datoria ta e să te lași tras pe sfoară și nerespectând această datorie te-ai dovedit om de nimic.

Totuși el nu disperă. Nu te părăsește în întregime. Îți mai dă din când în când un telefon. Îți trimite oricum o felicitare de Anul nou. El speră că în cele din urmă îți vei băga mințiie în cap, vei deveni din nou victima naivă de altădată și-atunci te va putea iarăși îmbrățișa cu duioșie și jefui cu și mai mare duioșie.

Veșnicul nemulțumit

Bineînțeles, e veșnic nemulțumit. Asta n-ar fi, desigur, mare nenorocire, dar mai face și eforturi în această privință. Face pe dracu' în patru ca să ajungă la mare, și o dată ajuns la mare își dă seama cât de mult îi place muntele. Pe urmă face pe dracu' în patru ca să ajungă la munte, și o dată ajuns în creștetul muntelui își dă seama că nu poate trăi fără briza mării și vuietul valurilor. Când era burlac, detesta burlăcia, tabieturile de burlac, șoșonii și ceaiul de mușețel, și o dată căsătorit își aduce aminte cu nostalgie de frumoasele vremuri de altădată...

Tot ce are îl plictisește, nu-l interesează, îl scoate din sărite și de aceea trăiește numai în viitor, dintr-o dorință într-alta. Ar vrea să meargă în Deltă. Ar vrea să-și cumpere mașină. Ar vrea să doarmă într-o căpiță cu fân. Dar când ajunge, în sfârșit, cu chiu cu vai să doarmă în mult visata căpiță și în mult doritul fân, nimeni nu-i mai

trist ca el. Abia atunci își dă seama că de fapt ar vrea să meargă la un cules de vii.

Își făcuse din automobil un ideal, realizând în acest sens economie de bani și de tandrețe. O dată ajuns însă la volanul mult așteptatei mașini se simțea străin de acest ideal împlinit pentru care atât de amarnic se zbătuse. Dar nu stă multă vreme locului.Mereu dorește câte ceva, mereu aspiră spre ceva. A visat și iubirea cea mare, și când iubirea cea mare a dat peste el nu știa cum să mai fugă de ea. Ceea ce până atunci reprezentase un ideal poetic devenise o cumplită pedeapsă. «Iubire veșnică îmi trebuie mie, om în toată firea?» Îngrozit de mărețul ideal care i se împlinise se întorcea cu duioșie la vechile escapade grăbite și frivole. Dar, bineînțeles, o dată ajuns în brațele unei asemenea escapade grăbite și frivole, iar începea să-l macine dorul după o mare iubire. De aceea trăiește într-o stare de veșnică contradicție și veșnică nemulțumire. Ceea ce are i se pare derizoriu și numai ceea ce dorește să aibă i se pare cu adevărat măreț. Chiar dacă ar avea un palat, numai prin faptul că-l are l-ar plictisi de moarte și ar dori mereu altceva, altceva. Cu alte cuvinte, aleargă după necunoscut. Când întâlnește ceva jalnic se consolează cu ideea că «e altceva». Mereu vrea altceva, mereu vrea ceva nou.

Tot alergând după necunoscut, tot alergând de la mare la munte, de la munte la mare, tot zburând de la burlăcie la căsătorie și de la căsătorie la burlăcie, de la automobil la bicicletă și pe urmă iar la automobil, prietenul nostru a obosit. De fapt, între noi fie vorba, el nu mai vrea nimic. Nici bicicletă, nici frivolitate, nici briza mării, nici creștetul munților.

Ghiftuitul

E de o lăcomie feroce... Oricât ar avea, tot nu-i ajunge... Nimic nu i se pare destul: oricâr ar avea, tot ar vrea să mai aibă. Încă... Și încă... Trăiește singur într-un apartament de patru camere și e profund nemulțumit. Se simte persecutat. Eu, la valoarea mea, numai patru camere...?

Ar vrea o vilă cu șapte camere, să aibă pentru stupiditatea lui greoaie un spațiu mai larg... Să aibă unde se târî, să aibă unde să se țesale. Nu se poate scărpina decât într-o cameră largă, cu vedere la mare. O cameră pentru sughiț. Una pentru scărpinat, alta pentru râgâit. În ciuda primitivismului atroce și teluric – mereu caută să adune câte ceva.

Și adună. Cum face, nu știu. Dar adună... Ca acei șobolani care-și fac continuu provizii, până ce mor din pricina abuzului de prevedere. Adună orice. De la stofe la icoane țărănești. De la ciorapi de damă – el, care n-a iubit niciodată o femeie – până la tablouri și obiecte de artă – el, care nu poate deosebi un stâlp de o carte. El nu trăiește, se aprovizionează. Pentru el lumea e o piață. Universul întreg e un magazin... Știe unde se găsește pește proaspăt. Știe unde se pot cumpăra icoane țărănești la un preț rezonabil... E mereu la pândă și presimte instinctiv apropierea mărfii, tropăitul mărfii. Cumpără cu bani-gheață, cumpără pe veresie, cumpără fără să aibă o clipă de odihnă... Tot timpul bea aldămașuri. Tot timpul se zbate să obțină un preț mai bun...

De la o vreme îl bate gândul să-și lărgească negustoria. Vrea să cumpere și sentimente nobile pe care să le înghesuie și pe ele printre baloturile de stofă și lăzile cu măsline... Vrea să-și cumpere și probleme metafizice; i s-a făcut lehamite să mănânce bine și să nu mediteze la sensul vieții.

Totul vrea să cumpere...

Dacă ar avea bani destui, ar cumpăra și-un apus de soare, să-l aibă acolo, să fie numai al lui.

Birocratul binevoitor

Despre birocrații înăcriți, repeziți, nepoliticoși, s-a scris destul de mult; a venit timpul să ne ocupăm de-o specie ceva mai rară și ceva mai nouă, birocratul binevoitor – birocratul binecrescut, birocratul amabil, birocratul cu surâsul veșnic pe buze.

Birocratul binecrescut nu te lasă să aştepţi săptămâni întregi până să te primească în audienţă. Te primeşte imediat, te invită să iei loc şi-ţi oferă chiar o cafea. Numai că birocratul binecrescut nu te ascultă. Se gândeşte la ale lui, se chinuie să nu-i cadă zâmbetul de pe faţă. Zâmbeşte politicos, dar nu te ascultă. Nu-ţi rezolvă problema, dar te roagă să transmiţi salutări soţiei şi întregii familii.

Dacă vii la el cu o problemă, caută să te convingă că problema nu e chiar atât de importantă, că n-are rost să te chinuieşti din pricina ei, viaţa e frumoasă, natura e minunată, soarele strălucitor, şi n-are rost să pui totul la inimă.

Birocratul binecrescut te cheamă el la telefon, acasă, şi te anunţă că problema nu s-a rezolvat. El amestecă birocraţia cu delicateţea. O face cu atâta tact încât ai impresia că respingându-te îţi aduce un sincer omagiu. Că el nu respinge pe oricine... Că numai pe oamenii pe care îi stimează... etc.

De fapt birocratul binecrescut s-a transformat cu timpul într-un amfitrion perfect. El caută să convingă oamenii că problemele care-i preocupă nu sunt probleme de viaţă şi de moarte.

– Dar nu trebuie să vă necăjiţi...

– Cu timpul se rezolvă totul...

– Nu vă agitaţi... Într-un fel, tot o să se rezolve.

– N-are rost să vă frământaţi atâta...

De fapt, pe birocratul binecrescut nu-l interesează nimic. Totul îi este cu desăvârşire indiferent. Viaţa lui e o siestă perpetuă. Singura lui grijă e să nu-şi păteze zâmbetul, să şi-l păstreze intact. E singura lui avere.

Politeţea e arma cu care-şi ascunde indiferenţa. De aceea are totdeauna un zâmbet pe faţă, aşa cum pungaşii au un pistol în buzunar. Zâmbetul plin de politeţe e arma cu care-şi ucide victimele.

Chiar de ţi-ai da duhul în faţa lui, el n-ar schiţa nici un gest de milă sau îngrijorare, ar zâmbi şi ţi-ar oferi o cafea.

Eternul descurcăreț

Y își face cu plăcere analiza vieții. De câte ori bea un păhărel, eveniment care nu se întâmplă prea rar, e dispus să treacă la generalități. Alcoolul îl ajută să arunce o privire lucidă asupra situației, să închegheze o judecată de sinteză. Toate concluziile la care ajunge sunt favorabile. E încântat de felul în care și-a trăit viața, și dacă ar lua-o de la început ar proceda la fel. Cu alte cuvinte este mulțumit de sine, trăiește într-o perfectă armonie.

Ce motive îl fac pe amicul nostru să fie atât de fericit? Ce motive îl fac să privească oamenii cu fruntea sus? Amicul nostru e convins că, spre deosebire de mulți oameni ai săi, el s-a descurcat în viață. A fost ceea ce se numește un individ descurcăreț. Și-a trăit viața din plin și a gustat din toate plăcerile, desfătările și aromele ei. Amicul nostru e încântat mai ales că a reușit să-i păcălească pe ceilalți, să-i ducă de nas. Întreaga viață e un asemenea șir de păcăleli reușite pe care le-a administrat contemporanilor săi, în școală, în facultate, în armată, la serviciu. Pe toți i-a păcălit. Pe toți i-a dus de nas. Tuturor le-a făcut fel de fel de șotii.

E încântat că și-a păcălit profesorul. E foarte încântat că a reușit să copieze la examen și să promoveze cu succes, în ciuda ignoranței sale totale. E mândru de ignoranța lui totală, de faptul că în ciuda acestei sălbatice și multilaterale ignoranțe a reușit să termine și școala primară, și liceul, și facultatea. «I-am dus pe profesori. Cât erau ei de savanți, eu am reușit să-i duc». E de asemenea foarte fericit că a reușit să-și păcălească și colegii de slujbă. E o performanță de care se mândrește în mod deosebit.

– Domnilor, o să credeți că mă laud, dar vă spun adevărul... Eu n-am muncit niciodată și am fost întotdeauna evidențiat. Niciodată nu m-am omorât cu firea și am fost socotit un entuziast, un om cu inițiativă.

Își soarbe paharul cu alcool și constată încă o dată nebun de fericire:

– Pe toți i-am păcălit... Unul n-a rămas nepăcălit...

Dar lanțul secceselor lui nu se oprește aici. A repurtat succese la fel de importante și în viața particulară.

– N-am iubit niciodată pe nimeni și toată lumea mă socotea un om cu suflet... Aiurea, am un suflet de piatră, n-aș mișca un deget pentru nimeni... Și cu toate astea am trecut drept un om de omenie... Pe mine toți oamenii m-au iubit... Eu i-am păcălit și ei m-au iubit... Treaba lor dacă sunt fraieri...

Și amicul nostru e convins că a păcălit pe toată lumea, pe întreg pământul. Se gândește acum cum ar putea să păcălească moartea. N-are încă nici o idee, dar e convins că, cum e el băiat șmecher și descurcăreț, o să păcălească și moartea.

Nefericitul cu reacție întârziată

Amicul nostru X nu reacționează niciodată la fața locului și la timpul potrivit. Dacă-i povestești o anecdotă trebuie să aștepți un an de zile ca el să izbucnească în râs. Așa se întâmplă că adeseori râde cu gura până la urechi, așa, din senin. Are o bună dispoziție retroactivă. Și-a amintit pesemne o anecdotă grozavă. Dacă cineva îl jignește, se întâmplă și de astea în viață, amicul nostru își amintește de amorul său propriu peste multă vreme.

Când e pus în fața unei situații decisive fuge cât îl țin picioarele și de-abia după un an de zile se întoarce. Bineînțeles, atunci nu mai e nimic de făcut.

Una dintre plăcerile lui e să fie jignit, bagatelizat și subapreciat. Așa cum alții au patima pescuitului, el are patima demnității.Nu trece o zi în care să nu se simtă jignit și minimalizat. Dar niciodată nu se supără imediat și operativ. Nici nu s-ar putea spune că înghite jignirea. Canibalii au convingerea că mâncând carnea celor învinși le mănâncă în același timp și calitățile acestora și că toate aceste calități devin astfel ale lor. Amicul nostru are senzația că cu cât înghite mai multe jigniri cu atât devine un om mai deosebit. Se miră și el de câte poate răbda.

Dar el știe cu o admirabilă măiestrie să riposteze indirect. Dacă nu l-ai salutat în timpul facultății, îți amintește această ofensă după ani de zile, când tu ești bătrân, cu un picior în groapă, și ai uitat c-ai ofensat pe cineva. Reproșurile târzii sunt unele din plăcerile lui cele mai rafinate. Mai ales femeilor îi face plăcere să le aducă imputări tardive, cu desăvârșire inutile. «Dacă acum 20 de ani ai fi venit la întâlnirea aceea, ai fi fost soția mea, am fi avut împreună un cămin». Vă dați seama că după 20 de ani reproșul e cu adevărat inutil, nu se mai poate face nimic. Cu toate acestea ține să aducă mereu asemenea reproșuri inutile, care nu-i dau nici o bătaie de cap și-l pun într-o postură de om delicat și superior. Cu alte cuvinte împușcă doi iepuri dintr-o dată.

Mai are apoi tactica reproșurilor indirecte. Se uită trist în ochii tăi și nu spune nimic. Are un fel de suferință mută, cum se spune. Te lasă pe tine să-ți dai seama de crima care ai făcut-o. Aleargă mereu după tine cu mutra lui jignită, plină de o suferință atât de demnă. Ți-o scoate la drumul mare, la spectacol, pe stradă, ți-o pune până și în farfurie. Te prinde parcă în cercul de fier al demnității lui pioase și apatice. E atât de mută suferința lui, e atâta jale în tăcerea lui regală, încât îți vine să-l iei de gât și să-l rogi în genunchi să te blesteme. Nu, el nu se coboară până aici. Îi place să te pună pe jăratec și el să treacă nefericit și imperial mai departe.

Oaia exigentă

Despre lupul moralist s-a vorbit adeseori. Ferocitatea lui nu l-a împiedicat niciodată să aibă principii morale dintre cele mai severe... Că pentru unii oameni morala e ceva abstract, «oi deh», în schimb viața în care urlă și sfâșie e infinit mai concretă... La abstract sunt morali, la concret, țipă și sfâșie... Și mușcă... Au și ei dreptate... Ca să sfâșii ceva, trebuie să existe în carne și oase...

A apărut, acum, mai recent, o altă viețuitoare bizară, pe care aș numi-o, fără șovăire, «oaia exigentă». Scăpată ca prin minune din ghearele lupului, oaia s-a apucat de cultură. Și se pare că de fapt

cultura e mai aproape de condiția ei. Oaia – se știe – poate fi simbolul nevinovăției, dar al inteligenței n-a fost nici în cele mai negre timpuri...

Ignorantă și prostuță, oaia e totuși exigentă... Chiar când paște, mocnește planuri mari... De bucurie că n-a mâncat-o lupul, vrea o artă mare. Ea acasă se hrănește cu iarbă verde și muzică ușoară, dar cum părăsește țarcul țipă după Bach. Îi e frică să n-o mănânce lupul, dar tot nu se lasă... Ea iubește tot ce-o plictisește. Dacă ar fi după ea ar paște tot timpul iarbă și texte de revistă – cu toate astea se plictisește de ceea ce paște... Și ce-o plictisește pe ea, recomandă altora cu multă căldură.

Nimic nu-i place... La orice strâmbă din nas. Se întoarce în țarc foarte dezamăgită. Nu există o artă mare. Nu există suficientă exigență. Și deși nu e în firea ei, oaia noastră exigentă cade pe gânduri... Nimic n-o mulțumește. Nici o carte nu-i place. Nici un film n-o satisface. Nici o muzică n-o tulbură. Nici un desen animat n-o face să râdă. Și de fapt nimic nu-i place în afară de plăcerea metafizică pe care i-o dă păscutul...

O apucă din această pricină amocul și îi vine să se ducă în gura lupului, să se lase sfâșiată, și să termine o dată cu viața asta în care nu există o artă mare.

E drept că este foarte exigentă. Dar ea nu uită, că înainte de toate, înainte de artă, înainte de orice, este și rămâne oaie...

Îngerul de meserie

N-aș fi crezut că a fi un individ angelic poate deveni la un moment dat o meserie la fel de bănoasă ca oricare alta. Individul de care mă ocup acuma e înger și nimic altceva. N-am să mă refer la ochii lui întotdeauna albaștri și nici la privirea lui, în mod sistematic curată. Am să mă ocup de viața pe care o duce acest înger. Căci gura de om, gura de înger, tot cer de mâncare.

Ce face acest înger? Cu ce se ocupă? Din ce trăiește?...

Îngerul și-a ales o meserie pe măsura exactă a ochilor lui albaștri și în mod constant curați. Puritatea. Cu aste se ocupă, din asta trăiește. Unii trăiesc din muncă, alții – din pensii, o parte – din ceea ce le dau părinții; ei bine, individul nostru trăiește din puritate. Și nici măcar nu trăiește prost. Când îl vezi atât de elegant, de îngrijit îți vine să spui că puritatea asta cântată de poeți pe toate drumurile e a dracului de rentabilă. În primul rând, îngerul caută puritatea cu limba scoasă. Trebuie să recunosc că în acest domeniu aruncă în luptă o energie și-o fantezie de care puțini escroci s-au dovedit apți. Caută puritatea și-n piatră seacă. În materie de amor, deși îngerul nostru e trecut binișor de patruzeci de ani, n-a obosit căutând puritatea. E foarte exigent – mereu e nemulțumit și de aceea își ia calabalâcul și sună la ușa altei garsoniere unde speră să găsească și mai multă puritate. Nu găsește nici acolo atâta puritate cât consumă dumnealui și atunci – lacom și abil – se mută în altă parte. Dacă e nevoie se duce și-n provincie, numai puritate și bani de buzunar să fie.

Cu meseriile procedează la fel de gingaș și de îndurerat ca și cu femeile.Tot puritate, bat-o Dumnezeu s-o bată, caută și aici. Își caută vocația. De treizeci de ani o caută, și tot de treizeci de ani n-o găsește... Mereu e ceva care nu-i place. Mereu își dă seama că el nu dă totul, că el ar putea mai mult...

Tot din cauza purității, n-are nici un prieten. Toți prietenii l-au dezamăgit. Nici unul n-a corespuns înaltelor lui exigențe. A rupt toate relațiile. Vrea o relație foarte pură, și în vălmășagul acestei metafizice zbateri a uitat să dea înapoi banii pe care i-a luat cu împrumut.

Stă singur cu puritatea lui și și-o ronțăie de ani de zile... Stă singur și se hrănește cu excelenta părere pe care și-a făcut-o despre sine... Cum Dumnezeu nu i se face lehamite de atâta puritate?

Îngerul și cazierul lui...

Nebunia nu este, orice s-ar spune, un motiv de laudă. Cu toate astea W se laudă, în orice împrejurare, cu nebunia lui. Bineînțeles, W socoate nebunia lui un fel de boală sacră, accesibilă numai ființelor alese. El se recomandă ca un

înger, un om făcut din aburi și inocență, străin de orice patimi omenești.

Bineînțeles, nu este vorba de-o maladie fizică: W se bucură de-o sănătate de fier. E vorba de-o boală abstractă, de-o trăsătură de caracter care-l situează deasupra contemporanilor.

W afișează totdeauna o splendidă detașare. El nu se ocupă de nimicurile vieții. El nu doarme, nu bea, nu mănâncă. El plutește suveran deasupra tuturor problemelor. De aceea privește cu supremă și aristocratică ironie pe toți muritorii de rând care nu se iau la trântă cu problemele existenței.

W zboară tot timpul. Plutește în discuții abstracte, cu preocupări cosmice. Zboară ce zboară și imediat ce aterizează pe pământ nimerește – asta e culmea – tocmai acolo unde e mai ușor, la postul cel mai comod, la slujba cea mai bine retribuită. Zboară ce zboară în înălțimi și aterizează direct în farfurie. E un nebunatic – așa îi place domniei-sale să se dezmierde – umblă fără nici o noimă, e un zăpăcit, habar n-are de viață, rătăcește mereu drumul. Rătăcește drumul și culmea, ajunge pe aceste căi ocolite și nesigure exact unde interesul îl împinge să ajungă. Se trezește făcând fel de fel de afaceri și combinații dubioase, și el e primul care se miră că a ajuns să facă așa ceva. El are mutra omului care nu se ține de coțcării, dar nu știu cum se face că tot în mijlocul coțcăriilor nimerește.

Am impresia că înălțimea la care plutește îl ajută tocmai să vadă mai exact și mai limpede locul unde merită să dea lovitura... Înălțimile lui abstracte nu sunt decât o metodă de a pleca în recunoaștere, de a tatona terenul și de a pregăti temeinic lovitura.

Dacă-l întrebi de unde are atâta bănet – te privește drept în față cu ochii lui curați și albaștri și dă din umeri, nedumerit. Nici el nu știe. Habar n-are cum de-a făcut atâtea învârteli și cum de i-au reușit toate atât de bine... Trebuie să recunoaștem că e un escroc destul de timid... Privirea lui e întotdeauna deschisă, nu se ascunde de oameni, după ce te-a tras pe sfoară îți întinde mâna cu toată simpatia... Ține să sugereze că el e un «inadaptabil», un romantic, un abur aruncat fără voie în mijlocul matrapazlâcurilor.

Dacă n-ar avea cazier, l-ai putea lua drept un înger.

Adormiții

Expresia atât de cunoscută «dormi în picioare» nu este, din nefericire, o gingașă metaforă, ci o implacabilă realitate. Se doarme foarte mult... Se doarme mult și bine... Se doarme în toate împrejurările, fie ele lirice, fie ele administrative. După un somn bun, urmează un somn și mai bun, și așa mai departe. Deși medicii protestează și aduc argumente științifice, în picioare se doarme foarte bine. Nu-i adevărat că-n picioare nu se poate dormi; am văzut oameni dormind în timp ce, aparent, alergau pe un teren de fotbal... Terenul de fotbal, în ciuda vacarmului general, se dovedește a fi un excelent dormitor. Un cunoscut fotbalist îmi mărturisea că niciodată nu are un somn mai adânc ca în timpul unei partide, cu condiția ca partida să fie oficială.

Multe dintre activitățile obișnuite au devenit admirabile somnifere... În primul rând lectura... Balzac ține loc de carbaxin... Auzim adeseori această mărturisire:

– Eu dacă nu citesc o pagină, două, nu pot să dorm...

Insomniile nu se mai vindecă prin tablete, ci prin beletristică.

– Nu pot să închid ochii. N-ai cumva un roman polițist?

Idealul e desigur un roman polițist, dar în lipsă de așa ceva, omul se mulțumește cu orice.

– Dacă nu citesc ceva, nu dorm... Dă-mi orice... Fie și... «Război și pace»...

Pentru acești oameni scopul întregii vieți devine somnul. Cum să ajungem cât mai repede în pat și, în orice caz, cum să închidem cât mai grabnic ochii... Somnul devine idealul suprem pentru care se zbat, își iau diplome, se agită.

– De-abia aștept să închid ochii...

De aceea socot trezirea o barbarie.

– Cum de ai îndrăznit să mă trezești? Eu dacă nu dorm 24 de ore din 24 de ore nu mă simt om.

...Inexplicabil totuși, veșnic n-ar vrea să doarmă...

VIAȚA E UN TALCIOC: ÎMI IEI, ÎȚI DAU!!!

„Viața nu e numai albă sau neagră... are și o nuanță de... gri!"

„ ...Iar viața mea e o ușă care abia se mai ține într-o singură balama..."

(Dialog întâmplător, înregistrat pe o bancă, într-o zi tristă de toamnă, pe Aleea Pensionarilor...)

Sumbră admirație

M-a surprins într-o seară admirația pe care un om așezat, responsabil, încărcat de virtuți și de răsplata acestor virtuți o avea față de un fluieră-vânt...

– Ce viață duce! Nici o obligație, nici o povară... Are un serviciu ușor, de însurat nu s-a însurat... Se ține numai de chefuri și de femei... Asta zic și eu viață.

Drept să spun, m-am cutremurat. E întotdeauna neplăcut când ți-e dat să observi că virtutea duce nostalgia viciului, să o vezi că în sinea ei se socoate inferioară și, mai ales nefericită. Decât o virtute nefericită, mai bine lipsă, zău așa... Am impresia, sper să nu vorbesc cu păcat, că unii au optat pentru virtute fiindcă au căzut la examenul la care viciul i-a supus...

Alții recunosc că au devenit virtuoși din lipsă de curaj... N-au avut curajul să se țină de petreceri și afaceri, și atunci s-au oploșit în principii înalte. La beție unii își recunosc această infirmitate.

– N-am avut curajul... Mi s-a promis și mie o afacere grozavă, ieșeau vreo sută de mii de lei, dar mi-a fost frică. Mi-a fost frică, m-am însurat și mi-am văzut de treabă...

Și din frică s-a născut virtutea. Vă dați seama ce virtute superbă trebuie să fie aia care e păzită numai de frică și de nimic altceva...

– Domnule, unul trăiește cu trei femei, deși e însurat... Am toată admirația... Îți trebuie curaj pentru asta...

Ar vrea să aibă și el curaj, și n-are, și atunci se hrănește cu predici...

Sau:

– Am toată admirația pentru X. Toată admirația. A refuzat o afacere de 20 000 lei. El nu admite să înșele decât de la o sută de mii în sus. Ăsta om!...

Silă mi-a fost o viață întreagă de escroci... Dar parcă și mai silă mi-e de virtuoșii care admiră escrocii...

Diavolii umblă cu cheta

N-ați văzut niciodată diavoli care cerșesc?

Eu am văzut adeseori diavoli cerșind. De câte ori îmi imaginez un tip diabolic îl și văd făcând o chetă, cu toată disperarea și cu toată seriozitatea. Între cerșetorie și satanism e o legătură mai strânsă decât s-ar părea la prima vedere... Când văd un cerșetor, văd deja coada dracului. Când văd coada dracului am deja în față un veritabil cerșetor. Am văzut figuri care se vroiau demonice și care, săracele de ele, făceau orice pentru un păhărel de rom... Așa, satanici cum erau își așteptau bacșișul cu un spirit de disciplină cum rar mi-a fost dat să văd...

Indivizi care se vor demonici, indivizi care se vor fascinanți. Sunt de fapt indivizi care au în cel mai înalt rang darul cerșetoriei.

Asta e situația. Nu poți să fii demonic dacă nu întinzi mâna și-l implori pe vecinul tău să-ți ofere toată considerația lui.

Dintre toate figurile, cele așa-numite demonice mi se par cele mai demne de plâns... Căci nu e simplu de loc să zâmbești satanic toată ziua bună-ziua. Nu e de loc la îndemâna oricui să îngrozești oamenii prin cinismul tău. Ai chef, n-ai chef, n-ai încotro, trebuie să fii neapărat diavol, permanent și sistematic.

Individul care se vrea demonic trebuie să uimească, asta-i situația, prin sângele lui rece... Chiar când dârdâie de frică el, săracul de el, micuțul de el, pârlitul de el, pricăjitul de el, trebuie musai să se

arate stăpân pe situație... Vorba aia: nu poți să fii diavol și să te pierzi cu firea. Nu mai ai nici un haz.

I-au căzut dinții. Tot demonic a rămas. I-a căzut părul. Tot demonic a rămas. Ce să facă și el? Să se reprofileze la bătrânețe? Altă meserie nici nu știe.

Vacanța animalelor de pradă

De când și-a făcut suma și și-a pus ceva deoparte, X are impresia că a devenit un om de treabă. Apartamentul, în sfârșit luxos mobilat, i se pare totuna cu virtutea. El nu vrea să fie un ticălos de cursă lungă sau nu mai poate, inima îi face griji... El nu vrea să moară nemernic, el vrea să fie nemernic numai pe o perioadă anume și numai până la un punct. El vrea să se și bucure de roadele ticăloșiei lui, nu să muncească așa, ca un robot.

Deci X a avut un scop, și-a atins scopul și o dată scopul atins n-are de ce să mai refuze virtutea. regretă, în momentele de acalmie, chiar noile combinații care apar.

– Nu mă mai amestec în nici o porcărie. Ce-a fost a fost. Eu mi-am făcut suma... Are chiar o categorie de ticăloșii pe care le face și altele pe care nu. De aceea în brațele amantelor care-i inspiră încredere, declară cu solemnitate:

– Eu nu fur din banii statului. Eu fur numai din buzunarele particulare... De aceea el crede că jefuind cetățenii, respectă statul... Uită potlogăria și îi rămâne numai respectul. Chiar și cu buzunarele particulare nu se comportă egal. Și aici are principii. Nu păcălește niciodată pensionarii și femeile cu trei copii minori... Uneori ai impresia că acest borfaș are mai multe principii etice decât omul cel mai de treabă. E plin de principii ca o curtezană bătrână de riduri. Nu-și jefuiește în nici o împrejurare colegii de școală și rudele de gradul întâi și doi.

– Pe unchiul nu l-am mințit niciodată... Bineînțeles, el crede că o dată ce nu-și minte unchiul are liberă trecere să mintă pe toată lumea... De câte ori face un cadou unei rude de gradul întâi, are impresia că poate să dea cu ceva în cap unei rude de gradul al treilea.

E un ticălos care într-un fel se respectă – din când în când își ia chiar și o mică vacanță. Se bronzează și meditează. În timpul vacanței e în stare să respecte pe toți oamenii și să ajute unei bătrâne să treacă strada... Vacanța e vacanță... Mănâncă, se relaxează și se gândește numai la lucruri frumoase...

Acum arată ca un hipopotam sătul care a devorat totul...

Și-a făcut suma și din această pricină privește cu blândețe în jur. După o scurtă perioadă de digestie își propune un alt obiectiv și începe să se miște greoi și lacom în căutarea prădei.

Nu sunt un gurmand

Nu sunt un gurmand și metafizica presărată pe niște vrăbioare în loc de mujdei mi-a fost totdeauna străină. Dar, indiferent de înălțimile abstracte la care se ridică, omul trebuie să mănânce dimineața, la prânz și seara.

În ziua de 11 martie, la orele 8 dimineața, am vrut să iau micul dejun în vagonul restaurant care se aliniază la Sibiu acceleratului internațional de Curtici. N-are rost să dăm o prea mare solemnitate acestei firești îndeletniciri, și n-am să susțin că din pricina unui dejun prost servit existența mi s-a părut deodată searbădă și mi-am pierdut încrederea în om. O nu, nici vorbă de așa ceva. În ciuda proastei deserviri am continuat să cred în om și-n măreția lui.

Cei doi ospătari apărură sumbru și mototoliți ca niște supraviețuitori ai unui cumplit dezastru. Halatele erau foarte murdare și, la drept vorbind, puteau să le spele... Mi se pare că există chiar și o obligație de serviciu în această privință, dar parcă pentru a te spăla nu-i nevoie chiar de dispoziție precisă, se mai spală omul și așa, din instinct. Ce, neapărat trebuie să se spună în ședință că trebuie să te speli? Dar cum am spus la început, nici aceste halate murdare nu m-au făcut să-mi pierd încrederea în esența divină a omului și continuam să caut tot ce e frumos și nesupus eroziunii. În timp ce eu le căutam esența divină, descoperii printre halatele murdare un zâmbet sarcastic, cam mototolit, dar autentic satanic. Cum a apărut acest zâmbet satanic așa de dimineață nu știam; unul dintre cei doi

mototoliți mi-au oferit pentru micul dejun un pește oceanic. Nu mă gândeam să mănânc dimineața un pește oceanic, mă gândeam că-i mai normal să iau un ceai. Un ceai, ușor de zis...

Degeaba voiam eu ceai, când mototolitul ținea să-mi vândă peștele oceanic. El avea planul lui și ținea să nu facă nici o concesie. Abia mai târziu am aflat că vagonul restaurant putea servi un ceai cald, dar drama se săvârșise.

Cu aceeași încredere în om, străin de orice ură, l-am întrebat pe unul dintre ei, pe cel al cărui halat mai puțin mototolit arăta că este superiorul ierarhic al celui mai mototolit, deci tot există o dreptate în lume, l-am întrebat deci de ce nu afișează o listă de bucate. S-a uitat la mine cu o superioritate imensă, pe care nici măcar murdăria halatului n-a reușit să o atenueze. Și atunci am aflat un răspuns senzațional. Nu afișează listele fiindcă se fură.

Cui dracu' i-ar trece prin cap să fure o listă de bucate? M-am uitat în restaurant și n-am văzut nici o figură care să poată fi stăpânită de un asemenea viciu. Dar responsabilul se grăbise să-și arunce lenea, că de ce să complicăm lucrurile, despre lene era vorba, s-a grăbit deci să-și arunce lenea pe seama celorlalți oameni. Aici am avut o oarecare șovăială în legătură cu esența divină a responsabilului... Că halatele erau murdare, treacă-meargă. Că fețele de masă erau într-un hal fără de hal. Dumnezeu cu mila. Că ți se oferea pește oceanic la micul dejun, mă rog, o obișnuință în competența negustorească... S-au mai văzut de-astea. Dar să faci pe alții hoți numai ca să justifici halatele murdare și competența, asta-i prea de tot. În fond poți să ai halatele murdare fără ca vecinul să fie hoț. Le ai murdare și gata... E mai sănătos așa.

Purcel de lapte

Domnul X e, desigur, un om de treabă, dar, ca mulți oameni de treabă, stă în pat până la zece dimineața și se hotărăște cu greu să părăsească dulceața principiilor și căldura patului. În timp ce nemernicul se trezește cu noaptea-n cap, ticălosul pune întotdeauna ceasul să sune, iar prietenul nostru

își amână de pe o zi pe alta aventurile generoase. În orice caz, deși foarte loial, individul cu pricina nu socotește cinstea o chestiune urgentă, presantă, ci un fel de lux care, nefiind de primă necesitate, mai poate să aștepte. În adâncul sufletului e convins că cinstea e, în fondul lucrurilor, o chestiune de snobism.

Deși toată ziua bună ziua vorbește despre puritate, demnitate și cinste, deși trage după el toate principiile din lume, domnul X nu mișcă un deget pentru nimeni și pentru nimic. Convingerea că el e un om de treabă îi ajunge și nu mai simte nevoia s-o demonstreze: doarme cu cinstea de-a-n-picioarele. E atât de convins de noblețea principiilor încât nu mai simte nevoia să le aplice... Se gândește la aceste principii de bază cu voluptate, așa cum alții se gândesc la varză cu carne.

Cel mai mirat e domnul X când i se cere să facă ceva pentru un om. Tace atât de confortant în moliciunea principiilor încât de câte ori e solicitat de cineva se mișcă greoi și capătă o privire de om beat.

Domnul X e din categoria acelor oameni de treabă incapabili să se îndurereze de ceva, să întreprindă ceva; dacă ai un necaz, mai ușor te înțelege un hoț de cai decât dumnealui. Convins că până la urmă iese la suprafață, domnul X îl lasă în plata Domnului și-și îngrijește cinstea. Domnul X se poartă foarte delicat cu cinstea lui, o spală, o țesală, o îndoapă cu noi principii, o scarpină cu idei frumoase, o aranjează și-o dichisește. Domnul X nu-și folosește cinstea, are numai grijă de ea să nu pățească ceva, să nu răcească, să nu se strice. De atâta hrană bună și atâta lâncezeală, cinstea domnului X a început să se îngrașe. Societatea domnului X îi priește atât de bine încât s-a îngrășat, s-a rumenit și a început să semene c-un purcel de lapte. E atât de rumenă încât mi-e teamă că într-o clipă de exaltare o s-o pună la cuptor, o s-o frigă și-o s-o mănânce.

Când aștepți un autobuz

Pretenția mea e din cale-afară de rezonabilă. Nu iubiți când furați brânză. Nu vă îndrăgostiți când luați bacșișuri... Aveți timp și după aceea.

Când aștepți un autobuz care nu vrea să vină, când vezi că până și în nevinovatele, elevatele și culturalele librării vânzătoarele ascund capodoperele și le dau cu preț mărit clienților mai subțiri și mai cunoscuți, când vezi că un funcționar plătit să te servească preferă să discute cu o colegă de birou o dramă sentimentală și asculți, pentru a nu știu câta oară, celebra formulă «eu n-am bărbat de lăsat», te întrebi dacă, la urma urmei, au și acești oameni o conștiință. Sigur că au. O, nu mă refer de loc la o conștiință a absolutului și a măreției universului, nu, pretențiile mele sunt înfiorător de modeste, eu mă refer la o obișnuită conștiință profesională. Mă gândesc deci că și vânzătoarea librăriei are conștiință profesională și, din când în când, în nopțile de insomnie, își mai zice și ea că nu-i frumos să vinzi cărțile pe furiș și la suprapreț. Nu se poate să nu se dea și în ea, cel puțin din când în când, o luptă între bine și rău. Mă gândesc că și responsabilul librăriei are o conștiință, și această conștiință ar trebui să-l oblige să-și mai controleze salariații. În fond, pentru așa ceva e plătit. Dar în afară de salariu tarifar mai există această conștiință profesională. Urmărind mai departe schema mă gândesc că și directorul are și el o conștiință. Nu cred că această conștiință profesională crește neapărat în raport cu salariul, cu cât ești mai bine plătit cu atât ești mai integru, ar însemna să simplificăm, dar, oricum, conștiința profesională trebuie să existe într-o formă sau alta.

Acești oameni au și ei viață sufletească și mă îndoiesc că femeia care vinde la suprapreț cărțile lui Sartre nu își iubește soțul. Sunt convins că tânăra vânzătoare care te înșală la cântar visează o mare iubire. Serviciul, în cazul acestor oameni, munca de fiecare zi, devine locul unde-și dezvăluie meschinăria, rezervându-și părțile frumoase ale caracterului numai pentru uzul personal. Sunt curați numai cu cei cu care au interes să fie curați... Sunt gingași numai cu cei care le cumpără gingășia, ei socot că micile furtișaguri nu-i împiedică să fie oameni de caracter în forul lor interior. Cinstea e bună numai acasă, ca un câine pricăjit pe care nu-l scoți în lume. Cum ies în lume, adică la serviciu, praful și pulberea se alege de gingășia lor.

Shakespeare susține că cine a ucis o dată ucide și a doua oară. Se poate ca în ceea ce privește crima să aibă dreptate el, cum are în

multe privințe. Dar nu cred că cine a furat o dată brânză trebuie să fure brânză până la sfârșitul vieții. Cum se explică deci că aceste conștiințe puse cap la cap nu reușesc s-o convingă pe vânzătoare să nu mai fure brânză? Poate totuși dacă ar reuși să se adune cu adevărat, ar face ceva. Și măcar să nu se îndrăgostească când fură brânză, tot ar fi un progres, să fure brânză și atâta tot.

– Ai numărul meu de telefon?

Parcă îi aud și acum vocea subțire care se strecoară ca un bacșiș:

– Ai numărul meu de telefon?...

Nu-l aveam și nici nu țineam să-l am... Trăiam și fără numărul lui de telefon și încă nu se întâmplase nimic grav.

Mă pironește cu o privire fixă:

– Notează-ți numărul meu de telefon!...

Ca hipnotizat, mă execut.

Îmi dictează solemn numărul lui de telefon, ca un suveran care dictează secretarelor un decret de grație.

După ce controlează să vadă dacă nu cumva am făcut vreo greșeală, îmi spune cu o voce ceva mai blândă.

– Te rog să mă cauți. Ai numărul meu de telefon...

Parcă mă decorase, pușlamaua. Parcă mă făcuse nemuritor. Eram cineva. Aveam numărul lui de telefon.

Individul de care mă ocup eu e un individ cu totul special.Nu vânează posturi. Nu vânează case. Nu vânează felurite combinații. Nu. Pretențiile lui sunt ceva mai modeste. El vrea să aibă relații. Dacă îți face un serviciu, nu-ți cere decât să-l inviți într-o seară și să-l lași să-ți povestească viața. E în stare să facă orice pentru tine dacă-l lași ca în schimbul acelui serviciu să-și poată manifesta erudiția lui în materie de fotbal și filatelie. Și mai ales să-l respecte. Asta vrea să cumpere el: respect pentru respect.

Crezuse la un moment dat că-mi făcuse și mie un serviciu. Era o iluzie de-a lui, o biată iluzie, nu-i cerusem și nici nu-mi făcuse nici un serviciu. Are și această calitate bizară... Cere răsplata pentru

servicii pe care nici prin cap nu-i trece să le facă... Cerea în schimbul acelui serviciu imaginar puțină căldură sufletească.

– Nu-ți cer nimic. Nu-ți cer decât să mă respecți.

Ei, respect. Mi se părea că vrea cam mult... decât respect, i-am promis că-l plătesc cu bani-gheață.

A refuzat cu indignare.

– Nu vreau bani, vreau să mă respecți puțin...

Am ridicat prețul, în speranța că o sumă mai măricică l-ar fi ajutat să renunțe la respct.

Aceeași indignare măreață.

– Vreau să mă respecți!...

Plângea aproape amenințător.

– Te rog să mă respecți.

Eu rămâneam nepăsător.

Atunci el se hotărî să joace ultima carte.

– Dacă-ți împrumut fără dobândă zece mii de lei ai să te gândești la mine cu stimă?

I-am spus că n-am nevoie de bani.

După asta și-a revenit.

– Lasă-lasă, cumpăr eu respect din altă parte.

În loc de talent

Y nu are talent dar nici nu-și face probleme din această pricină. El caută să dea impresia unui om de talent – călăuzindu-se după ideea că «impresia contează». De aceea, el se zbate să mimeze talentul, inspirația, și chiar pasiunea artistică.

Dacă e regizor la teatrul Y își manifestă talentul țipând în loc să dea indicații actorilor; Y găsește că e mult mai comod și mult mai artistic să țipe. Nu știe niciodată ce vrea, și atunci se răzbună pe propria sa ignoranță, urlând ca din gură de șarpe. Y crede că urlatul e totuna cu autoritatea artistică. Țipă și are impresia că progresează. Țipă și are impresia că face o artă mare. Pentru el nu există texte, ci numai pretexte. Chiar și Shakespeare este un pretext pentru

manifestarea personalității. Nu înțelege textul și atunci îl interpretează în mod foarte personal. Din ignoranță se naște fantezia. Realizează ceva «pe marginea textului», pe lângă text totdeauna brodează câte ceva, dar cu esențialul nu se întâlnește niciodată.

Dacă Y e cumva actor întârzie sistematic și premeditat de la repetiții. I se pare că lipsa de disciplină la care el are dreptul e un omagiu adus marelui său talent. El își pune prea mari speranțe în această amărâtă lipsă de punctualitate. El crede că e suficient să întârzii la repetiții ca să poți fi un interpret genial al lui Hamlet. E convins că nepolitețea implică automat geniul.

El are toate ticurile unei mari personalități, în afară de personalitate. El crede că personalitatea e totuna cu suma unor tabieturi. De aceea are grijă să-și câștige prestigiul unui individ straniu și irascibil. A auzit el că lord Byron era un tip cam sucit, și – deși în adâncuri el e un biet derbedeu rezonabil – caută să imite neliniștea și ciudățenia altora. Dar când Y ajunge să facă ceva anume, să scrie, să regizeze sau să interpreteze, se vede de la o poștă că sărmanul nu are nici o taină de ascuns.

De grija altuia

Un foarte înțelept proverb – ca toate proverbele de altfel – spune că «prostul moare de grija altuia».

Într-adevăr, există o categorie întreagă de oameni gata să se ocupe de alții, dar niciodată gata să se ocupe, cât de cât, și de ei. Ei sunt oricând pregătiți să renunțe la a mai face curățenie în casa lor, numai și numai din plăcerea de a șterge praful de pe mobilele altora.

Ei au impresia, adică ce impresie, convingerea, și încă ce convingere, că ei sunt perfecți, că ei au rezolvat totul și deci se pot ocupa în liniște de alții. De morala lor nu se mai ocupă. Au grijă să facă de planton la capătul moralei altora. De sănătatea lor, aflată de fapt pe dric, iarăși nu se mai ocupă. Au grijă ca ceilalți să nu răcească. Munca pe care o au de făcut, munca pentru care s[illegible] evidențiați și retribuiți, de mult nu-i mai interesează. Îi interesează în schimb

munca altora. Pe cât de plictisiți, afanisiți și acriți sunt de slujba lor, pe atât de pasionați sunt de slujbele celorlalți. În legătură cu munca altora au chiar și idei, au chiar și pasiune. Ei nu depun pasiune decât în lucrurile care-i privesc pe alții. În specialitatea lor sunt de-o ignoranță totală și apocaliptică. Când e vorba însă de alte domenii, mintea le bubuie...

Bineînțeles că, din pricina moralei altora, au chiar și insomnii. Propriile lor potlogării nu le ridică nici o problemă, dorm tun. Dar morala altora îi terorizează pur și simplu. Ce se întâmplă cu X? Ce are de gând să facă Y? Unde o să ajungă N?

Singura dorință a lui e să nu se ocupe de el însuși. De orice, de oricine, numai de el nu. E-n stare să se acuze și de soarta întregii omeniri, numai el să scape basma curată.

Misterul

Am să mor și n-am să știu niciodată ce fel de om e X. N-am să știu nici dacă e prost, nici dacă e inteligent, nici dacă e un escroc, nici dacă e un înger... Îți scapă. Îți scapă mereu printre degete. N-ai de ce să-l apuci... Nici măcar de guler nu poți să-l apuci... Cum e vorba să ia o atitudine, X dispare, moare și se naște din nou când nu mai e nevoie să ia atitudine.

E o figură stranie într-un fel. X își trăiește toate împrejurările vieții, în afară de împrejurările decisive. Atunci – ca prin farmec, X dispare... Nu suportă situațiile dramatice – împrejurările capitale... Înțelege să-și ia micul dejun, dar nu înțelege ca viața să-l pună într-o situație complicată... Are o adevărată alergie față de orice problemă mai gravă...

De aceea X, vrând-nevrând, are și filozofia lui... Nu se putea ca o asemenea lașitate totală să nu nască și un început de meditație. El se cam îndoiește de gravitatea vieții... Dacă aude că cineva e bolnav, ascultă cu neîncredere... Nu e chiar bolnav... Are o boală, dar nu e chiar bolnav. Are cancer, dar nu e chiar cancer. Chiar și moartea altora, o primește cu suspiciune... A murit, dar n-a murit chiar cu adevărat... Dracu' nu-i chiar așa de negru...

Cum se naște o problemă, cum se ascunde în bârlogul lui, nu vrea să audă și să vadă pe nimeni... Se închide ermetic într-un borcan și se autoconservă cu fanatism și pedanterie... În timpul furtunii nu se mișcă de pe locul lui... Cum apare soarele, cum apare și el, vesel și triumfător...

Dar nu se aventurează prea departe... Dacă se naște o problemă crucială, așa din senin?.... De aceea, trăiește numai în preajma propriei sale frici, să se poată ascunde imediat...

– Știi cine sunt eu?

— Știi cine sunt eu?

Pesemne ați auzit cu toții această frază. E o frază celebră, intrată în antologie. O formulă aproape magică. O asemenea frază o auzim cu toții de câteva ori pe zi.

Cel care o rostește e totdeauna un individ plin de importanță. E atât de plin, încât această importanță i se revarsă parcă în jurul lui.

Tu îți vezi liniștit de treabă. El are impresia că în autobuz l-ai bruscat puțin. Atunci vezi că popândăul de lângă tine crește, crește și se transformă într-un dulău. Și îți flutură deasupra capului fraza aceea magnifică, amenințătoare ca o sabie:

– Știi cine sunt eu?

Cu această frază e convins că te-a pus la pământ, ca o lovitură de sabie bine calculată.

Tu, bineînțeles, nu știi. De unde să știi biografiile tuturor oamenilor care circulă în autobuz. Dai din umeri respectuos și ispășit.

Altă dată – în fața unei case de bilete – individul care duhnește de importanță de la o poștă, așa cum alții duhnesc a băutură, ți-o ia înainte, convins că el se bucură de o jurisprudență specială. Tu încerci un palid protest. El devine din nou măreț și te sfidează:

– Știi cine sunt eu?

Nu știi, de unde să știi.

E convins că el are un regim special, că lui totul i se poate permite.

Odată, tot în fața unei case de bilete, cam asta e locul unde își demonstrează ei superioritatea, s-au întâlnit față în față doi asemenea barosani.

– Știi cine sunt eu?

– Da... știu cine ești...

A rămas îngrozit. Parcă l-ar fi lovit careva drept în creștetul capului. Îngrozit de ideea că cineva «știe cine e el», a devenit modest și a plecat în grabă, ca un câine plouat...

Așa că, nu vă mai intimidați. Dacă cineva vă întreabă plin de măreție:

– Știi cine sunt eu?

Răspundeți calm:

– Da. Știu cine ești...

Și din clipa asta persoana importantă se dezumflă ca un balon de săpun.

Căldura

Y adoră căldura. Încă de pe băncile școlii adora căldura. Nu era mulțumit de câtă căldură dăruia soarele. Mai dădea și de la el, adăuga și el câte ceva la binefacerile naturii. Vara – umbla în palton. Nici în luna lui cuptor nu se despărțea de căciula lui de blană.

Dar îi plăcea nu numai căldura soarelui ci și căldura sobei. Acolo trăia, lângă sobă. Acolo dormea, acolo muncea, acolo gândea, lângă sobă. Simțea o atracție aproape magnetică pentru căldură. Căldura era idealul vieții lui. De aceea și folosea cu tandrețe diminutivul «călduricǎ». Cum vedea o sobă, cum se lipea de ea. Acolo rămânea mult și bine – trebuia să folosești forța ca să-l convingi să părăsească soba.

Dar nu-i plăcea numai căldura sobei și a soarelui. Adora, în aceeași măsură, căldura sentimentelor. Mereu era într-o stare de incandescență. Mereu se agita, mereu punea ceva la cale. Dar și agitația asta își avea dimensiunile ei restrânse. Se muta de la o sobă la

alta. Chiar și planurile de viitor erau legate de aceste posibile mutații. Cum să ajungă de la o sobă caldă la una și mai caldă.

Să-i fie cald, tot mai cald – asta era deviza care-i călăuzea pașii. E știut că prea multă căldură adoarme. În toiul pasiunii, Y se pomenea adormind. Încărcase soba peste măsură...

Dar el adora nu numai căldura sobelor. Nu numai căldura sentimentelor. Adora – în același timp – căldura posturilor ușoare și bine retribuite. Dacă avea o sobă caldă, voia ceva și mai cald – trăgea, cu alte cuvinte, la căldurică.

Era cald – și nu muncea.

Era cald – și leafa mergea...

Fluturii sunt atrași de ispita luminii. De multe ori plătesc cu viața această cutezanță. Y a plătit la fel. Atras de ispita căldurii, s-a trezit într-o zi scrum și cenușă. Îi părea sincer rău, dar n-avea ce să mai facă...

Să-ți procuri singur iaurtul...

G nu vede oamenii așa cum sunt, ci cum ar vrea el să fie sau, ca să fim mai clari, cum i-ar conveni lui să fie. El socotea că fiecare om de pe acest glob este – cel puțin teoretic – un salariat al său, de la fiecare așteaptă tot felul de servicii.

De aceea privește oamenii în perspectiva serviciilor pe care le așteaptă de la fiecare. Un prietem care să-i achite telefonul, un alt prieten care să-i facă rost de-o piesă la mașină, fiecare prieten își are sarcina lui foarte precisă. Câte servicii, atâția prieteni. G nu cunoaște ideea unei prietenii gratuite. De fapt, în conștiința lui întâi există serviciul – și apoi – mai târziu, ca o concluzie logică – apare și prietenul drag, hărăzit de soartă să facă serviciu. El aplică în viață legea biologiei care susține că «funcția creează organul». Deci, serviciul naște amiciția...

Când se uită la o femeie o și vede curățindu-i hainele și pregătindu-i regimul dietetic de care are atâta nevoie. Imediat cântărește serviciile pe care le-ar putea obține îndrăgostindu-se. Căci, fire sensibilă, G se îndrăgostește în schimbul acstor mici servicii.

Dispariția unui frumos sentiment o observă tot pornind de la aceste mici, blestemate și inepuizabile servicii.

– Dacă Luiza mă iubea, azi aveam iaurt la masă.

Sau:

– Dacă Maricica mă adora, aveam pantofii lustruiți.

Dispariția acestor frumoase sentimente îl lovește direct. Trebuie să-și curețe singur pantofii. Trebuie să-și facă singur rost de iaurt...

Să-ți procuri singur iaurtul...

– Ce viață...

Nostalgia pensiei

Y e un om încă tânăr, bolile nu l-au asaltat, părul nu i-a căzut, dantura arată ca o reclamă convingătoare, cu toate astea gândurile, toate, spre pensie îi zboară. Pensia i se pare nu încununarea unei vieți de muncă, ci apogeul vieții, de aceea fiecare zi care-l desparte de pensie i se pare o adevărată pedeapsă a destinului.

Y nu mai trăiește de la o vreme. Și-a amânat trăirea pentru mai târziu. Y nu mai trăiește, își așteaptă pensia. Așa că a reușit să-și transforme viața într-o sală de așteptare. Croșetează, citește, se uită pe fereastră, se scarpină în urechi și așteaptă ca poarta de aur a pensiei să se deschidă și pentru el.

Desigur, Y are și el dreptul la pensie. Nimeni nu-i contestă acest drept. Dar Y a început încă de pe acum – cu aproape douăzeci de ani mai devreme – să ducă o viață de pensionar. N-are boli, dar își îngrijește cu fanatism boli imaginare. Voltaire, dacă nu mă înșel, spunea că dacă Dumnezeu n-ar fi existat, ar fi trebuit inventat. Y aplică acest paradox flumeț în materie de boli. acă bolile nu există, ele trebuie inventate. Și cu oarecare bunăvoință, Y a reușit să-și confecționeze câteva.

Îi e teamă ca pensionarea să nu-l găsească nepregătit, de aceea caută să se antreneze, să se acomodeze din timp. Și toată viața și-o transformă în aceste exerciții de aclimatizare. Caută să-și cruțe

energia. Dacă ar fi după el, s-ar închide într-o cutie de sticlă, ar sta acolo amorțit și n-ar învia decât în ziua pensiei.

Și-a făcut rost de galoși și tabieturi de om bătrân... Pensia i se pare supremul examen la care va fi supus, de aceea ia conspecte, învață, dornic să reușească și el la un examen în viață.

El s-a autoamorțit – dar timpul se încăpățânează, nu vrea să treacă.

Galoșii și tabieturile stau și așteaptă clipa în care se vor putea răsfăța în voie.

Mai are încă douăzeci de ani de muncă și-l apucă groaza când se gândește că timpul nu-i vine în ajutor, îl lasă să aștepte.

El s-a autoîmbătrânit, și pensia nu vine.

Hrană și amintiri

De multă vreme Y nu mai trăiește de fapt. Nu știu anume ce s-a întâmplat cu dânsul, dar este în afară de orice îndoială că și-a luat adio de la viața activă. Deși nu este încă pensionar, deși este un om încă în puterea vârstei, și-a făcut rost de o psihologie de pensionar. Deși vârsta amintirilor e încă foarte departe, Y s-a hotărât să trăiască în amintiri.

Pentru Y, amintirile au devenit hrana preferată. N-are nevoie de aer și de apă, în schimb, are nevoie de amintiri. Trăiește numai în trecut, prezentul îl plictisește de moarte. Meditând sau, mai exact spus, confundând meditația cu trândăvia, Y își ronțăie amintirile cât e ziua de mare.

Ironia soartei face ca Y nici să nu aibă un număr suficient de amintiri. De aceea e nevoit să ronțăie aceeași amintire de câte două-trei ori în aceeași zi. Bietele amintiri aproape că s-au scorojit de atâta înverșunată folosire. Tot lipsa suficientă de amintiri îl silește pe Y să inventeze fel de fel de amintiri, fel de fel de întâmplări senzaționale, care au păcatul capital de a nu se fi întâmplat niciodată. El amestecă cu bună-știință întâmplările reale cu cele inventate, numai și numai să-și asigure hrana cea de toate zilele. Y se și vede eroul unor

întâmplări extraordinare și adeseori povestește prietenilor prin câte a trecut el în viață

Idealul său e să-și îmbogățească energic colecția de amintiri. Unii își fac colecții de tablouri, de timbre, de cutii de chibrituri, Y caută să-și pună la punct o frumoasă colecție de amintiri. Pentru el amintirile sunt un produs de larg consum, de aceea se străduiește să se aprovizioneze din belșug. Vrea să nu ducă niciodată lipsă de un asemenea delicat produs, să aibă întotdeauna ce ronțăi la gura sobei. Dacă ar fi după el, ar cumpăra amintiri cu bani gheață.

Din pricina acestui cult al amintirilor,. Y s-a cam prăfuit. El nu mai e în stare să-și amintească ce a făcut ieri, în schimb e capabil să-și amintească imediat, cu o precizie halucinantă, ce a făcut acum zece ani de zile. Dacă are de făcut o treabă urgentă se simte stingher ca un somnambul, se plimbă prin realitatea imediată ca un om picat din Lună. Când ajunge însă la amintiri, chiar și cele inexistente, Y simte că trăiește, începe să capete chef de viață.

Cu timpul, Y s-a înfundat în trecut ca într-o mlaștină, nu mai știe cum să iasă la suprafață. Cu timpul a devenit și el o amintire... Falsă sau reală, Dumnezeu știe...

Când să le faci pe toate?

Un vechi escroc, destul de celebru la vremea lui, mărturisea într-o clipă de sinceritate:

– Aștept să-mi fac o avere uriașă. După aceea o să devin și eu un individ moral...

Sunt unii indivizi pentru care morala este o chestiune de viitor și niciodată de prezent. Morala este întotdeauna ceva care va fi cândva, într-un viitor încețoșat, și, bineînțeles, niciodată o realitate imediată.

Pentru această categorie de indivizi morala pare o treabă destul de puțin urgentă, niciodată presantă, o treabă care oricând se mai poate amâna. N-au intrat zilele în sac... Afacerile, în schimb, distracțiile, combinațiile, ipocriziile, bacșișurile nu suferă amânare,

nu admit nici o întârziere de o secundă, ele trebuie să aibă loc imediat, cu precizia unui ceasornic.

Numai că viitorul acesta de aur etic nu prea sosește niciodată. Morala este lăsată să aștepte mult și bine, nimeni nu se grăbește să renunțe la impostură și bacșiș. Morala pare o inevitabilitate funebră, asemenea morții; de ce să ne forțăm să fim morali, când până la urmă tot vom fi siliți să devenim oleacă mai curați? De ce să ne grăbim? Morala tot ne ajunge din urmă... Nu trebuie să părăsim viciile, tot o să ne părăsească ele pe noi.

Până la acea morală ipotetică și viitoare, acești impostori își văd liniștiți de negustoriile prezente. Se grăbesc să se asigure ca nu cumva virtutea, asemenea unei boli cumplite, să-i lovească într-o bună dimineață, pe nepusă masă, fără să-i întrebe, să devină oameni de treabă împotriva voinței lor.

În orice caz, ei caută să împingă cât mai departe zilele virtuții. Și-a pus la punct casa, și-au pus la punct garderoba, și-au reparat dantura, și-au schimbat mobilierul, și-au reparat garajul, dar problemele de conștiință le amână la nesfârșit.

– Când să te mai ocupi, domnule, și de conștiință, când?

Așa că sărmana conștiință e mereu amânată și tărăgănată de pe o zi pe alta.

A venit și moartea, și individul nostru tot n-a avut timp să se dedice conștiinței... Când să le faci pe toate?...

Iubire și resemnare

W a ajuns într-o dimineață la concluzia că este un om rău, acrit și meschin. Această concluzie l-a îndurerat. W nu vrea să fie nici rău, nici acrit, nici meschin. «De ce să fiu meschin, când pot foarte bine să fiu generos?... Cu alte cuvinte, tot banii ăia îi dau...»

Și fără să se întrebe de unde-i vine acreala și meschinăria, W s-a hotărât să fie generos. Mai bine spus și-a băgat în cap să fie generos. De câte ori cineva avea o nenorocire, W se trezea compătimindu-l.

Dacă cumva întârzia să-şi manifeste compasiunea intra în alarmă. «Idiotule, fii generos, du-te la om şi strânge-i mâna».

W se chinuia săracul de el să fie cât mai cumsecade, mereu îşi fixa această idee pe care se străduia s-o ducă la capăt. În fiecare zi îşi dădea dispoziţii dintre cele mai severe. «Astăzi trebuie să-i priveşti pe oameni fără urmă de invidie şi răutate. Astăzi o să te duci să-i faci o vizită prietenului tău bolnav. Astăzi o să-ţi strălucească ochii de bucurie».

Dar W se chinuia, bietul de el, degeaba. Degeaba îşi propunea el să fie cumsecade, nu prea reuşea. El ducea în adâncul sufletului dorul acelei meschinării în care se recunoştea şi în care se simţea ca în sânul lui Avram. Dar călăuzindu-se de ideea că trebuie să fie generos se comporta ca atare, răspândea, scrâşnind din dinţi, bunătate în jurul lui. Asta până când i-a ajuns cuţitul la os. De atâta bunătate forţată, lui W i s-a acrit. Şi-a dat seama că nu poate să se mai siluiască atâta vreme. De altfel după fiecare faptă mai rezonabilă pe care o făcea, W stătea la pat de oboseală. Îi părea rău de fapta bună pe care o făcuse într-o clipă de necugetare. De atâta cumsecădenie se simţea obosit şi terorizat. Nu mai ştia cum să scape din această închisoare a generozităţii în care intrase de bunăvoie.

Dar până la urmă tot el şi-a spus că dacă a jucat pe cartea iubirii, trebuie să joace pe ea până la urmă. N-are rost să se mai schimbe. N-are rost să se mai apuce acum, cu slaba lui pregătire profesională, să urască oamenii. Orice schimbare implică anumite riscuri. Dacă m-am hotărât să iubesc oamenii, hai să-i iubesc, ce-o fi o fi. Şi aşa nu mai aştept prea multe de la viaţă...

...Şi aşa din oboseală şi din frică W s-a resemnat, sărăcuţul de el, cu ideea iubirii de oameni.

Orgoliul urii

Y se mândreşte cu duşmanii lui. E convins că numărul mare de rivali, reali si imaginari, pe care-i are, e cea mai bună dovadă a capacităţii lui. În orice caz, până una-alta asta ar fi cam singura dovadă.

– Toată lumea mă urăște... ține să precizeze Y, foarte încântat de dușmăniile pe care le are pe piață... Cuvântul «piață» e, totuși, cel mai propice. Dușmăniile lui Y sunt un adevărat capital etic și financiar, pe care are grijă să-l îmbogățească permanent.

– Toți mă invidiază...

Declarația lui Y, ca să fiu sincer, mă nedumerește. Nu prea văd pentru ce naiba ar putea fi invidiat Y. Pentru calitățile lui?! Nu prea sunt... Pentru situația lui?! E destul de șubredă... Pentru sănătatea lui? Și așa e pe drojdie... Pentru păcatele lui? Și alea sunt mediocre, meschine și șterse... Pentru talentul cu care improvizează diverse distracții folosind ca materie primă bețele de chibrit? Sincer vorbind, nu văd în asta un motiv de invidie...

Cu toate astea, își etalează mereu inamicițiile, ca o duduie rochiile aduse de la Paris.

– W se face galben de ciudă când mă vede.

– Z face alergie numai când aude numele meu.

– V m-ar ucide cu mâna lui, dacă ar putea... Stau și mă uimesc de acest șir de ură imaginară pe care Y a reușit să-l clădească ani și ani de zile... E foarte mândru de ura pe care o stârnește în jurul lui.

– Tuturora le stau ca un ghimpe în ochi!...

Dacă ar ști Y cât de mult îl iubim, cred că s-ar sinucide.

Din solduri

X trăiește din solduri și visează solduri. El caută mereu să obțină o reducere. O reducere în ceea ce privește cămășile, o reducere în ceea ce privește sentimentele. Totul caută să obțină la un preț cât mai ieftin. Ideal ar fi să obțină totul și să nu dea nimic, dar așa ceva e totuși mai greu. De aceea, X vânează toată ziua ocazii, ocazii mici, ocazii mari, așteaptă mereu o situație favorabilă, pândește mereu o conjunctură norocoasă.

De aceea țelul existenței lui este «ocazia». Mereu așteaptă asemenea ocazii și mereu te întreabă dacă nu știi ceva de ocazie. Dacă se întâmplă să piardă așa ceva, e nenorocit zile în șir.

– Ce s-a întâmplat? De ce ești atât de abătut?

– Cum să nu fiu amărât? Am pierdut o mare ocazie...

După ce a pierdut o mare ocazie devine mai prudent. Se informează mai metodic. El știe întotdeauna unde și când poți să găsești o mașină mai ieftină și o nevastă mai puțin exigentă. El știe întotdeauna unde poți să găsești pantofi la un preț foarte rezonabil și amici care nu-ți pretind nimic. Tot căutând asemenea ocazii, X intră fără să vrea și pe tărâmul aventurilor. Dacă găsește un obiect la un preț suspect de ieftin nu se întreabă de unde îl are cel care vrea să-l vândă, și se grăbește să-l cumpere, călăuzindu-se după ideea că «nici o ocazie nu se ratează». Nu-l interesează decât să obțină o reducere de prețuri, să adune în magazia lui cât mai multe asemenea «chilipiruri».

El nu ratează ocazia de a face o beție zdravănă. Chiar dacă n-are chef să bea, chiar dacă se simte prost cu sănătatea, ocazia i se pare atât de ispititoare încât n-o poate evita. Nu rezistă nici la ispita de a face o mică aventură sentimentală chiar dacă femeia cu pricina e urâtă ca muma pădurii. Asta n-are importanță. Important e ca ocazia să nu se rateze. Nu pierde niciodată ocazia de a spune glume idioate chiar și într-o atmosferă de înmormântare. Nu pierde ocazia să ia cuvântul la ședințe deși n-are nimic de spus. Asta fiindcă nu poate să piardă ocazia de a fi remarcat și de a-și auzi glasul și capul.

...Și așa individul nostru care n-a scăpat nici o ocazie și n-a ratat nici o ocazie a reușit să-și rateze viața și să piardă ocazia de a trăi.

Împărăția micilor servicii

Se spune că escrocii se înțeleg între ei. Da, asta-i adevărat, rar mi-a fost dat să văd escroci care să se bată până la sânge. Se simt de la distanță, au ei niște semnale magice cu ajutorul cărora se recunosc imediat. Eu sunt escroc, tu ești escroc, hai să trăim împreună, n-are nici un rost să ne certăm... Și micii escroci se înțeleg între ei, stabilesc o adevărată mafie. Și așa se face că acești escroci reușesc să organizeze un fel de împărăție a micilor servicii... Ei n-au planuri mari, nu vor să dea cine știe ce lovituri, ei vor numai ca afacerea cu micile servicii să meargă ca pe

roate. Am văzut chiar frumoase clipe de comuniune sufletească între un mic escroc de la Alimentara și un mic escroc de la o librărie de centru. S-ar părea că, dat fiind natura meseriei lor, să domnească oarecare neînțelegere sau măcar puțină stînjeneală. Ei bine, nu, domnea cea mai gingașă dintre înțelegeri... Micul escroc de la Alimentara îi furniza ouă ceva mai proaspete, iar celălat, în schimbul ouălor ceva mai proaspete, îi furniza hrană sufletească. Acești mici escroci confundă locurile lor de muncă cu un fel de moșie unde-și pot face interesul și unde pot oferi casă și masă tuturor amicilor. De aceea toate relațiile dintre ei se fac sub imperiul acestor mici servicii. Îmi faci un serviciu, îți fac un serviciu. Relațiile dintre ei sunt destul de necruțătoare. Cum nu mai ești în situația de a le face un mic serviciu, te dau afară cu bagaje cu tot. De aceea ei aleargă numai după cei care pot oferi și ei, la rândul lor, asemenea mici servicii. Și astfel s-a creat această împărăție a micilor servicii unde nu pătrund decât cei hotărâți să ofere aceste blestemate mici servicii. Cum nu faci parte din această împărăție ți-e mai greu să obții un lucru sau altul. După ce o tânără vânzătoare de librărie mi-a oferit cartea pe care de mult și zadarnic o căutam, dânsa aștepta ca la rândul meu să-i ofer un mic serviciu. Nu-mi cerea nici un suprapreț, nu-mi cerea nici măcar să o invit seara la un local. Îmi cerea să am încredere în talentul ei de poetă, s-o ajut să publice. Asta mi s-a părut cam prea mult. Ca în locul unei cărți, fie ea și o capodoperă, să ți se ceară încredere estetică, e prea mult. Ce-o să se mai întâmple când o să ceri niște ouă proaspete? Dacă la o carte există asemenea pretenții exorbitante... ?!

Ridicolul răzbunător

X vrea să se răzbune.

N-a suferit el prea multe, dar totuși vrea să se răzbune. Și-a confecționat și o mutră în această direcție, o expresie plină de ură și dispreț. Și o dată mutra confecționată, s-a pus pe treabă. A avut și el o nefericire în amor, în anii studenției, și de atunci a tras concluzia că toate femeile sunt rele, frivole și mârșave. În amintirea acelei nefericiri din prima tinerețe, X

a hotărât să se răzbune pe toate femeile care îi vor ieși în cale. E foarte ispitit să aducă nefericire în jurul său, – i se pare o mare performanță bărbătească – de câte ori o femeie suferă din cauza lui, se simte răzbunat. Întâi se simte flatat, și după aceea, răzbunat. Colindă prin viață ca un vânător fanatic prin pădure. «Împușcă» victimele și se simte răzbunat.

Dar X se simte foarte jignit dacă cineva nu vrea să sufere din pricina lui. I se pare că i se ia un drept sacru, stabilit prin lege. Oamenii vor fi obligați să sufere din pricina lui, să-i ofere această plăcere. Pe cei care nu vor să sufere din cauza lui îi socotește insensibili, oameni lipsiți de gingășie sufletească. De fapt, rana din prima tinerețe s-a cicatrizat de mult. A și uitat cum arăta fata care i-a respins iubirea. Dar ura i-a rămas intactă. Își îngrijește ura cu grijă, îi e teamă să nu se stingă, să nu se domolească. De aceea are grijă s-o alimenteze cu tot felul de argumente, s-o hrănească și s-o îndoape. Din această ură și-a făcut un stil de viață care crede că-i șade bine, așa cum alții sunt convinși că le șade bine cu pălăria pe ureche. A devenit un tip. Un tip dur. Și-a făcut și o filozofie cu care o duce de azi pe mâine.

Și această ură îi ține de urât... Penibilă viață trebuie să fie aia pe care numai ura o ține în picioare.

Plagiatorul

Tot ceea ce realizează X o face din nevoia de a imita, dorințele lui nu sunt decât fotocopii ale dorințelor altora. De fapt, el n-are probleme și aspirații proprii – se mărginește să le plagieze pe ale altora... Dar, după ce le plagiază, are impresia că sunt problemele lui, copia se dovedește mai aprigă decât originalul.

X nu dorește ceea ce el are nevoie, ci dorește ceea ce au alții; mereu se află în competiție, mereu gâfâie să nu piardă ultimul tren. Nu-i place să conducă mașina, nu-i place să se plimbe, dar și-a cumpărat mașină ca să nu rămână în urma vecinului de bloc...

Tot din dorința de a imita și-a cumpărat și o căsuță la țară, la Snagov. Nu se duce niciodată acolo, nici măcar vara, dar se simte în al nouălea cer gândindu-se că nu se află mai prejos decât alți colegi de facultate. Ideea că și-a cumpărat o căsuță la țară îi ajunge; el de idee avea nevoie, și această idee l-a costat o grămadă de bani.

Pe plan sentimental X e o ființă destul de liniștită și echilibrată – cu toate astea și-a înșelat soția tot din dorința de a imita pe alții, de a nu rămâne cumva în urmă și-n acest gingaș domeniu. În realitate n-a făcut decât să plagieze până în cele mai mici amănunte aventura stupidă a unui coleg de birou. Nici măcar în scena despărțirii n-a fost original, și pe aia nefericitul a copiat-o cu indigoul dintr-un film italian. Aventura nu i-a adus nici o bucurie, l-a plictisit de moarte, dar e fericit că «a avut și el povestea lui», «și-a trăit și el experiența lui».

X n-are personalitate; de tot ce are nevoie copiază de la alții, începând cu modelul pardesiului și sfârșind cu trăsăturile de caracter. Cum vede o cravată frumoasă, își cumpără și el una la fel. Cum aude o idee care a avut oarecare succes în societate, o încorporează organic, devine ideea lui. El nu râde cum îi vine lui să râdă, până și aici plagiază cu nerușinare, de aceea ai impresia ciudată că l-ai mai văzut odată, că nici cravata și nici ideile nu le vezi pentru prima oară.

X fură de la alții până și problemele sufletești. Copiază chiar și angoasa și neliniștea altora. Le copiază și le trăiește. În acest domeniu e deosebit de gelos. «Adică, alții să aibă angoasă și eu să n-am?»... I se pare că angoasa și automobilul sunt la fel de necesare în societate, o dovadă că e un individ respectabil. «Dă-o încolo, trebuie să am și eu neliniști metafizice din când în când... » Și tot plagiind automobilul și metafizica altora, tot copiind aspirații și probleme străine, X a uitat de el, X a pierit de mult... Dar și-așa, c-un picior în groapă, tot mai plagiază pe alții.

În perspectivă

S. este ceea ce se numește un băiat cu perspectivă. Toată lumea îl numește așa și toată lumea s-a obișnuit cu această idee. De ce are S. perspective, în ce constă

aceste perspective, bineînțeles nimeni nu știe. Nimeni nu știe și de fapt nici nu vrea să știe. E suficient că S. e un băiat bun, ce-i aia un băiat bun iarăși nu-i prea clar nimănui, și că acest băiat bun are mari perspective. În ce domeniu, nu se știe.

De aceea el trăiește cu ce are. Adică cu perspectiva. Adică cu nimic. El nu trăiește decât la viitor. Prezent nu are și nici nu-l interesează să aibă. Cum să te intereseze prezentul când ai în fața ta perspective atât de luminoase?

S. este greu de cap dar e convins că în viitor va fi foarte inteligent. Cu gândul la inteligența sa viitoare se resemnează ușor cu ideea că în momentul de față este cam greu de cap. S. este incult dar e convins că în câțiva ani va ajunge un erudit, și din această pricină, analfabetismul lui actual nu-l îngrijorează, S. n-are nici o meserie dar e convins că peste câțiva ani va ajunge un strălucit om de știință, ceea ce-l face să suporte cu voie bună mizeria lui profesională prezentă. Dar chiar și în domeniul etic el se bazează tot pe perspectivă. Minte de îngheață apele, dar e convins că în viitorii cinci ani va spune numai adevărul. În momentul de față e un taler cu două fețe dar are convingerea că în viitorii 3-4 ani, dacă nu mai devreme chiar, va reuși să urască duplicitatea. În momentul de față e stăpânul unei inimi reci și meschine, dar e convins că viitorul îi va rezerva printre alte surprize plăcute și o inimă plină de duioșie și sensibilitate.

Așa că pe S. îl așteaptă un viitor de aur. E drept că nu se prea grăbește să ajungă la acele zile minunate. E prea satisfăcut de prostia lui prezentă ca să ducă dorul inteligenței viitoare. E destul de satisfăcut de ticăloșia lui actuală ca să fie măcinat de dorul viitoarei lui purități. Dar îi face plăcere să se gândească la acele minunate perspective care-l pândesc. În felul acesta prostia prezentă i se pare mai ușor de suportat. Dar în numele acestor perspective i se iartă toate păcatele.

– E într-adevăr superficial în momentul de față. Dar peste câtăva vreme va fi un individ foarte profund... E destul de ticălos dar peste câțiva ani o să fie un caracter atât de integru încât n-o să-l mai recunoaștem.

Până una alta băiatul nostru e foarte mulțumit de prezentul lui meschin și nu dorește să ajungă în acel viitor strălucit.

Singurătate fățarnică

De câte ori are prilejul X se laudă cu singurătatea lui. Nu scapă niciodată prilejul să vorbească cu lux de amănunte despre miraculoasele binefaceri ale singurătății, ca și cum această singurătate ar fi un fel de croazieră pe Mediterană. Vorbește de această singurătate luxuriantă ca despre o fericire pe care a cucerit-o cu greu. A luptat ca să fie singur, s-a străduit să fie singur și a reușit să-și pună pe umeri galoanele singurătății.

Y declară că se plictisește cu ceilalți oameni, că el rămâne singur ca să se poată distra în voie. Numai singur poate să râdă cu gura până la urechi, numai singur poate dansa în voie, numai singur poate discuta lucruri interesante și chiar în contradictoriu. Cum apare o altă ființă omenească, Y se întunecă la față. I se pare chiar ciudat că pe această imensă planetă mai există încă o ființă omenească în afară de el.

Y vorbește despre mirifica lui singurătate ca despre o insulă izolată de restul umamității, așezată foarte departe de prostie și birocratism. De fapt, amicul nostru s-a retras din pricina vanității. Vanitatea a fost cea care l-a împins spre singurătate, vanitatea a fost aceea care l-a silit să-și facă bagajele și să se mute în superba lui izolare. Era convins că oamenii trebuie să-i dea mai mult, trebuie să-l prețuiască mai mult și, îngrijorat că recompensele nu apar imediat, a hotărât să fuga de lume.

De fapt, pe insula lui pitorească amicul nostru se cam plictisește. Desigur că poți să gătești de unul singur, dar e mai greu să dansezi de unul singur. Toată această mizerie amicul reușește s-o coloreze. De acolo, din imensa lui singurătate, el așteaptă cu răbdare câte un semnal din-afară. Doar-doar o veni cineva care l-ar chema în altă parte. El de-abia așteaptă să refuze o asemenea invitație. Deși se plictisește amarnic singur, ține să-și păstreze cu ghearele și cu dinții

aureola lui de om singuratic. Cu acest prilej laudă din nou singurătatea și-și manifestă suveranul lui dispreț față de semeni.

Spre disperarea lui, de la o vreme e cam lăsat în pace. Nimeni nu-l mai tulbură. Nimeni nu se mai chinuiește să-i zdruncine liniștea. Nimeni nu-l mai asediază cu dorințe și invitații. Atunci amicul nostru se plictisește groaznic. Ar da oricât ca să fie invitat undeva, iar el să poată refuza invitația plin de dispreț. Dar o asemenea invitație nu mai vine și amicul nostru simte îngrijorat că nu-și mai poate exploata disprețul. Stă cu disprețul în el și nu-l mai poate arunca asupra nimănui.

Complicitatea

Sunt anumiți oameni care n-au chef de viață. N-are rost să analizăm aici cum de au ajuns în această stare, asta e situația. Dar, ca mulți oameni care vor să moară, nu vor să moară singuri. Dacă ei sunt neliniștiți, vor să fie și alții neliniștiți. Dacă lor le e lehamite de viață, vor să le fie și altora lehamite de viață. Dacă ei se plictisesc de moarte, vor ca și alții să se plictisească de moarte.

De aceea acești indivizi suspecți și siniștri umblă mereu în căutare de victime. Caută mereu oameni de care se agață, oameni pe care să-i ducă acolo unde vor să meargă ei.

Ei sunt convinși că nefericirea lor e și nefericirea ta. N-au nici o îndoială în privința asta.

– Nu-i așa că și ție îți vine să te sinucizi?

E foarte mirat când află că nu, tu n-ai chef să te sinucizi. E foarte mirat că alți oameni vor să trăiască, n-au problemele și ambițiile lor.

– Cum? Tu nu vrei să te sinucizi?

Au convingerea că în acest fel i-ai trădat, de parcă ai fi stabilit cu ei un pact secret de a muri împreună sau de a te plictisi împreună.

– Mă miră foarte mult. Aveam o părere mai bună despre tine.

Pe cât sunt de sumbri, pe atât sunt de neobosiți. În căutarea de noi victime, nu disperă niciodată. Sunt convinși că până la urmă tot vor găsi un nefericit care o să vrea să plângă împreună cu ei.

Toate proiectele lor de programe comune se fac sub semnul acestei totale și negre nefericiri.

– Nu vrei să ne plictisim împreună?

Chiar și legăturile amoroase pornesc de la necesitatea de a uni două plictiseli într-una singură.

– Tu te plictisești singură? De ce nu vrei să ne plictisim împreună? E mult mai plăcut așa.

Propuneri asemănătoare fac și în ceea ce privește uciderea timpului.

– Hai să ne omorâm timpul împreună...

Că ei vor să moară și să lâncezească, îi privește... dar ar fi frumos din partea lor dacă ar avea curajul să lâncezească singuri, prin propriile lor forțe.

Nefericitul generos

We un individ ceva mai ciudat. Adică, să fim mai expliciți, un derbedeu cu o viață sufletească oleacă mai agitată. Dar într-un fel e generos. Chiar prea generos, chiar suspect de generos. Atât de generos încât te pune pe gânduri și nu mai știi cum să fugi din calea mărinimiei lui. Dacă-i ceri împrumut o sută de lei, generosul se arată foarte mirat de modestia rugăminții tale. O socoate aproape jignire personală. Imediat îți oferă o mie de lei împrumut și invitația de a petrece vacanța de vară la o mătușă de-a lui de prin părțile Sibiului.

De fapt, ca să intrăm mai repede în miezul problemei, amicul nostru e generos ca să te aibă la mână. După ce-ți face fel de fel de servicii pe care nu i le-ai cerut niciodată începe să-și ceară și el drepturile. Îți atrage respectuos atenția că ți-a împrumutat o mie de lei și că în schimbul acestei sume îți cere ca măcar [illegible]itezi din când în când. Straniu e că în schimbul acestor avantaje materiale pe care le oferă, el cere o recompensă de ordin moral și spiritual. Într-adevăr, te

invită câteva zile la o mătuşă de prin părţile Sibiului, dar îţi cere la sfârşitul vacanţei să recunoşti cât e de talentat. Nu-ţi cere altceva nimic. E drept că, din când în când, te duce cu maşina până la Sinaia, dar odată ajuns pe la Câmpina, la înapoiere, îţi cere să-i dai un certificat de nobleţe morală.

S-ar părea că activitatea lui e destul de dezinteresată. S-ar părea că e chiar dezavantajos să împrumuţi o mie de lei şi să ceri în schimbul acestei sume aprecieri estetice. Dar individul nostru duce şi o activitate secretă febrilă şi suspectă şi are nevoie să facă o impresie bună. De aceea, când e vorba să obţină o apreciere pozitivă, estetică sau morală nu se uită la ban. E oricând gata să scoată câţiva bani de la C.E.C. pentru a cumpăra calificativul de inteligent, e oricând gata să renunţe să-şi cumpere o pereche de pantofi ca să-şi procure cu aceeaşi sumă calificativul de sensibil.

Eram şi eu într-o vreme puţin îngrijorat... Oare de ce cheltuieşte omul ăsta atâţia bani ca să-şi cumpere stimă? Oare de ce e dispus să achiziţioneze oricând cu bani gheaţă aprecieri elogioase? Eram convins că această negustorie abstractă o să-l aducă la sapă de lemn. Mi-a zâmbit însă cu o superioritate care mi-a spulberat toată neliniştea.

– N-avea nici o grijă... Îmi scot eu banii...

Eternul spectator

Filozofia lui pricăjită, dacă teoretizarea laşităţii sau sinteza mizeriei se poate numi filozofie, e să stea pe tuşă. Nu se bagă, nu se amestecă, n-aude, nu vede. Prima lui datorie e să fie orb şi surd. Nu-i orb şi surd din naştere ci, ceea ce e şi mai grav, din convingere. El nu participă la viaţă, e numai un veşnic spectator. Îşi pune ochelarii de soare şi priveşte amuzat: ia să vedem ce se mai petrece în continuare şi în sufletul altora?

Aşa cum alţii trăiesc din leafa altora, omul nostru trăieşte din sufletul altora. Asistă, instalat comod într-un fotoliu, chiar şi la propria lui viaţă; când îi place ceva aplaudă, când nu-i place ceva ţipă.

Decât să iubească, el personal preferă să vadă un film pe această temă. E și mai comod, e și mai plăcut, și nici nu plătește pensie alimentară. Numai în calitate de spectator reușește să se încălzească; iar când el însuși, împins de împrejurări e obligat să trăiască, se plictisește. De-abia așteaptă să scape de ghearele realității și să se oprească într-o carte care tratează aceeași temă.

Nu-i place să facă sport, îl apucă groaza numai la această idee, dar, bineînțeles, ar comenta o viață întreagă un 11 metri tras de Pîrcălab și apărat de Voinescu. Plăcerea lui cea mai mare e să comenteze. Pentru așa ceva e gata oricând. La serviciu – discuții pe marginea muncii. Nu-i place să muncească, dar îi place să comenteze treburile pe care le are de făcut. Totul pe margine. Pe marginea unui film, pe marginea unei cărți, pe marginea unui stadion. Totdeauna pe margine și niciodată în centrul vieții.

Nu înțelege să fie decât spectator, și orice încercare de a-l sili să trăiască i se pare o impietate. De aceea își apără cu sălbatică energie dreptul sacru de a rămâne pe tușă. El nici măcar nu vrea să progreseze. Îi e teamă că progresul l-ar obliga să renunțe la meseria de spectator. Îi e teamă ca nu cumva o femeie să se amorezeze de el, să i se răpească plăcerea sfântă de a comenta și de a nu trăi.

Fără îndoială că și vestea morții o va primi prin poștă. El va primi vestea și se va conforma destinului.

«Ce băiat bun a fost... Ieri am băut o bere cu el și astăzi nu mai e».

O să-i fie ciudă că alții îi vor comenta moartea.

Veșnicul copil

Deși a trecut energic de 40 de ani, X a fost și a rămas un copil. Îi e foarte greu să părăsească scutecele de dragul unei haine la două rânduri.

Și mai ales îi place să fie dădăcit și sfătuit, îndrumat și alintat. Nimic nu face până nu întreabă pe alții.

– Aș vrea să văd un film muzical. Tu ce părere ai?

Întreaga societate îi apare ca o dădacă menită să-l educe, să-l alăpteze și să-l ridice când cade jos. Îi e lene să-și rezolve singur problemele, îi e lene să-și ducă singur lingura la gură – de aceea cerșește sfaturi în dreapta și-n stânga.

– Aș vrea să-mi întemeiez un cămin fericit. Nu cunoști cumva o fată frumoasă, sinceră și cultă?

E atât de neajutorat, încât așteaptă să i se aducă totul de-a gata pe tavă.

Așteaptă și ca Moș Gerilă să-i aducă, în loc de jucării, o femeie pe care s-o ia de nevastă. De agitat nu se agită, de îndrăgostit nu se îndrăgostește, el stă și așteaptă ca un băiat cuminte.

Are și-un anume farmec personal, căci și-n probleme destul de gingașe reacționează ca un țânc răzgâiat.

– Vreau și eu o primă! Vreau și eu o primă!

N-are încredere în părerile lui, i se par cu desăvârșire neserioase, în schimb se dă în vânt după părerile altora. Are convingerea că numai alții pot gândi cu adevărat în interesul lui. De aceea, dacă cumva îi trece o idee prin capul lui de țânc, o dă afară, o alungă cum alungă o muscă de pe obraz.

Când cade jos, nu se ridică multă vreme. Nu că n-ar putea să se scoale în picioare – la 40 de ani așa ceva nu mai constituie o problemă – dar îi place să fie ajutat.

– Ce-i cu tine, băiețaș?

Îi place să fie mângâiat, răsfățat și alintat.

Dacă nu vine nimeni să-l ridice, preferă să stea pe jos, să miaune și să protesteze. Dacă nu i se aduce o femeie – așa cum dorește – preferă să rămână burlac.

Din cauza acestui veșnic miorlăit de pisică bătrână și greoaie, multora le-a devenit simpatic.

Țâncul a devenit escroc. Și atunci a început să se răsfețe. La serviciu – când îl văd atât de plângăreț și de nepriceput – li se face milă de el. Din această milă n-are decât de câștigat. Alții muncesc în locul lui. Într-un fel se poate spune că țâncul nostru răzgâiat «trăiește

prin procură». Dornic să n-aibă nici o bătaie de cap, dă altora «mandat» să se descurce în locul lui.

E interesantă însă dârzenia cu care amicul nostru își apără dreptul de a purta scutece. Pentru nimic în lume n-ar renunța la scutece. A îmbătrânit, a căpătat riduri, dar tot merge de-a bușilea. A chelit, dar tot nu renunță la scutece. A căpătat burtă, dar tot merge în patru lăbuțe.

Dacă renunță la scutece, înseamnă să dea ochii cu viața.

Or, el nu vrea așa ceva. El vrea să moțăie și să se alinte.

Galben de invidie

De fapt, V. are ciudă pe toată lumea. Pe toți oamenii, pe toți bărbații, pe toate femeile, pe întreg universul. Invidia lui e vastă și multilaterală. Pe unii îi invidiază pentru tăria lor de caracter, iar pe alții pentru banii strânși la ciorap. Pe unii pentru statura lor înaltă, pe alții pentru gingășia și modestia lor.

Tot ce nu-i aparține, i se pare demn de invidiat. Invidia îl roade sistematic, cum roade apa mării stâncile, dar el nu renunță la invidie. În ciuda acestor eroziuni, nu abandonează lupta.

Cum vede că un om e, dintr-un motiv sau altul, fericit, tremură de ciudă; i se pare că s-a comis o nedreptate, că legalitatea a fost călcată în picioare. Faptul că cineva are o bună dispoziție, i se pare cu totul inadmisibil. Cum își permite cineva să zâmbească, când el nu zâmbește? Unde ne trezim?

Are o traistă imensă și mereu și-o alimentează cu tot felul de invidii negre sau galbene, mereu are grijă să-și asigure materia primă. Invidia e pâinea lui cea de toate zilele.

Din pricina invidiei s-a îmbolnăvit. Dar și pe patul de suferință – c-un picior în groapă – continuă să invidieze pe toată lumea. Era gelos până și pe bolile altora. Invidia e oxigenul lui. Dacă n-ar invidia pe nimeni, ar avea impresia că s-ar sufoca. Dar neagra invidie a început să-l înghită încetul cu încetul.

A început să-i înghită într-o zi urechile, în altă zi convingerile estetice. Se simte din ce în ce mai prost; se miră sincer că i-a dispărut urechile.

El a pierit într-o bună zi, dar invidia a supraviețuit. El e de mult oale și ulcele, dar invidia care l-a devorat ca pe-un pui de găină bleg și neajutorat, trăiește și astăzi.

Patronul

Are un aer protector de Meccena generos și durduliu și, când ți-e lumea mai dragă, îți amintește că te-a făcut om.

El te-a făcut om. El ți-a dat stimă și apartament, nevastă și carieră, prestigiu moral și concediu la Sinaia, cu alte cuvinte, el te-a făcut om.

– Hă, dacă nu eram eu și acum zăceai într-un fund de provincie...

Bineînțeles, tu n-ai vrut să fii om. Dar el te-a silit, te-a împins și te-a zgâlțâit, cu el nu merge să te eschivezi. Te-a scos din noroi, te-a curățat, ți-a pus o floare la butonieră și ți-a dat o slujbă onorabilă.

Bineînțeles, nu poți să devii om, în accepția domniei-sale, dacă nu-i plătești o anume taxă. Pe gratis, nu scoate pe nimeni din marasmul moral. Desigur, admite să-i achiți recunoștința în rate, dacă ești băiat bun îți asigură anumite facilități. Îți ridici fruntea spre soare, dar pentru această demnitate impozitul de recunoștință e absolut și obligatoriu.

Asta e meseria lui. Să facă oameni. Să te înainteze pe schemă. Să modeleze caractere. Mereu își laudă activitatea. Pe mulți i-a făcut el «oameni». Nu precizează ce erau aceștia înainte de a-i atinge el cu bastonul magic. Înainte nu erau nimic – acum sunt oameni. El i-a scos de la naftalină, el i-a făcut oameni.

Cere însă tuturora recunoștință veșnică – toți acești oameni îi devin argați. Mereu le amintește taxele la care sunt obligați.

– Să nu uiți că te-am făcut om.

– Să-mi aduci vin de sărbători, că te-am făcut om.

– Să vii să-mi repari televizorul, eu te-am făcut om...

Fiind atât de generos, a scăpat definitiv de grija întreținerii apartamentului. Când i se deranjează instalația electrică, nu plătește din buzunarul lui, își amintește de un individ pe care l-a făcut om, și-l pune la muncă... Pentru nici o treabă nu se deranjează. Și de biletele de tren are grijă tot un individ pe care l-a scos din mocirlă...

Trebuie să-și curețe parchetul. Stă și se întreabă cine ar fi demn de această nobilă sarcină...

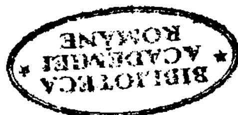
Plăcerile disperării

X trăiește mereu în drame. Nu trece zi de la Dumnezeu să n-aibă o dramă. Chiar în zilele cu soare își face rost de-o dramă... Fiecare fleac se transformă într-o problemă încărcată de cele mai negre abisuri. Chiar și cumpărarea unui bilet de cinema îi creează numai dileme, coșmaruri, întrebări... Să mă duc la cinema? Să mă duc singur sau cu soția? Are rost să mă duc la cinema? E cinematograful o artă? N-a spus Malraux că cinematograful nu este o artă? Și, în general, are arta vreo valoare?

Bineînțeles, că după îndelungi chinuri se duce la două filme... Are impresia că se afundă într-o prăpastie... După prăpastie apar, bineînțeles remușcările... Cum am putut să mă duc la două filme? Dacă nu se ducea la nici un spectacol, nici așa nu era bine. «Am început să mă abrutizez, nu mai văd un spectacol, nu mai citesc o carte»...

Dar adevărul e că, în adânc, se mândrește cu problema lui. E fericit că are probleme, e încântat de angoasa lui cum sunt alții încântați de mașina lor. I se pare că această problemă îi și dă anumite drepturi, drepturi pe care cei lipsiți de angoase nu le merită. Chiar și-n restaurant pășește înăuntru cu conștiința foarte limpede a zbuciumului său interior. Pe baza acestui zbucium, cere să fie servit mai repede.

Toată familia trebuie să-i menajeze conștiința lui zbuciumată, să nu facă zgomot, să nu dea drumul la radio și să fie gata oricând să-i asculte spovedania. Toată familia, toți prietenii stau de gardă la căpătâiul acestei mari sensibilități. E în stare să te trezească din somn,

la trei noaptea, ca să te oblige să-i asculți nu știu ce mărturisire. Dacă spui că ți-e somn, te acuză de lipsă de sensibilitate și nu te mai salută...

Toată lumea trebuie să facă drepți în fața zbuciumului său interior. Asta e distracția lui... Până într-o zi, când o să se apuce de pescuit...

Mortul și desaga lui

X face mereu liste. Căci din liste trăiește. Liste cu toate cele. Liste sexuale. Liste morale. Liste financiare. Liste de cărți citite. Liste de idei filozofice. Liste de filme văzute, comentate și recenzate. Liste de oameni de încredere. Tot felul de liste. Cu cât are mai multe liste, cu atât se simte mai bine. El consideră viața ca un fel de desagă, unde trebuie să îndeși, claie peste grămadă, principii, femei, orașe, prieteni, cărți, aforisme, icre negre și cugetări asupra morții. El îndeasă acolo și tot îndeasă, înghesuie și tot înghesuie, convins că la un moment dat, după moarte, o să desfacă desaga, iar femeile și aforismele se vor trezi din morți și vor sări de gâtul lui.

El nu trăiește cu o femeie pentru că o iubește sau măcar îi place, el o seduce ca s-o poată bifa, să nu piardă ocazia, să nu-i lipsească un anume gen, s-o treacă pe listă. Plăcerea lui cea mare și cea idioată e s-o trecă pe listă, atunci se umflă în pene, restul, de fapt, nici nu-l prea interesează. El nu trăiește, el bifează. El nu se duce la mare fiindcă e cuprins de vraja mării, el se duce la mare ca să poată spune c-a fost la mare, să poată bifa și un apus de soare la marginea mării. El nici nu se bronzează măcar, ci se bifează. De aceea, el trăiește cu intensitate numai clipa înregistrării pe tabel, păstrează aceste amintiri așa cum păstrau primitivii capetele prizonierilor uciși. Când trece pe cineva pe listă, are convingerea că l-a ucis, căci numai morții încap în desagă. Despre tot ce a simțit și a gândit ține o evidență foarte strictă, să nu cumva să-și cheltuiască gingășia de două ori în aceeași direcție. El privește viața ca un colecționar, se ocupă numai de ce-i lipsește din colecție, ceea ce e o raritate, umblă mereu

să și-o completeze. Chiar dacă-i place o femeie, nu mai trăiește cu ea, o dată trecută pe listă, femeia e moartă din punctul lui de vedere. Nu admiră de două ori un apus de soare, l-a admirat o dată, l-a trecut pe listă, l-a bifat, gata, merge mai departe. Nici la Eforie n-ar merge de două ori, a fost o dată, gata, se întreabă însă cum ar putea «să impuște o Poiană Brașov», s-o treacă și pe ea pe listă.

Chiar și lenea există

Tot vorbind de tot felul de păcate noi, mai moderne și mai subtile, uităm de cele vechi. E știut că scriitorii tot scormonind în adâncurile sufletului omenesc descoperă nuanțe noi, și în acest fel se uită cele vechi. Așa se face că, ocupându-se ba de una, ba de alta, am uitat că există lenea, păcat simplu, vechi de când lumea, dar poate cel mai odios dintre toate. Nu meschinărie, nu duplicitate, nu carierism, ci lene, lene pur și simplu. Lenea de a te mișca dintr-un loc în altul. Lenea de a deschide gura și a spune două vorbe omenești. Lenea de a gândi, lenea de a sta de vorbă cu oamenii. Lenea de a te îngriji de soarta copiilor. Lenea de a închide ușa. Lenea de a zâmbi. Lene, pur și simplu, înfricoșătoare și totală. Și atunci, în acest caz, individul zace într-o stare vecină cu somnolența sau chiar cu moartea. El n-are nici un păcat, dar e incapabil să se miște măcar doi pași. El zace tot timpul într-o stare de apatie. Nici nu zâmbește, măcar din ipocrizie, căci și ipocrizia cere un oarecare efort. El nu face nici un efort, zace molâu și suveran în întunericul și moleșeala lui atât de atotcuprinzătoare. Dar noi suntem dispuși să vedem cauze mai adânci și să nu vedem că individul e pur și simplu un puturos, incapabil să se spele, incapabil să gîndească. El ar vrea ca întreaga societate să se ocupe de el, numai ca el să poată zăcea liniștit. Alții să-l pieptene. Alții să gândească în locul lui. Vă dați seama că pentru un asemenea om a gândi înseamnă o adevărată nenorocire. Alții să-i iubească nevasta. Alții să muncească în locul lui. Trebuie să recunoaștem că leneșul are pretenții modeste de la viață. El nu vrea de fapt nimic. El nu vrea decât să zacă și, din când în când, muștele care se așează pe obrazul indiferenței lui să fie date la o parte.

De aceea visul acestui parazit puturos, greoi și molâu e să moară în somn. Atâta vrea și nimic mai mult. Să zacă și să moară în somn.

O inscripție de neînțeles

Prin magazine și frizerii întâlnim adeseori inscripții greu de înțeles. Ele se refuză înțelegerii noastre mai anevoie decât abstracțiile lui Kant. Există o asemenea inscripție care în aparență pare simplă ca bună-ziua, dar care, de fapt, ascunde o mare taină – dacă nu a sufletului omenesc, cel puțin a comerțului omenesc. Inscripția cu pricina este următoarea: «Unitate cu deservire exemplară». Deci există o unitate cu totul specială unde ți se dau garanții că ospătarul n-o să te dea pe ușă afară. Logica ne spune că toate unitățile ar trebui să asigure o deservire exemplară, nu unele anume create în acest scop, ca niște muzee singulare. Când intri într-un magazin te aștepți numai la o servire exemplară, nu la una așa și așa. Dacă magazinele unde ți se asigură deservirea exemplară sunt tot atât de rare ca niște temple de artă, ar trebui ca și în celelalte magazine să apară inscripțiile de rigoare: «Aici se asigură o deservire așa și așa», «Onorata clientelă este asigurată că nu va fi dată afară». Altele trebuie să aibă curajul să mărturisească adevărul, oricât de crud ar fi acel adevăr: «Aici nu se asigură o deservire exemplară», «Aici ospătarii noștri sunt obraznici...»

N-am înțeles niciodată aceste oaze ale comerțului perfect. N-am înțeles cum de se pot împărți unitățile comerciale în unități în care clientul e primit cu plecăciuni până la pământ și în altele în care este pur și simplu dat afară. Deservirea exemplară, care este de fapt obligația elementară, devine astfel un eveniment cu totul și cu totul ieșit din comun. Așa se ajunge că păstrăm până la adânci bătrâneți amintiri despre ospătarii care s-au purtat frumos cu noi. Așa se face că ajungem să ținem minte pînă în ceasul morții chipul de neuitat al unei vânzătore care n-a ridicat tonul. Așa se face că povestim și altora evenimentul, cu totul senzațional, sublim și de neînțeles, despre vânzătoarea care nu s-a înghesuit să ia bacșiș... Așa se vor naște

legende și balade despre vânzătorii care pur și simplu își fac meseria, se vor naște cântece nemuritoare despre ospătarii care-și văd de treabă și nimic mai mult...

E O VITEJIE UNEORI SĂ TRĂIEȘTI !!!

(Din însemnările unui pesimist de profesie)

Mortul cu parale multe

El este omul care a reușit în viață, de aceea se uită la noi, cei fără zeci de mii de lei la ciorap, cu o imensă superioritate. A reușit în viață, fiindcă poate să cumpere orice. Crede că falimentul moral poate fi recompensat de un dever bun. «Pe femei, eu le cumpăr cu amintiri cu tot». De câte ori are nevoie de ceva, cuceritorul cumpără. Vidul sufletesc l-a ajutat să aibă succese doldora. Nu se dă în lături de la nimic cînd e vorba de ceva care-i face plăcere. E interesant că, deși sentimentele le plătește cu bani gheață, el pretinde sentimente dintre cele mai gingașe. «Eu ofer sume fabuloase dar cer în schimb sentimente frumoase». Cu alte cuvinte, pentru banii lui cere o marfă pe alese, nu vrea să fie trișat. Să ofere mătase naturală și să primească sentimente fățarnice!

Deși are studii de specialitate, a preferat să se facă gestionar; prin această modestie fățarnică ajunge mai ușor la câștiguri fabuloase. Pe toți cei care muncesc îi privește cu nemărginit dispreț. «Uite, eu nu-mi câștig pâinea cu sudoarea frunții și pâinea mea este mai dulce decât a vostră». Pur și simplu, el nici nu înțelege cum de se istovesc oamenii pentru un salariu când, cu mai puține eforturi și oarecare viclenie, poți obține câștiguri mult mai mari. «N-am înțeles niciodată cum poți să trăiești o singură dată și să și muncești în același timp». De aceea, pe toți cei care nu sunt șmecheri îi privește cu compătimire, ca pe niște infirmi. «Săracii oameni de treabă, habar n-au ce este viața». El confundă viața cu câștigurile pe care le face, cu tangourile pe care le cere lăutarilor, cu femeile pe care le cumpără, cu mobilele pe care le înghesuie alandala în încăpere, el crede că toate astea se numesc viață.

De fapt, cuceritorul nostru este mort. Mort de-a binelea. Numai că el nu-și dă seama. A murit de multă vreme, și chiar când cere lăutarilor să-i cânte ceva de inimă albastră la ureche tot mort este. El crede că sumele înghesuite în sobă și în fundul bibliotecii, între tartajele unei broșuri, sunt dovadă că trăiește. Când cineva i-a replicat gloriosului cuceritor că-i de fapt un modest cadavru, cuceritorul s-a grăbit să demonstreze în plină stradă că încă n-a dat ortul popii. «Sunt mai viu ca oricând. Am o sută douăzeci de mii în rezervă și trei femei care mă adoră. Am două mașini și doi prieteni care ar muri fără mine».

El nu știa, sărmanul, că toate acestea pledau pentru moartea lui. Se spune că despre morți trebuie să vorbești numai de bine. Dar nu cred că întotdeauna moartea absolvă pe om de păcatele lui; de aceea există și morți care trebuie vorbiți de rău.

Plăcerile suferinței

X nu se simte bine decât în dramă. Drama e viața lui. Nenorocirea e singura lui plăcere. Se simte în suferință ca la mama acasă... Ar tot suferi o viață întreagă...

X n-are o zi liniștită – o zi fără dramă... Nu l-am văzut o singură dată calm și împăcat. Într-un fel îl invidiez, dacă mă pot exprima așa... De unde scoate omul ăsta atâtea drame? De unde are puterea asta de a se văita încontinuu? Cum de nu obosește, pentru numele lui Dumnezeu?

Capacitatea lui de a suferi e cu adevărat inepuizabilă. X e mereu la datorie... Cum îi deschizi ușa, cum îl găsești oftând sau blestemând... Chiar când mănâncă oftează... Chiar dacă îl întrebi unde e strada cutare, întrebare neutră după cum se vede, îți răspunde cu același aer de veșnică suferință.

– Strada aia?... De unde vrei să știu eu... ?

Când are o întâlnire cu o femeie, iarăși suferă. Se bărbierește și suferă.

– Eu știu dacă o să vină la întâlnire? Parcă poți să știi... ?

Dar dramele – asta e ironia vieții – îl cam ocolesc pe amicul nostru... Totuși reușește să se descurce... Transformă în dramă chiar întâmplările plăcute... Îți vorbește despre o excursie la Poiana Brașov ca despre o catastrofă cosmică...

– Am ajuns acolo la opt seara. Ne-au dat camere de un singur pat...

Unde e drama, nu pricep... În fiecare zi X are o problemă de conștiință. Și-a făcut din procesele de conștiință un adevărat tabiet.

– Am făcut bine că mi-am cumpărat televizor? Am auzit că televizorul abrutizează.

El nu știe de fapt cum stau lucrurile. A auzit... A auzit că televizorul abrutizează, a auzit că iubirea aduce – odată cu plăcerea – și suferință. A auzit că...

Mai suferă omul... Dar nici chiar așa...

Cerșetorul

El nu umblă în zdrențe, dimpotrivă, e ceea ce se numește un tip elegant, chiar cu floare la butonieră și cu părul pomădat. Cu toate acestea, toată lumea se ferește de el ca de un cerșetor. Domnul acesta elegant cerșește tot timpul, de la sentimente eterne până la bani de o țuică. ~~Nu-i place să umble decât~~ în cârje. Elegant, dar în cârje. Chiar teoretizează această oroare de umbla pe picioarele lui ca un om normal. «Omul are nevoie de cârje». Cerșește cârje în dreapta și în stânga. Are mai multe cârje decât picioare. El nu crede în nimic și cere altora să-i dea o credință, după ce aceștia i-au plătit și o țuică bătrână. «Dați-mi, mă, ceva în care să cred».

Și așa mergând în cârje, cerșește tot felul de sentimente. Încontinuu umblă cu cheta și cere fiecăruia să lase câte un bănuț în cutia milostiveniei. Cade cu plăcere în genunchi, căci plăcerea lui cea mare e umilința și cerșește femeilor sentimente alese. «Iubește-mă și pe mine, că doar n-o fi moarte de om». Ca orice cerșetor, se mulțumește cu puțin. dacă cere o mie de lei și i se dau cinci lei, el este fericit, «tot a ciupit ceva». Dacă cere iubire eternă și i se oferă o

sărutare părintească pe frunte, n-o refuză nici pe aia, [illegible] bună și asta.

Ca să obțină câte un bănuț în tinicheaua cu care umblă de dimineața până seara, cerșetorul dă și un fel de program artistic. El și-a stabilit cu timpul, tot practicând cerșetoria, un anumit ritual și un anumit repertoriu. Bineînțeles, e convins, ca și femeile pe care le ajung principiile din urmă la bătrânețe, că viața lui e un roman, că a suferit mult și, bineînțeles, n-a fost înțeles. Dar imediat după ce suferă cere ca suferința lui să fie răsplătită, ori printr-un mușchi la grătar, ceea ce e întotdeauna cel mai indicat, ori printr-un sentiment din cele mai alese. Dar cerșetorul te obligă ca, după ce-i asculți suferința, să pui mâna în buzunar. Dacă nu-i oferi nimic, mârâie. Căci cerșetorul care trăiește din cerșit nu admite să nu fie plătit cu bani gheață sau cu sentimente curate. Ai ascultat, trebuie să plătești. Și din această suferință, pe care și-o cultivă cum își cultivă alții răsadurile de roșii, cerșetorul și-a făcut un costum elegant și o duce destul de binișor, hrănindu-se din mila tuturora. De fapt îi e lene să meargă pe picioarele lui, de aia cere tot timpul cârje. Îi e lene să creadă în el, de aceea preferă să creadă în alții. «Tu ai fost pentru mine ca un Dumnezeu. M-ai ajutat să trăiesc. Nu mă dezamăgi, că iar rămân fără un sprijin în viață». Să te ferească Dumnezeu să-i aduci cerșetorului vreo dezamăgire. Cum e dezamăgit, cum bea de stinge.

Totdeauna cerșetorul echivalează depresiunea sufletească în cantități de alcool. Pentru o dramă în amor, e în stare să dea pe gât patru chilișoare de vin, pe care le plătește, bineînțeles, ori cel care a produs nenorocirea, ori martorul întâmplător al dezastrului. De aceea nu-i bine să aduceți cerșetorului vreo dezamăgire. Asta vă poate ruina.

Nimic

O să vi se pară ciudat, dar există oameni care, deși sunt încadrați, deși semnează condica la [illegible] stabilită cu o punctualitate magnifică, deși uneori sunt chiar evidențiați și bătuți pe umăr de șeful ierarhic, nu fac nimic. Absolut nimic.

Sunt unii care muncesc mai de mântuială, sunt unii care jumătate din timp bârfesc, jumătate din timp trudesc, dar şi unii care nu fac nimic. Opt ore sunt trecute în program, opt ore le risipesc. Din faptul că niciodată n-a făcut nimic, n-a rezolvat nimic, nu i-a trecut nici cea mai palidă idee prin cap, n-a avut – culmea – decât de câştigat. Trândăvia asta sistematica şi modestă i-a adus un nimb de seriozitate, de om integru, căruia nu i se poate reproşa nimic. Nespunând niciodată nimic, X n-a spus nici o prostie, deci X e un individ inteligent. X n-a luat nici o hotărâre niciodată, deci X e un tip cumpănit, «care nu ia hotărâri pripite». De fapt, e un individ corect. Singurul lucru care i se poate reproşa e că «nu este nimic» şi că «nu face nimic». În rest – ce pretenţii poţi să ai?

Câteodată, când instituţia e aglomerată, dumnealui e invitat ca, după ce n-a făcut nimic în cele opt ore, să nu facă nimic şi după-amiaza, să-şi irosească timpul şi-n ore suplimentare...

Nu se poate spune că omul nostru bârfeşte. N-are un asemenea păcat. Dimpotrivă – avem de-a face cu un taie-frunză câinilor plin de bun-simţ. Nu ţi-ar părăsi pentru nimic în lume biroul ca să dea o fugă la bufetul «Oituz». Mai mult decât atât, bravul nostru amic e un fel de «om al datoriei»; îl găseşti oricând la masa de lucru. El pierde timp chiar şi din iniţiativă proprie. Adeseori vine şi noaptea la birou, stă de gardă măreţiei lui, doarme şi nu face nimic. E incapabil să rezolve ceva, e incapabil să citească o hârtie care i se adresează, e incapabil să ia o hotărâre; îi place, pur şi simplu, să doarmă. Atunci, în loc să doarmă acasă, s-a hotărât să doarmă la serviciu. Bineînţeles, nu doarme la modul grosolan, mai curând aţipeşte. Acasă e, într-adevăr, mai comod, se doarme mai bine, dar nu te plăteşte nimeni. Te odihneşti, dar leafa nu merge. Pe când aşa, având o slujbă, gingaş plătită, doarme buştean în contul statului.

Nu numai că doarme în timpul producţiei, dar mai e şi veşnic prezent la datorie. Se gândeşte cu bucurie la vremurile de aur ale pensionării... Atunci va dormi acasă, în patul lui comod, şi va fi şi plătit... De aceea, fiecare an care se duce i se pare un dar al naturii.

Mult prea fericitul...

Într-un fel, X e un individ care merită să fie invidiat. El nu vede în viață decât ceea ce îi convine. Chiar dacă îi cade o cărămidă în cap, se lasă dus la spital, dar nu recunoaște că i-a căzut o cărămidă în cap. O femeie îl refuză dar el nu observă refuzul femeii și în schimb își face probleme cum să scape de ea. Mereu se simte asaltat de tot felul de femei divine, cum s-o liniștească pe Brigitte Bardot ca să nu se supere Monica Vitti, cum să-i spună lui Antonella Lualdi că n-o mai iubește fără ca biata femeie să sufere. Din acestă grandomanie se naște chiar și un fel de delicatețe.

«Nu vreau să sufere nimeni din cauza mea». Toate problemele lui sunt problemele gloriei. «Dacă dau un articol la o revistă nu se supără cealată revistă? Cum dracu' să le împaci pe toate?» În critica cea mai violentă el vede latura pozitivă a lucrurilor... «Numai marile personalități sunt controversate». Așa că lui, prea fericitului, nu i se pot întâmpla decât lucruri plăcute. Dacă o femeie l-a părăsit, l-a părăsit fiindcă îl iubea prea mult... Dacă se tace în jurul unei cărți scrise de el înseamnă că oamenii sunt atât de tulburați încât n-au găsit cuvintele cu care să-și exprime admirația. Oricum ai lua-o, nefericirea n-ajunge până la el. Viața îi dă prea mult și atunci încearcă să se arate plictisit. Are prea mulți prieteni. Are prea mulți bani... Are prea mulți admiratori. E convins că natura a exagerat dându-i atâtea calități și vede în aceste calități o mare primejdie... Se socoate prea inteligent... Se socoate prea sensibil. Se socoate prea talentat. Se socoate prea frumos... «Măcar mai urât să mă fi făcut natura».

Ei bine, maica natura n-a vrut să-i facă nici un rabat... Nu i-a refuzat nici o calitate... I-a dat de toate. Din această pricină e foarte trist uneori. Ar vrea și el un necaz, o problemă, un eșec, o femeie care să-l refuze, mă rog, ceva...

– Când te gândești că nimeni nu mă persecută. Toți mă apreciază...

– De prea mult bine, geme și oftează... Binele l-a încercuit, și înăuntrul acelui cerc prietenul nostru oftează... Așteaptă o nenorocire care să-l scoată din impas... Dar chiar dacă ar veni o nenorocire el tot n-ar realiza-o, ar crede că e o scrisoare de la Brigitte Bardot. N-are a face, sărăcuțul... Îi e scris să moară fericit!

La înălțimea guvizilor

Niciodată n-am crezut că guvizii, știucile, păstrăvii, nici măcar deliciosul somn, nici măcar superbul morun, nici chiar admirabilul și-n veci adoratul nisetru, pot ajunge criterii după care un om ar putea fi supus judecății. N-am crezut niciodată că un pește – fie el banala știucă sau aristocraticul nisetru – poate recompensa activitatea unui om...

– Ai muncit, ți-ai făcut datoria, ți-ai iubit meseria și familia. N-ai mințit, n-ai furat, n-ai înșelat, ți-ai câștigat pîinea cu sudoarea frunții. Pentru toate acestea vei primi drept răsplată o ciorbă de pește.

Acest sentiment de infern l-am trăit în ziua de 9 august 1968 într-un frumos restaurant din localitatea climaterico-balneară Eforie-Nord. Acest sentiment l-am trăit cu atât mai acut cu cât nu sunt de loc un gurmand și o porție de nisetru nu-mi schimbă viziunea asupra lumii. Am cunoscut în spital oameni care și cu cîteva zile mai înainte de a muri își aminteau, recapitulând, datele majore ale existenței, fripturile mâncate și vinurile sorbite. Am pătruns deci în infern cu ochii nevinovați ai unui copil. Ospătarul cu pricina te cântărea dintr-o privire și dădea imediat sentința: «Ăsta merită pește. Ăsta merită știucă, ăsta merită nisetru». Mă uitam la cei care mâncau pește cu un sentiment de profund respect. Cine știe ce descoperiri științifice grozave a făcut bărbatul care mănâncă peștele cu atâta justificată poftă și mândrie... Fără îndoială, cel căruia i s-a înmânat saramura de crap este autorul unei nemuritoare capodopere. Apoi, m-au năpădit remușcările. Poate că ospătarul are dreptate... Poate că ospătarul ăsta e chiar justiția implacabilă. Poate că n-am făcut tot ce puteam să fac, poate că nu sunt demn de guvizii care sfârâie atât de picant în tigaia aia sacră...

Cu acest sentiment am părăsit restaurantul din Eforie-Nord, restaurant care m-a obligat să-mi cercetez necruțător întreaga viață... Cândva, poate, mă voi ridica și eu la înălțimea amețitoare a sublimilor guvizi.

Avantajul de a fi vierme

Sunt oameni care vor să treacă neobservați nu atât din modestie, ci din viclenie... Nu se sfiesc să-și recunoască mediocritatea –«ce, dacă sunt prost n-am dreptul la viață?» Gura de geniu, gura de idiot, tot pâine cere... În discuție folosește adeseori fraze cucernice «după modesta mea părere», sau «după umila mea părere». Își refuză fără regrete marile satisfacții. «O femeie frumoasă nu-i de nasul meu». «Eu nu fac capodopere, eu îmi văd de treaba mea».

Dacă modestul cu pricina se ocupă cu scrisul, ține să precizeze că el e un scriitor mediocru, dar care își face, acolo la locul lui, datoria. Are și următoarea convingere, cu cât vor fi mai mulți scriitori mediocri, cu atât mai repede va apărea scriitorul de geniu. Geniul este în concepția lui apogeul mediocrității. El nu face decât să-i pregătească terenul, să-l ajute să aterizeze în bune condiții. «Eu scriu lucruri slabe, dar necesare». E convins de necesitatea operei lui în aceeași măsură ca și de mediocritatea lui. De fapt, în sinea lui socoate că oamenii de valoare au într-adevăr «har», dar nu prea sunt necesari. Cine are nevoie de Homer? Ce,«dacă eu l-am citit pe Shakespeare, am pățit ceva?» Epigramele lui nenorocite i se par indispensabile, așa se explică de ce doarme tun, fără să aibă vreodată insomnii.

Modestia, vicleana lui modestie, îl face să suporte loviturile vieții. Dacă i se respinge o lucrare, nu dez armează, își recunoaște cu plăcere limitele.

– Eu nu sunt Tolstoi.

Sau

– Nu putem fi toți Balzac...

Dacă e părăsit în amor nu suferă, i se pare logic să fie părăsit. Modestia îl ajută să o scoată bărbătește la capăt.

– Are dreptate să mă părăsească. Eu nu sunt Balzac...

Când e admonestat pentru o eventuală porçărie găsește în limitele caracterului său alinarea suferinței și energia necesară pentru alte porcării.

– Ce vreți de la mine? Nu sunt un sfânt...

În stupiditatea vieții pe care o duce vede o mare certitudine.

– Duc o viață atât de tâmpită încât am avantajul că nu mă invidiază nimeni.

El nu este decât un biet om. Mereu ține să precizeze că «nu este decât un biet om» – precizare evident inutilă – nimeni nu l-a confundat cu Pascal.

– Am primit filodormă. Nu sunt decât un vierme.

Cu cât potlogăriile pe care le comite sunt mai mari, cu atât devine mai modest. Nu se sfiește să se numească vierme și – la nevoie – chiar păduche. Simțindu-se vierme, se simte în siguranță; de aceea nu ține să-și depășescă condiția.

E convins că nimeni nu o să se coboare să strivească un vierme.

Cum a ajuns virtutea certificat de boală

X e un individ care din punct de vedere etic «și-a făcut suma». A strâns atâtea virtuți, a ghemuit atâtea principii încât crede că poate să-și permită riscul de a le risipi. X socoate că şi-a făcut datoria, a fost un salariat conștiincios, a fost un soț exemplar și acum poate să-și facă puțin de cap. El susține teoria că acum este rândul altora să fie funcționari incoruptibili și soți ideali. În ceea ce privește virtutea lui, el și-a încheiat socotelile.

– Domnilor, nimeni n-are ce să-mi reproșeze nimic. Am fost curat ca lacrima. Acum, dacă mai fac și eu o trăsnaie, nimeni n-are ce să-mi obiecteze...

Virtutea pe care nefericitul a strâns-o într-o viață întragă i se pare un capital de care acum vrea să profite.

– Eu n-am greșit niciodată. Am și eu dreptul să calc în străchini... De ce alții să aibe acest drept și eu să nu-l am? Eu nu sunt om?

Virtutea trecută, săraca virtute trecută, nefericita virtute trecută devine astfel o frumoasă bază etică pe granitul căreia se clădesc măgăriile prezentului. Ai impresia că el a adunat atâta virtute ca să poată practiva viciul cu conștiința curată.

– Domnilor, un om nu poate să fie toată viața un sfânt. Poți să fii sfânt o perioadă, dar nu poți să fii sfânt o viață întreagă. Eu mi-am făcut datoria față de morală, e rândul să o facă și alții...

X folosește chiar virtutea trecută ca un fel de legitimație menită să-i deschidă toate porțile.

– Eu în 1962 n-am lipsit niciodată de la serviciu... Eu în timp de trei ani de zile nu mi-am înșelat niciodată soția, pe care n-o iubeam.

Săraca virtute trecută, a devenit un fel de certificat de boală. De câte ori i se atrage atenția că minte în 1968, el îți precizează că în 1962 n-a mințit niciodată. De câte ori i se atrage atenția că în 1968 lipsește de la serviciu destul de des, el îți amintește că în 1957 dormea și noaptea pe biroul institutului. Cum îi aduci o acuzație prezentă năvălește asupra ta cu trecutul lui glorios.

Pe baza acestui trecut glorios își poate permite și să bea până ajunge sub masă.

– Ce vă uitați așa la mine? Eu timp de zece ani n-am pus alcool în gură!

După atâția ani de muncă onestă, X are sentimentul că și-a câștigat dreptul de a trăi cum îl taie capul, că și-a câștigat prin virtuțile trecute dreptul de a se bucura de desfătările viciului. El și-a câștigat, după opinia lui, prin muncă cinstită dreptul de a minți de îngheață apele...

...Și așa, în mintea nefericitului X viciul apare ca singura șansă de aspirație profundă, ca un drept sacru pe care l-a cucerit prin luptă.

– Lăsați-mă în pace... Eu am dreptul să decad... Eu mi-am cucerit acest drept prin muncă...

Latura negativă hrănește latura pozitivă sau peștele cel mare înghite pe cel mic

X e un tip foarte nervos... Deși înfăptuiește tot felul de drăcovenii, ne asigură că nu-l reprezintă. Îți lasă impresia că propriul lui caracter nu-i aparține. Caracterul domniei-sale, destul de odios, între noi fie vorba, i-a fost făcut, parcă, cadou, or, după cum se știe, calul de dar nu se caută la dinți. Caracterul îl trage în tot felul de beții și... întâmplări abjecte, deși individul se împotrivește. El n-are nici un amestec. Caracterul e de vină. Anturajul, educația, lectura greșit aleasă, o decepție sentimentală precoce...

– M-ai văzut ieri beat mort... Află că beția nu mă reprezintă, nu e ceva tipic în viața mea...

Dar, deși nu-i tipic, bea de stinge.

– Ai auzit despre mine că l-am turnat pe X... Află că nici delațiunea nu mă caracterizează... Nici nu știu cum am ajuns în situația asta penibilă...

Nimic din ceea ce face nu-l caracterizează.

– M-ai văzut luând filodormă – cunosc cazul. Nu eram cu ăla. Nu eu luam filodormă, ci partea mea slabă și interesată.

Intrând în miezul discuției descopăr că X are o latură pozitivă și o altă latură negativă. Numai că, spre deosebire de alți oameni, X își exploatează la sânge latura negativă.

– Dragul meu prieten – hotărăște X să mă ridice la rangul de amic ca să se poată destăinui mai în voie – cu latura mea negativă mă descurc în viață. Îmi fac cu ea treburile de bucătărie, mizeria vieții diurne. Iau filodorme, strâng bani la ciorap, sucesc capul femeilor...

– Și latura pozitivă a caracterului dumitale ce face?

– Am și o asemenea latură, n-are nici un rost să-mi neg complexitatea. Cu latura mea pozitivă regret ceea ce comite latura negativă.

– Doar atât?

– Visez la o viață mai frumoasă... Visez să fiu mai bun, mai cult, mai corect, mai inteligemt... Că doar nu poți să visezi să ajungi hoț de drumul mare?!

Latura pozitivă – dacă se poate numi așa – zace nefolosită. Ea nici nu există. E numai o plăsmuire a imaginației. Chiar dacă a existat vreodată s-a veștejit din pricina nefolosirii ei...

Și așa, cu timpul, din latura pozitivă a lui X n-a mai rămas nimic. Și iarăși se adeverește că peștele cel mare înghite pe cel mic.

Zidul bunăvoinței

Într-un fel, zidurile de piatră sunt mult mai convenabile. Cel puțin știi la ce să te aștepți. Știi că vei bate cu disperare și știi că nu ți se va deschide. Un zid de piatră te silește să te lupți, să te bați și până la urmă chiar să-l sfărâmi. De aceea, dintre toate zidurile posibile, zidul de piatră e cel mai convenabil. Când e vorba de un zid de piatră știi că ai în fața ta un om plin de cele mai rele intenții, știi că te așteaptă o bătălie îndelungată. Ce te faci însă când zidul nu este din piatră? Aprcape că n-ai senzația că este un zid. Chiar treci peste el, ai desigur iluzia că treci peste el. Zidul e moale și plăcut, o plăcere să te războiești cu el. Cum să dobori un zid care-ți vrea binele? Dar dacă de la un zid de piatră mai poți obține ceva, lovindu-l și crăpându-l, de la un zid blând, de la un zid plin de bunăvoință și cele mai generoase intenții ești sigur că nu vei obține niciodată nimic. Bunăvoința se transformă într-o masă amorfă și cleioasă care înghite totul cu un surâs de cea mai nobilă calitate.

Zidul de bunăvoință e plin de înțelegere. De aici începe sinistra confuzie. El ascultă până la capăt nenorocirea ta, se declară întru totul de acord și, colac peste pupăză, chiar te compătimește. Zidul plin de bunăvoință e uimit la culme că cererea ta, întru totul egală și întru totul îndreptățită, nu a fost aprobată. Zidul merge până acolo cu gingășia încât se și indignează: «Cum, domnule, e posibil așa ceva?» Zidul plin de bunăvoință te înțelege într-adevăr, se declară de acord cu tine, te întreabă dacă te-ai mutat într-o locuință nouă, te întreabă

cum o duc cu sănătatea soția și copiii, dar de făcut nu face nimic. Zidul plin de bunăvoință nu mișcă un deget. Dar nu-ți spune că nu va face nimic, asta te-ar obliga să te înfurii, să-l confunzi c-un zid de piatră, el ține să te asigure de toată considerația lui. Așa că până la urmă nu te alegi cu nimic, poate doar cu respectul și stima lui, dacă de astea duceai lipsă.

Zidul plin de bunăvoință nu respinge cererea nimănui. Oricine găsește la el cea mai deplină înțelegere.

Chiar dacă ai vrea să-i dai cu ceva în cap, este imposibil. Cui să-i dai? Prea se uită la tine cu o privire de copil speriat. Chiar dacă ai vrea să-ți aperi cauza e imposibil. E imposibil fiindcă el e de aceeași părere cu tine și-atunci te simți pur și simplu prizonierul acestei bunăvoințe amorfe și cleioase. Zidul plin de bunăvoință nu ți-e nici prieten, nici dușman.

De aceea, în adâncul sufletului preferi ca acest zid moale să se transforme într-un zid de piatră. Cel puțin să știi că ai în fața ta un om care ți se împotrivește. Dacă ai avea în față un zid de piatră ar fi dumnezeiesc de simplu. Zidul de bunăvoință îți dă iluzia că totul se rezolvă, te târăște de azi pe mâine, și capeți abia la bătrânețe sentimentul că ai fost tras pe sfoară. Orice s-ar întâmpla, acest zid moale și sălciu nu renunță la înfricoșătoarea lui bunăvoință. Chiar după ce te poartă pe drumuri luni și ani întregi, el tot îți strânge mâna cu aceeași stimă. Că de stimă nu te poți plânge.

Zidurile moi, zidurile cleioase , zidurile amorfe, zidurile pline de bunăvoință sunt cele mai insuportabile. O, dacă ar fi mai multe ziduri de piatră ce bine ar fi...

Sărmanii zei

Există indivizi care, așa, într-o bună dimineață, s-au hotărât să se situeze deasupra semenilor. Având o excelentă părere despre ei și o foarte proastă părere despre ceilalți, nici nu le-a fost prea greu. Bineînțeles, n-au pretenția să fie socotiți nemuritori, în această privință sunt ceva mai modești și mai realiști decât colegii lor din vechime. dacă nu se socot nemuritori,

în schimb își atribuie atâtea alte multe calități care compensează din plin vremelnicia. Acești nefericiți zei, căci nimeni n-are de ce să-i invidieze, și-au extirpat cu o îndârjită pedanterie tot ce-au avut și ei cândva cât de cât omenesc. Nu mai au sentimente, nu mai au îndoieli, nu mai au dorințe, nu mai cântă, nu mai dansează, nu mai muncesc, nu se mai odihnesc, nu mai respiră, nu mai oftează, nu se mai bucură. Au reușit cu chiu cu vai să alunge toate aceste omenești trăsături și să-și improvizeze o măreție în care se ascund. Nefericitul lor sublim e un fel de adăpost pentru zile grele. Cum cineva îi jignește cât de cât își iau măreția de coadă și se zăvorăsc în adăpostul lor. Trebuie spus că acești zei sunt foarte susceptibili. Cum îi critici, cum se jignesc și nu te mai salută toată viața. De altfel ei se simt destul de bine așa jigniți și subapreciați, aceste situații neplăcute le măresc complexul de superioritate.

Am avut plăcerea să stau puțin de vorbă cu un asemenea bărbat-zeu, bată-l Dumnezeu să-l bată. Acești zei se plictisesc de moarte, nimeni nu le mai calcă pragul casei, oamenii i-au lăsat singuri cu măreția lor. Or, dacă stai toată ziua bună ziua cu aureola pe cap te plictisești până la urmă, om ești și tu. Așa că, spre surprinderea mea, m-a primit cu bucurie. De mult nu-și mai arătase superioritatea în fața unui biet muritor, așa că vizita mea l-a bucurat nespus. Cu un gest regal mi-a oferit chiar o dulceață de vișine.

Pe urmă, ca orice bețiv sentimental (oricât ar părea de ciudat, între zei și bețivani este o mare asemănare) a început să facă mărturisiri. Asta m-a decepționat puțin. Nu mă așteptam ca un ditamai zeu să-mi facă confidențe. Totuși mi-a făcut. Cum întotdeauna supraoamenii și orfanii mi-au inspirat mila, l-am ascultat.

Mi-a spus că a devenit zeu tocmai fiindcă meseria de om e prea grea. Mi-a dat o explicație care m-a uimit.

– E așa de comod să fii zeu. N-ai nici o bătaie de cap...

Într-adevăr, trebuie să fie foarte comod. Numai că se plictisesc săracii tot zăcând în măreția lor. Fie-vă milă de bieții supraoameni! Mai treceți din când în când pe la ei și aduceți-le o vorbă bună sau înjurați-i de mamă... Se plictisesc de moarte.

Pe ușa din spate

Există oameni care din instinct urăsc lumina și reacțiile directe, de aceea ei preferă întotdeauna ușa din spate. Scara de serviciu e cea care le inspiră încredere. Cu cât e mai insalubră, cu atât încrederea e mai mare. De aceea ei nici nu se chinuiesc să trăiască, ci preferă să se furișeze, să se strecoare. De aceea ajung în viață pe uși dosnice, și tot ce fac seamănă cu afacerile unor borfași.

Să ne oprim o clipă să vedem de ce acești indivizi iubesc cu atâta patimă scara de serviciu, de ce și-au făcut din intrările lăturalnice un adevărat crez de viață. Ei au încercat, ce e drept e drept, în prima lor tinerețe, să intre ca toți oamenii, prin ușa din față. Dar ușa din față li se părea grea ca o lespede de piatră, li se cerea, pentru a o deschide, un anume efort. Li se cerea să gândească, li se cerea să muncească, li se cerea, cu alte cuvinte, să fie oameni. Or, pentru această categorie de indivizi, tocmai existența de om loial li se pare o povară insuportabilă. Așa că au renunțat să mai forțeze intrarea din față. S-au lăsat păgubași, nici măcar nu le-a părut rău.

Și atunci, cu o energie sporită, au început să ducă o viață de noapte, ca a păsărilor de pradă. De cum îi vezi, din depărtare, îți vine să fugi. Niciodată nu știi ce gândesc acești oameni, și ei nu fac mărturisiri decât când sunt siguri că mint de îngheață apele. Spovedania lor cea mai adâncă e în același timp minciuna cea mai crâncenă. Tot ce fac, fac pe ocolite, în cel mai deplin mister. Nu știi pe cine iubesc și pe cine urăsc. Duc o viață cu adevărat misterioasă. Dar ce fac ei de fapt în această viață misterioasă în care mereu șușotesc și pun la cale tot felul de drăcovenii? Răspunsul este mult mai simplu și n-are nimic tainic în el. Misterul lor e numai de suprafață, ca o pelerină romantică menită să acopere găinării din cele mai banale. Aceste misterioase personaje învăluite în taină și discreție, aceste personaje care urăsc lumina zilei nu se țin decât de ciubucuri. În ciuda mutrei lor satanice și a privirii lor mereu la pândă,

s-au dedicat cu trup și suflet unor banale ciubucuri. Și viața lor întreagă e consumată de un șir de asemenea găinării pe care n-au curajul să le comită ziua-n amiza mare.

Trăind numai în mistere, printre scări insalubre, printre șușoteli și taine ridicole, ei au început să semene cu păsările de pradă. Au început să aibă aceleași ticuri, și n-ar fi de mirare dacă într-o bună zi nu le-ar apare drept pe față tradiționalul cioc de pradă. S-au obișnuit atât de mult cu întunericul încât când un asemenea individ a fost silit să dea ochii cu lumina zilei și să intre pe ușa din față, pur și simplu a murit.

Printre picături

Deși individul e vânzător, nu filozof, și e plătit tocmai în acest scop, îți lasă impresia că dacă te servește îți face o concesie. Șueta i se pare sacră și orice întrerupere echivalează cu o barbară profanare. Zâmbetul lui, acru și jignit, pare să spună: «Te servesc, dar e pentru ultima oară când îți fac hatârul ăsta».

De aceea mă îndrept spre această categorie de vânzători cu mare emoție, îmi pare rău că sunt silit să-i deranjez. Curios e că de cîte ori sunt siliți să muncească se simt jigniți; pentru ei trândăvia e tot una cu demnitatea. Se poartă atât de grav incît îmi dă convingerea că este un savant adâncit în cine știe ce complicate probleme de cunoaștere, și dacă-l întrerup, opresc programul științei. Asta mă intimidează: niciodată n-am vrut să barez calea progresului. Mă privește cu un aer abulic și superior, ca omul obligat să coboare din lumea abstracțiilor aici, pe pământ. Mă examinează rece, ca pe un pigmeu care a cutezat să intre în templul zeilor.

– Ce vrei dumneata ?

Într-adevăr, cum am cutezat să tulbur sacra pălăvrăgeală a unui vânzător?! Unde mi-a fost capul?

Dintr-o dată te simți mărunt și meschin. Nici nu-ți mai vine să mărturisești că vrei o pereche de pantofi. Acest vânzător intră în categoria oamenilor care reușesc ca tocmai datoria lor de bază, pentru

care sunt retribuiți și bătuți pe umăr, să o facă printre picături... printre altele, dacă au timp. Fiecare comportare, cât de cât civilizată, îi cere un efort supraomenesc. Dacă e politicos, îți face o concesie, ca și cum normal ar fi să-ți dea cu ceva în cap. Dacă te servește, își calcă pe inimă, ca și cum normal ar fi să te dea pe ușă afară... dacă vorbește amabil, o face chinuindu-se și stăpânindu-se, ca și cum normal ar fi să rânjim și să urlăm unii la alții.

Când s-a hotărât, cu chiu cu vai, să-mi vândă o pereche de pantofi, mi-am dat seama ce eforturi a făcut bietul de el. A trebuit să renunțe la toate principiile neghioabe pe care le agonisisc o viață întragă. Cuprins de un curaj nebunesc, l-am sfidat și am respins prima pereche de pantofi. A rânjit amenințător și mi-a arătat încă o pereche de pantofi. Îl vedeam cum suferă, cum se stăpânește să nu mă dea afară. Îi tulburasem tabieturile, grandorea, acreala și liniștea. Părea să-mi spună: «Cu ce drept vii dumneata într-un magazin de încălțăminte și ceri o pereche de pantofi?» Într-adevăr, cu ce drept? Îmi dădeam seama că dacă îi cer să-mi arate și a treia pereche de pantofi mă ucide acolo în magazin... Abuzasem de imperiala lui indulgență, trebuia să înțeleg că, dacă insist, se întîmpla o nenorocire... Îl aștepta partida de table și n-aveam dreptul să-i răpesc această divină relaxare.

Am preferat să trăiesc și să umblu într-o pereche de pantofi care mă strâng.

Martorii mincinoși

Era o vreme când – la o adică – dacă aveai nevoie de un martor ți-l puteai cumpăra. Totul era să-l plătești bine și omul respectiv credea cu sfințenie în ceea ce nu văzuse în viața lui. Devenise chiar și o meserie, dacă termenul de meserie nu e cumva prea pretențios, în orice caz, un fel de a-ți câștiga pîinea. N-am văzut martori mincinoși care să moară de foame. Ei umblau prin preajma tribunalelor și ofereau cauzelor pe care nu le cunoșteau credința lor fanatică. Ei se ofereau a fi martori oculari ai unor realități de care habar n-aveau. Contra bani credeau în

orice. N-aveau clienții atâția bani câtă credință aveau martorii de meserie.

Meseria asta păcătoasă de martor mincinos n-a dispărut cu desăvârșire. E și greu să dispară. Ispita de a depune mărturie despre lucrurile pe care nu le-ai văzut e prea mare... Întâlnim încă oameni care sunt dispuși, la orice oră din zi sau din noapte, să certifice cu mâna pe inimă, sub stare de jurământ, evenimente pe care nici în vis nu le-au văzut. Cu cât au văzut mai puțin, cu atât cred mai mult. Dacă n-au văzut nimic – depun mărturie că au văzut absolut totul.

«Martorul mincinos» nu se amestecă numai în afaceri tenebroase. Îl întâlnim și-n discuțiile abstracte. Îl întâlnim chiar și-n ședințe, unde – cu o mare degajare – inventează realități inexistente. Dar în bazaconiile pe care le inventează – crede...

«Martorul mincinos» își oferă ticăloșia spre vânzare, sub toate formele. Iese în fața tarabei și-și așteaptă clienții. Are și zile mai negre. Zilele în care nimeni nu vrea să-i ceară nici măcar o minciună insignifiantă...

Atunci ar scădea și din preț. Ar minți și pe mai puțin. Ar minți și pe gratis. Numai să mintă...

Cadouri de ziua onomastică

E curios să vezi cum unii oameni își transformă obligațiile profesionale pentru care sunt plătiți, într-un fel de cadouri pentru ziua ta onomastică. Ei sunt plătiți ca să te servească, dar au grijă să-ți lase impresia că, îndeplinindu-și obligațiile, îți fac ție un mic serviciu... Sunt ospătari care-ți aduc o supă caldă nu fiindcă asta le e meseria, ci fiindcă le-ai devenit simpatic. Am fost uimit când un funcționar, căruia nu-i cerusem decât să-și respecte obligațiile și programul, mi-a răspuns cu-n zâmbet jucăuș.

– Aveți noroc că mi-a plăcut ultimul dvs. articol...

Această glumeață precizare m-a făcut să înghet... Și dacă nu-i plăcea? Mă ținea în stradă...

Din cauza acestei blestemate mentalități unii funcționari îți lasă impresia că de câte ori se comportă civilizat îți fac un hatâr, îți fac o concesie, un cadou, ca și cum normal ar fi fost să se comporte ca niște bădărani... Zâmbetul lor recent civilizat e un serviciu pe care ți-l fac, asta să-ți intre bine în cap... Din această pricină, relații dintre cele mai normale pot să se preschimbe în relații de serviciu-contra serviciu. Chiar când ceri o supă de fidea – trebuie să faci cu ochiul. Ei, asta e prea de tot... Atâta mister pentru o supă cu fidea... Trebuie să admiți că funcționara care ți-a precizat la ce oră pleacă acceleratul de Cluj ți-a făcut – prin această binevenită informație – un cadou. Trebuie să admiți cruzimea vieții, cadourile nu se primesc în fiecare zi; trebuie să aștepți ca altă dată să-ți trântească receptorul... Și tot din această pricină – relații dintre cele mai oficiale – relații dintre client și ospătar, dintre un solicitant și un funcționar, capătă un gen misterios de te apucă râsul...

– Ce doriți dumneavoastră?

– O salată de vinete...

Ospătarul te privește cu aerul unui contrabandist.

– Haideți după mine. Nu mai vorbiți cu numeni... Luați loc la masa asta... Vă fac eu rost de o salată. Dar – gura... Mormânt...

Mănânci o salată de vinete, mai pui puțin oțet deasupra și te-ngrijești să nu divulgi misterul!...

Exagerez? Eu știu? Măcar de-aș exagera eu și n-ar exagera alții...

Nu chiuliți cu fruntea sus

X își prezintă toate micile tărășenii ca pe niște probleme grave, de interes obștesc. Îți lasă impresia că toată națiunea e vital interesată ca el să-și schimbe cauciucurile de la mașină în cel mai scurt timp și în cele mai bune condiții. Dacă el nu-și schimbă cauciucurile, toți ne simțim triști și palizi în acea zi.

Ai impresia că tot ce face șmecherul nostru – și face, slavă Domnului, suficiente găinării – e-n interesul societății... Pagubele pe care le pricinuiește ar fi un fel de ajutor pe care el, în mărinimia lui, îl acordă societății.

– Am lipsit vreo trei zile de la serviciu... Mă simt cam deprimat... M-am pus pe picioare... Mă gândesc că societatea noastră are nevoie de oameni perfect echilibrați... El n-a chiulit fiindcă și-a pus în cap să chiulească. Nu, el nu chiulește gândindu-se la interesele lui meschine, cum fac alții. El chiulește de dragul societății. Prea mult iubește societatea ca să nu încerce s-o tragă pe sfoară – pe măsura posibilităților...

Fiecare interes meschin și imediat caută să-l pună pe seama societății și a prograsului. Că prin faptul că el se îngrașă, societatea merge înainte...

– Nu mă gândesc că eu am să fiu mai puțin ocupat. Mă gândesc că întreprinderea va avea numai de câștigat.

Și începe să-ți demonstreze cât e de necesar pentru progresul instituției ca el să se îngrașe ca un porc.

Merge până acolo cu subtilitatea încât micile învârteli pe care le comite se transformă într-un gest de sacrificiu... Preschimbă bacșișul într-un act de eroism, trebuie să recunoașteți că e o performanță. Că numai din spirit de abnegație a reușit s-o ducă atât de bine... Tocmai spiritul lui dezinteresat l-a ajutat să se descurce de minune... Te pomenești că dacă era mai interesat, mai materialist, s-ar fi ales cu praful de pe tobă...

X nu doarme din pricina problemelor mari ale societății; de când s-a dat jos din pat și și-a încălțat papucii, se întreabă de soarta omenirii... Și întrebându-se azi, întrebându-se mâine, a ajuns să se căpătuiască. Omenirea s-a mai îmbogățit c-un obraz rotofei...

Nu chiuliți cu fruntea sus. Nu chiuliți cântând marșuri mobilizatoare. Dacă vreți să chiuliți, chiuliți pur și simplu...

Vai, ce s-au îngrășat ofensații

Sunt mulți oameni care se plâng că n-au ajuns să-și manifeste talentul lor incomparabil din pricina mediului înconjurător.

– Ah, câtă mîncătorie e-n teatre – se plîngea zilele trecute un actor care nu reușea să fie firesc nici când – în uniformă de ofițer tăcea chitic. E strident când duce și tradiționala tavă – și cu toate astea se simte persecutat. El e convins că nu i-a jucat pe Hamlet din pricina combinațiilor mârșave, a comploturilor tenebroase care s-au urzit împotriva lui. Faptul că are o voce de lemn, nu i se pare important. Faptul că nu poate să deosebească o bucată de brânză de o carte, i se pare iarăși un amănunt lipsit de orice semnificație. Faptul că în loc să se ocupe de teatru s-a specializat în gastronomie – iarăși, n-are importanță...

Impostura și-a ales totdeauna drept aliat ideea de nedreptate... Cred și eu. O lume în care impostorul nu-l joacă pe Hamlet, i se pare o lume nedreaptă.

Dar să nu credeți că jigniții ăștia o duc prost. Vai, ce s-au îngrășat ofensații! De lucrat nu prea lucrează, leafa merge, și, colac peste pupăză, mai au și sentimentul grandios că lumea nu-i apreciază. Curios lucru, asemenea jigniți de meserie, acești ofensați cu leafă, sunt foarte leneși. Când, printr-un capriciu al sorții, au și ei de lucru, se simt îngroziți. Repetițiile îi împiedică să pescuiască. Teatrul îi silește să ardă friptura. Și, mai ales, teatrul îi obligă să demonstreze că n-au un pic de talent.

Cui să se mai plângă?

Cui să mai bată cu pumnul în masă? Meseria lor nu e să joace, meseria lor este să se vaite. Cum li s-au luat jalbele și vaietele, cum nu mai au nici un scop.

Secretul succeselor

Drumul spre succes e uneori foarte simplu, alteori foarte complicat. X e o taină pentru mine... Mi-a demonstrat, prin întreaga lui viață, zâmbet și apartament, că drumul spre succes e din cale-afară de simplu. Ros de invidie, l-am rugat să-mi explice și mie cum de-a reușit atât de lesne și de glorios. Cum gloria aduce – printre alte avantaje – și maniere elegante, X mi-a dat toate explicațiile de rigoare.

– Important e să nu faci o singură prostie. Dacă faci o singură prostie, scapi repede în anonimat. Dacă ai călcat o dată în străchini, e foarte bine să nu ațipești, e foarte bine să mai calci o dată strâmb, până nu te uită oamenii. Dar, în orice caz, e mai bine să debutezi cu un eșec. Eșecul impresionează mai mult decât o realizare. Realizările se uită, eșecurile însă nu. Eșecurile se asociază cu personalitatea, cu spiritul de inițiativă. Adu-ți aminte de ce prestigiu s-a bucurat acel care a pierdut o partidă cu 7-0!... Prestigiul s-a consolidat când același antrenor, la scurt timp, a mai pierdut o partidă cu 6-0, sau așa ceva. Toată lumea a căzut pe gânduri: «Domnilor, cu ăsta e ceva. Are idei!» Că aceste idei au dus la un dezastru, n-are importanță. Autorul unor eșecuri repetate devine, inevitabil, o personalitate. Cine calcă de multe ori în străchini, până la urmă se impune. Totul e să nu dezarmeze.

Ceva dreptate are miraculosul meu prieten. Un regizor care a făcut un singur film prost nu înseamnă nimic. Dar un regizor care a făcut șapte filme proaste, devine, vrând-nevrând, cineva. Consecvența în idioțenie se confundă cu focul sacru...

Deci, dacă vreți să călcați în străchini, nu vă opriți, insistați, mai călcați odată, și încă o dată, țineți-o așa, și gloria vă va surâde.

Ignoranță plină de viață

Y e străin de cultură și el pune această atroce ignoranță pe seama dragostei de viață. E prea doldora de sănătate ca să mai aibă nevoie de Shakespeare. Îi sunt prea roșii obrăjorii ca să mai fie silit să-l citească pe Hegel...

– Când o să-mi cadă dinții o să-l citesc și eu pe Hegel... Până atunci prefer să trăiesc... Crăp de sănătate, n-am nevoie de cultură...

Și ignoranța își continuă veselă mersul... Are impresia că știința și cultura l-ar împiedica să răsufle și să se miște degajat. Lasă impresia că Bach i-ar fura oxigenul. Dă să se înțeleagă că înțelegerea lui Pitagora l-ar duce în mod fatal la devitaminizare.

Bineînțeles, Y iubește mai mult vitaminele decât cultura. Are impresia că inteligența îl obosește. De aceea Y se deconectează tot timpul. Nu muncește, dar se odihnește din belșug... După o relaxare caută o altă relaxare. Și uite-așa o ține dintr-o relaxare în alta – plin de o neobosită și tâmpă energie. Ignoranța lui e voioasă. E mândru de ignoranța lui și ți-o aruncă mereu în față, ca o dovadă de forță și hemogramă perfectă.

– Mă crezi că de zece ani de zile n-am citit nici o carte?!...

Mereu are impresia că Bach și Tolstoi urzesc, în umbră, un complot împotriva siestei lui. De aceea se apără de cultură cum se apără alții de boli.

– Domnule, a venit cineva la mine și a vrut să mă ia la un concert. Pe mine, om sănătos tun, cu dantura perfectă... L-am dat afară...

S-a vaccinat împotriva culturii. A devenit imun. Dar tot mai crede că Bach și Cervantes au ceva cu el... dar a hotărât să-și păstreze ignoranța cu toată energia... Ignoranța e singura lui avere...

Meseria de scamator

Deși are o meseire cu totul obișnuită, X se bucură de prestigiul unui autentic scamator... Așa rotofei cum l-a făçut maica natura, tot timpul dansează pe sârmă... Cu servieta sub braț se plimbă pe sârmă mai degajat decât pe Calea Victoriei. Mai mult decât atât, ca toți acrobații de meserie, de acolo, de la înălțimea aceea primejdioasă, X are curajul și tupeul de a zâmbi, sfidându-te.

Tot timpul X se ține de combinații. Tot timpul X se ține de scamatorii. Amestecă, învârte, adună, scade, scrie, coboară, și tot el iese bine. Sau chiar dacă iese prost are curajul să zâmbească pe sârmă. Realizează o adevărată minune... Crezi că moare și înviază când nu te aștepți. E dat afară din slujbă și-și găsește alta mai bună. E condamnat pentru delapidare și după ce iese din închisoare îl găsești gestionar, dornic s-o ia de la început.

X e ceea ce s-ar putea numi un escroc optimist. Îl prinzi cu ocaua mică – râde. Îl prinzi cu cioara vopsită – râde... dar sarcinile lui de scamator sunt foarte diverse – fără aceste daruri nici n-ar fi reușit să supraviețuiască.

Într-adevăr, X apare și dispare... El – trebuie să-i recunoaștem acest merit – știe cînd să iasă la suprafață și când să se arunce la fund. Duce o vreme o existență mediocră într-un colț de provincie, se însoară c-un cadru didactic, devine la nevoie chiar și tată. Și, deodată, îl zărești triumfător și holtei pe Calea Victoriei.

X se șterge de urma potlogăriilor în fiecare seară, cum se șterg de fard actorii. A doua zi e din nou cu obrazul curat – de înger. Singur își mânjește obrazul. Singur își spală obrazul. El nu se simte lezat de prostia pe care a făcut-o cu o zi înainte – vesel, merge mai departe...

Numai că de la o vreme i-a dispărut bietului de el râsul ăla cu care te sfida...

Sfânta aparență care înșală...

Prima grijă a acestei categorii e să-și facă rost de ticuri. Înainte de toate, aparența – sfânta aparență... Că aparențele înșală... dar ei de asta au nevoie. Înainte de a fi scriitori, de pildă, au grijă să aibă ticuri de scriitori... Cărțile – or să le scrie mai târziu. Asta nici nu li se pare atât de important. Important e să aibă ticuri de scriitori, – sau mai exact ceea ce cred ei că înseamnă a fi scriitor – adică să pară detașați, să vorbească plictisiți la telefon, să aibă stări de angoasă metafizică, să spună că Tolstoi îi cam plictisește iar că pe Balzac îl găsesc cam nesărat. Cu asemenea ticuri ies în lume, dornici s-o cucerească... Sunt convinși că având câteva paradoxuri în cioc și câteva tabieturi în creier toată lumea va fi la picioarele lor.

Dacă sunt fotbaliști, încep să mormăie că fotbalul e prea dur, că nu e bine plătit, încep să bea rom cu halba... Nu-și f-c nici o problemă din faptul că nu știu să lovească mingea. Ei seamănă cu fotbaliștii? Seamănă. Toată zbaterea lor e să semene, nu să fie... Aparența să fie, că de esență mai fac ei rost... Ei cred că e suficient să fie proști ca să pară inteligenți...

În orice caz, gonesc după ticuri. Rechiziționează ticuri. Ticuri de om de treabă... Ei sunt niște terchea-berchea, dar și-au făcut rost, ba cumpărând, ba milogindu-se, de niște ticuri de oameni dintr-o bucată. Proști ca noaptea, și-au cumpărat din economii ticuri de oameni inteligenți. Grei de cap ca plumbul, s-au învățat să râdă sardonic de prostia altora. Ura îi domină și îi sfâșie, dar se comportă – la suprafață – ca cei mai de treabă oameni... Au zâmbete de oameni de treabă. Au și gesturi pline de trandețe. Numai cuțitul pe care-l au întotdeauna la îndemână demonstrează exact contrariul... Dar ei zic că, de fapt, cuțitul e acolo din întâmplare...

O figură pitorească

X e un individ care ştie să se răsfeţe. E foarte încântat de această situaţie şi n-ar schimba-o pentru nimic în lume.

– Viaţa trebuie să fie o joacă... Şi într-adevăr pentru X viaţa e o joacă, un şir nesfârşit de aventuri, distracţii şi vacanţe. Tot timpul pune la cale câte o aventură erotică sau o vacanţă într-un loc cât mai pitoresc cu putinţă, depistat de el după lungi cercetări. Ştie o mulţime de jocuri de societate – a devenit în această privinţă un fel de expert. Dacă vrei să te distrezi bine, neapărat trebuie să-i ceri o consultaţie. De când şi-a cumpărat automobil, activitatea lui X a luat amploare. Mărturiseşte cu mândrie că unui bărbat care are automobil nu-i mai trebuie nimic... Dacă mai are şi conversaţie, a lui e lumea...

– Ca să reuşeşti în viaţă trebuie să fii un tip...

Şi X a reuşit să devină un tip, o figură pitorească, o figură originală, un om cu o mie de relaţii şi cu o mie de anecdote la îndemână...

X ştie că succesul lui vine din faptul că e o figură pitorească, de aceea se îngrijeşte de asta, se aprovizionează cu glume şi idei de distracţie, îi e teamă să nu rămână în urmă, să nu-i facă concurenţă o figură şi mai pitorească. X e foarte sever cu alte figuri pitoreşti, devine aproape moralist, frica de concurenţă se transformă în principii etice.

El vrea să fie un «tip trăsnit, singurul tip trăsnit», şi atunci e foarte atent, e convins că dacă ar apărea încă mulţi asemenea «tipi» s-ar devaloriza, n-ar mai avea nici un haz...

E foarte atent să nu-şi piardă hazul, cum sunt alţii atenţi să nu-şi piardă părul... Pentru X hazul nu este o glumă... Pentru X hazul este o chestie de viaţă şi de moarte... Hazul aduce succes în societate, îi dă iluzia tinereţii şi a puterii. De aceea, înainte de a lansa o glumă o experimentează acasă, în faţa oglinzii, vrea să fie sigur de succes.

Chiar și «trăsnăile» a început să le calculeze... Nu mai e atât de tânăr încât să le facă spontan... Așa că le pregătește cu grijă, să se ducă vestea în târg, dar își ia și măsuri de prevedere...

E foarte încântat de faima lui de «bărbat teribil» și-i e frică să n-o piardă... De aceea, deși reumatismele îi dau târcoale, el merge înainte, șontâc-șontâc, dar merge...

Sărmană figură pitorească... Numai el știe câte eforturi face ca să mai stoarcă un zâmbet sau o privire de admirație... De la o vreme a devenit însă mai modest. Se mulțumește și c-un zâmbet fals...

Haine de ginere luate de împrumut...

Despre X nu știi niciodată nimic. Nu știi pe cine iubește și pe cine disprețuiește. Nu știi dacă e însurat sau burlac, dacă e aviator sau gestionar... Toată existența lui e acoperită de cel mai plin și mai unsuros mister.

Orice întrebare pe care i-o pui moare de moarte bună. El nu-ți va răspunde decât printr-un mârâit, incoerent și confuz ca orice mârâit. Tot ce ajunge la el dispare, se surpă, se destramă. Ai impresia că X e o groapă unde toate lucrurile se duc și nu se mai întorc niciodată. O floare dacă-i dai de ziua lui, floarea se ofilește brusc, dar el nu-ți răspunde numic... Dacă-i ceri o părere nu descoperi pe fața lui unsuroasă și ambiguă decât o nemărginită uimire. Dacă îi faci o vizită nu ți-e clar dacă vrea să-ți ofere o cafea sau să-ți dea cu ceva în cap... După felul în care se comportă, toate alternativele sunt posibile.

Pe X nu reușești niciodată să-l înfurii... Până și blestemul tău se prăvălește în groapă, dispare brusc de parcă l-ar înghiți și nu te alegi decât cu aceeași expresie tâmpă și confuză. Domnul X e ca și moartea, cine ajunge acolo, nu se mai întoarce...

Nimic din ce oferă el nu este real... Cafeaua pe care ți-o dă observi că este surogat. Mâna pe care ți-o întinde din când în când e, dacă te uiți cu atenție, din material plastic. Zâmbetul cu care uneori te cinstește e luat cu împrumut, așa cum alții împrumută costumul de

ginere... Numele cu care se recomandă, apatic și ceremonios, e fără îndoială un pseudonim.

În afară de mâna din material plastic, X insinuează că mai are și o mână adevărată, o mână din carne și oase. În afară de surogat lasă să se înțealeagă că are în bucătărie și cafea de cea mai bună calitate. În afară de zâmbetul luat pe veresie, lasă să se înțealeagă că are și zâmbetul lui propriu, autentic și fermecător.

Dar cafeaua veritabilă și zâmbetul autentic le păstrează cu ghearele și cu dinții, nu le scoate în lume.

Nu vrea să le arunce așa, fără un scop precis... Cine știe când o să-i folosească...

Cel care vânează felurite «ocazii»

X are într-adevăr o psihologie de vânător. Mereu stă la pândă și așteaptă.

Mereu cercetează depărtarea și tresare la fiecare zgomot. Are, indiscutabil, un nas foarte sensibil.

X așteaptă mereu ocazii mai mult sau mai puțin fericite, cât mai mari sau mai mici.

Toată viața i se pare un șir de ocazii care nu trebuie «ratate». Și, într-adevăr, X stă la pândă cu ochii în patru, avid să nu piardă nici o ocazie. Ocazia de a câștiga un ban în plus, ocazia de a acosta o femeie, ocazia de a admira valurile mării pe banii statului. Nici o ocazie nu vrea să piardă...

Bucuria lui supremă e să pândească o «ocazie», tristețea lui supremă e să rateze «o ocazie».

– Domnule, ce ocazie am ratat! Aveam delegația semnată, și totul s-a dus de râpă...

Dar nu dezarmează niciodată. Cade la pământ, se rănește puțin, ia o aspirină și-o pornește din nou în lunga și stupida lui vânătoare.

Idealul ar fi ca ocaziile să apară din senin. Dar nu se întâmplă mereu așa. Atunci X își pregătește vânatul, caută să-și organizeze ocaziile. Culege tot felul de informații. descoperă tot felul de fisuri.

Întreține o armată intreagă de relații. Își face planuri de bătaie. Se înverșunează.

– Ocazia asta nu trebuie s-o pierd...

Câteodată – așa cum se întâmplă adeseori și cu vânătorii sau pescarii – așteaptă zadarnic luni întegi fără ca la orizont să apară o cât de plăpândă ocazie. Între două ocazii nu face nimic, așteaptă și tot așteaptă, cu o feroce încăpățânare.

Ce așteaptă el?

Așteaptă, bineînțeles, «ocazia cea mare». «Ocazia cea mare» care l-ar face brusc mai tânăr, mai bogat, mai inteligent. De la o vreme a început să devină mai exigent; nu mai așteaptă decât «ocazia cea mare». Restul, nu-l mai interesează. Nu mai vrea să vâneze decât cerbi...

Bineînțeles, «ocazia cea mare» întârzie să apară...

Cu toate acestea X nu face nimic, tresare la fiecare zgomot și așteaptă «ocazia cea mare».

A învățat să rostească și fraze patetice:

– Ori totul, ori nimic...

Și uite-așa, va muri ridicol, cu pușca în mână.

Cel care confundă poezia cu somnul

Y a descoperit că realitatea – nu știa de ce – e un lucru care-l supără din cale afară. Admite orice, în afară de evidență... Și atunci a devenit o ființă mai poetică...

Îi se pare că realitatea caută să-l jignească, de aceea fuge cât mai departe. Se socoate net superior realității, așteaptă ca realitatea să-l ajungă din urmă. Cum apare o problemă, cum îl apucă un fel de spaimă. Dacă la serviciu, ca la oricare serviciu, apar unele probleme, Y caută să dispară.

În acest timp. nu vede și nu aude nimic. Dacă cineva încearcă să-l pună la curent, Y se apără cu înverșunare.

– Nu știu. Nu vreau să aud nimic...

Din această pricină, Y nu vrea să audă nici o veste proastă. Se baricadează și protestează.

– Nu vreau să știu nimic. Nu mă interesează... Nu-mi spune nimic... Nu vreau să ascult...

Pe el nu-l interesează lumea reală. El are «lumea lui»... Pe el nu-l interesează stelele, el are «stelele lui».

De aceea, chiar dacă ție ți s-a întâmplat o nenorocire, Y te roagă să nu i-o divulgi. Mai mult decât atâta, te imploră să-i povestești ceva vesel.

– Spune-mi mai bine cum ai petrecut la Sovata...

Chiar dacă lui i se întâmplă vreo nenorocire, încearcă să n-o recunoască. După ce soția l-a părăsit, continuă să zâmbească. Dădea impresia că nimic nu s-a întâmplat. Continua să facă planuri de viitor.

– Anul ăsta mă duc cu soția la mare...

Soția dispăruse, dar el continua să-și facă planuri de viitor, îi era lene să admită evidența...

A căzut după aceea la un examen unde urma să obțină un titlu; nici acest eveniment nu l-a înregistrat. Se comporta ca și cum ar fi reușit printre primii. Are aproape 45 de ani, dar când se uită în oglindă, își descoperă – Dumnezeu știe cum – un chip de adolescent.

El crede că ignorarea realității e o dovadă de «sensibilitate poetică»...

– Așa sunt eu... O fire de poet... Sunt dincolo de realitate... Realul mă înspăimântă... Am universul meu... Caut ceva mai frumos...

De fapt, Y nu caută ceva mai frumos. Caută un loc unde să doarmă adânc, fără să-l tulbure măcar o muscă.

A trăi...

Y vrea să trăiască. N-ar fi primul caz. Toți oamenii vor să trăiască. Dorința lui Y e mai mult decât legitimă. Dar Y, se pare, vrea să trăiască într-un mod deosebit, să trăiască din plin, cu vârf și îndesat. De aceea ne și informează plin de importanță și de dramatism:

– Mă, eu vreau să-mi trăiesc viața...

Această concluzie evidentă, Y o spune însă cu o agresivitate care reușește să vîre groaza în tine.

– Mă, dați-vă la o parte din calea mea, eu vreau să-mi trăiesc viața...

Y are impresia că toți ceilalți îl împiedică să-și trăiască viața – de aceea țipă să se facă loc când trece el.

Y susține că are o singură viață. Că poate să facă ce vrea cu ea... Că – în fond – e viața lui. Așa și este. Nimeni nu susține că viața lui Y e viața lui X.

Dacă, într-un restaurant, Y provoacă un scandal, are o mare satisfacție interioară, simte că n-a făcut degeaba umbră pământului, că existența capătă un sens. Simte că trăiește. asta da, viață... Înjură și simte că nu-și irosește timpul de pomană, că nu degeaba i-a albit părul.

– Când i-am dat lui ăla o directă, am simțit că trăiesc...

Deci până la scandal Y era mort. De-abia după scandal a simțit și el că «trăiește». Numai în aceste aspecte derizorii simte Y că trăiește, în rest – neantul.

Mai înțelege Y că trăiește și când bea până cade sub masă. Ajuns în această stare jalnică, descoperă, în sfârșit, miracolul existenței.

– Am băut trei zile în șir. Simțeam și eu că trăiesc...

... Și când mai trăiește Y? Mai trăiește Y și când pune la cale o mică escrocherie, financiară sau sentimentală, nu are importanță genul. O asemenea mizeră reușită îi dă o senzație de plenitudine.

– L-am tapat de 300 de lei. Simțeam că trăiesc. Întinerisem cu zece ani...

Alcoolul îl animă. Escrocheria îl regenerează. Minciuna îi dă de asemenea iluzia vieții, îl face să se simtă mai tânăr și mai frumos...

Dar Y cred că se înșală când își închipuie că trăiește. E doar un mort ceva mai glumeț.

MAZILU: («MĂRTURISIRI COMPLETE»)

«Nu! Nu nu semăn nici cu Eugene Ionesco nici cu Caragiale!!!»

«– Am tot respectul, toată modestia și cuviința față de Caragiale, dar a spune că eu descind din el e mai rău decât o nedreptate, e un lucru inexact. Un scriitor adevărat nu se trage din nimeni, fiindcă arta nu e o formă de adaptare a unor idei sau formule generale la alte condiții sociale concrete; e o nebunie să crezi că poate exista un Caragiale, un Eminescu, un Rebreanu al zilelor noastre (dacă aprecierea nu are la bază un criteriu al valorii ci unul al similitudinii de gen). În artă nu există «continuitate» în sensul mult bătut al cuvântului; în artă există numai **descoperirea vieții** de fiecare dată unică, cu ochiul, cu suferința proprie numai respectivului scriitor.

De aceea resping și unele aprecieri măgulitoare care s-au făcut între unele tehnici ale inimitabilului maestru Eugene Ionesco și modesta mea persoană!

Și când spun asta nu exprim decât recunoștința și umilința mea totală față de viața care m-a născut pe mine și față de viața care i-a născut pe ei – pe Caragiale sau Ionesco. Eu am trăit din suferința mea proprie, și a trăi din suferințele altora e o escrocherie.»

«– Dorința mea cea mai vie?

Să fiu fericit și SĂ NU-MI FIE FRICĂ DE MOARTE !»

...Dar, adăugăm noi, moartea asemenea soarelui n-o putem privi în față!

RADU BELIGAN

«SINGURĂTATEA FLORILOR» ŞI SINGURĂTATEA LUI MAZILU...

Mazilu era o ființă fragilă, timidă, vulnerabilă.

Debutase senzațional cu «Proștii sub clar de lună», în regia lui Pintilie. Un debut retezat violent de Ceaușescu. Era descumpănit, speriat ca un pui de găină luat în răspăr de un vânt dușmănos.

L-am chemat și i-am comandat o nouă piesă pentru Teatrul de Comedie. Avea probleme cu locuința și l-am invitat să stea la mine. Lucra cuminte, ca un școlar conștiincios.

Omulețul acela mărunt și șters, ușor ridicol cu pălăria lui cu boruri prea largi, inventa cu o forță satirică nebănuită personaje și situații de o dimensiune uriașă.

Scrisul lui era o răzbunare pentru toate frustrările, toate experiențele sentimental-erotice eșuate ale ciudatei lui existențe.

Așa s-a născut «Somnoroasa aventură» și extraordinarul personaj întruchipat genial de Gheorghe Dinică.

L-am întâlnit apoi pe platourile de la Buftea, ca scenarist al filmului «Singurătatea florilor». Eroul lui plimba de-a lungul filmului un buchet de flori pe care nu avea cui să le dăruiască. Această poveste mi s-a părut teribil de simbolică pentru destinul amar al lui Teodor Mazilu.

FĂNUȘ NEAGU

MAZILU: UN ÎNVINGĂTOR CU CAPUL JOS!!

Mi-a fost dat – mărturisesc cu uimire neînțeleasă – să scriu despre Teodor Mazilu stând într-o landă între Ostende și Bruges. De unde până unde!? Cât a trăit, m-am jenat să-l povestesc. Și-am lucrat împreună, ani de zile, la *Scânteia tineretului*, apoi am fost vecini de masă, la Mogoșoaia, o veșnicie mică. Ar fi trebuit să-l iubesc, n-am putut, ar fi meritat să-l prețuiesc, m-am mărginit doar să-i fiu aproape când nutrea convingerea că prostia poate fi scoasă la mezat pe toate tarabele, lucru care nu se întâmplă nicăieri. Mazilu, dintr-un blestem necunoscut, a fost un învingător cu capul în jos. Am convingerea că Timpul îl va așterne între patru țăruși de argint și-i va pune o brățară de aur la glezna pe care i-a frânt-o cu prefăcută, blajină ferocitate, schimbându-l dintr-o mască hăituită de singurătăți informe într-o efigie de copil posedat de sinistrul dar al ironiei intolerante și mai ales imprudente. Amintirile, ca obiect de groapă comună, mi-l aduc în fața ochilor în vestimentație ponosită. Asta era ținuta lui de hamal al scrisului, s-o știți, pentru că Mazilu a fost un artist chinuit, un cardinal al supliciului, el nu ordona și nu le poruncea muzelor intrare în pagină, nu! – e singurul dintre scriitorii de talent care *cicălea* muzele ca pe niște femei ce-au greșit în dragoste sau numai în preferințe și caută cărarea îndreptării și nu vor s-o calce, fiindcă instinctul le spune că acolo sarea n-are gust, cimbrul face confuzii între lut și carne, iar drumul se sfârșește bleg. Imbecilii care i-au stârnit apetitul pentru proză l-au dărâmat. Acel „nea Vițu“ din „Bariera“ e cea mai stupidă fantoșă creată de generația noastră! Mazilu e un foarte bun dramaturg. Țineți-vă de pereți, e și un bun poet. Triplat de un pamfletar ce se iubește prea mult pe sine.

Smintitul regizor care e Lucian Pintilie l-a citit cu buricele deștelor și coarnele unei inteligențe diabolice. Luntrașul printre galaxiile sincerității, care e Octavian Cotescu, l-a iubit. Ăștia din teatru joacă șotron pe coridoare strânse între vitralii pictate de renascentiști. Știu ce fac și nu vor să dea socoteală nimănui. Sau își închipuie că așa e bine, și atunci chiar că nu mai e nimic de făcut, chiar că nu mai pot fi întorși pe dos. Pe Mazilu l-am văzut purtând mănuși galbene, papion și borsalină. Era în *ținuta pentru femei*. S-a întâmplat lucrul ăsta, în treizeci de ani, cel mult de zece ori. Copilul sărac din bariera Rahovei cucerea (veșnicul Gemi Zamfirescu) scăfârlia Bucureștilor. Zău că, îmbrăcat astfel, mirosea sau trezea în mine mirosul unui pogon de orz pârguit și tăvălit de ploaie. Un pogon de orz tăvălit de vânt și mirosind a trăznet e mirosul lui Dumnezeu când îi trimite pe oameni să îndruge prostii filozofice (pentru Mazilu, uneori, Platon era egal Plotin), să aștepte cu sufletul la gură (eram la Madrid, la corrida) ca să vadă cui va fi azvârlită urechea taurului răpus și să se plimbe cu trăsura pe Via del Corso, la Roma, noaptea, să-l plătească împărătește pe birjar (cu banii ăia trebuia să ajungem în Brazilia, pe care n-am mai văzut-o) și să întrebe statuia lui Marc Aureliu: bătrâne, înfrângerile ne fac mai blânzi? În clipele bune, Mazilu și cu mine am trăit cu picioarele sub masă, ca și cum le-am fi ținut sub boltă de tejghea. Fără să ne sinchisim de ipocrizia lumii, am avut curajul vinului bun și al coniacului franțuzesc. Pentru reușite vremi, neînmugurite remușcări. Două suflete devorând fluturi extatici. Mazilu a fost fericit numai când juca fotbal (juca pătimaș și prost) și când povestea despre femei. O corrida și o femeie de azur. Bâiguieli nesățioase sau povești orientale. Ninsori în pahare de cristal. Și Mogoșoaia. La nesfârșit Mogoșoaia. Când era cu capsa pusă, când era mizantrop, înjura scurt, cu cămașa smulsă din pantaloni, stropită de vin roșu sau de sosuri și pleca în livadă. Se întorcea repede. Ca vântul în landă. Care nu pleacă niciodată prea departe. Venea, se așeza la masă și aștepta să ningă în pahare de cristal. Și fiindcă fusese o clipă rău, mințea de îngheța vinul în pahare. Despre femei. Și despre proză. Dar prozatorul Mazilu poate spune oricând despre dramaturgul Mazilu: hoțul de păgubaș. Pentru că în proza lui, spre deosebire de

teatru, e o îngrămădire de stânci artificiale. Citită cu ochi critic e neadevărată. Și totuși aglomerarea de artificii iscă și înfiripează iluzia că în curând se va produce nu știu ce, o scăpare, un suspin, ceva, un prag de trecut – iluzia; și ce e arta dacă nu mai înainte de toate:

Moulins-à-Vent,
Moulin Rouge...?

Fănuș Neagu

...ADIO, „Micul meu Napoleon"

...Și acum, când „Piticul" nu mai îmi bate la ușă, în toiul iernii, ca să mai schiumbăm o vorbă la „gura sobei" mă doare gândul că fotbalul nostru a pierdut un om care și-a dăruit întreaga viață „balonului rotund". Un „pitic"... dar poate, cel mai mare pitic al lumii noastre fotbalistice.

Un om care nu știa ce-i odihna, care nu-și vedea familia decât la Paște sau Crăciun, aciuindu-se prin tot felul de cotloane străine, dormind uneori și pe băncile vestiarelor, un robot care căuta cu înfrigurare noi soluții tehnice, care se războia cu toată lumea ca să asigure condiții jucătorilor, care își spiona noaptea cățărat în pomi, javrele și cheflii din echipă, primind uneori cu nonșalanță bruftuielile și „veninul" galeriilor care îl decretau „țap ispășitor", un om adâncit noaptea printre vrafurile de reviste sportive, un om a cărui existență pe lume avea o singură și unică motivație: FOTBALUL.

N-a fost totdeauna o ușă de biserică. S-a dovedit uneori prea dur, l-a luat gura pe dinainte, devenind tot mai orgolios, coleric și încăpățânat, un cal nărăvaș, dacă vreți... Dar adevărul și mai adevărat e că de cele mai multe ori nu numai haita dezlănțuită a jucătorilor „borfași", l-a torturat și i-a scurtat zilele cu hărțuielile și machiavelismele de rigoare, ci și ghinioanele care s-au ținut ca scaiul de el. Vorba unui proverb indian: „e atât de ghinionist, încât dacă ar ploua cu ciorbă și toată lumea ar avea o lingură, el ar avea o... furculiță"...

Și totuși de fiecare dată, pe unde a trecut, a lăsat în urmă baze sportive „model", echipe clădite pe betonul valorii și tenacității sale, a

propulsat în arenă tineri care – cei mai mulţi dintre ei – nu l-au uitat şi-i păstrează şi acum respectul şi dragostea...

Le-a cerut tuturor ce dăruia şi el cu generozitate fotbalului: truda neobosită dusă până la fanatism şi onestitate profesională...

Crezul „Micului Napoleon" va rămâne întipărit în inimile tuturor celor care iubesc fotbalul şi înţeleg să-l slujească, cu credinţă până la capăt:

„Am ştiut, mărturisea el, că pentru adevărul profesiei mele, demisionar al fotbalului, lupta mă va ţine – doar ea – în picioare, că de la amatorism la profesionism drumul este lung şi nu poate fi străbătut decât cu talent, cinste şi cultură. Că trebuie să fii pregătit pentru victorii dar şi pentru înfrângeri, că doar apărându-ţi convingerile, trăiesc cu adevărat. Că încetând lupta, mor sau rămân un cadavru viu".

... „Iar copacii, adăugăm noi, mor în picioare!"

Post față

Prin modesta noastră contibuție, n-am făcut decât să decantăm din uriașul zăcământ aurifer al «minei maziliene» unele dintre micile bijuterii care se pot adăuga glorioasei panoplii a umorului românesc unde strălucesc nemuritoare nestemate semnate de-a lungul anilor de Anton Pann, Ion Creangă, Caragiale, Muștaescu, Păstorel, Brăescu, A. de Hertz, Bacalbașa, Peltz, Neagu Rădulescu, Baranga, Băieșu, Valentin Silvestru și mulți, mulți alții care au demonstrat în filele lor că românul nu se naște numai poet ci și irezistibil umorist!

În acest redutabil escadron al hazului care a știut să șarjeze cu floretele umorului și a ironiei baricadele prostiei, incompetenței, lenei sau trufiei, Mazilu – ca și Băieșu sau Baranga, de altfel – poate căpăta «Legiunea de onoare» pentru iscusința diabolică cu care a făcut slalom printre capcanele și obstacolele cenzurii într-o perioadă în care fiecare cuvânt apărut într-o revistă trebuia să treacă printre furcile caudine ale temnicerilor literari ai «Epocii de aur»...

E un merit de necontestat pentru care, suntem siguri, Mazilu a meritat truda noastră de căutători de diamante într-un labirint straniu și fascinant...

Mazilu a izbutit să facă haz în paginile sale cu o lacrimă poate, ascunsă între rânduri... El ne-a învățat însă din nou că «a râde este singura posibilitate de existență a omului... a râde de infern și aparentul paradis... »

Gheorghe Zoltan Gheorghiu
George Mihalache

CUPRINS